

Министерство на околната среда и водите
Регионална инспекция по околната среда и водите -
гр.Хасково

РЕГИОНАЛЕН ДОКЛАД ЗА
СЪСТОЯНИЕТО НА ОКОЛНАТА
СРЕДА
през 2015 година

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	5
II. АНАЛИЗ ПО КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	7
II.1. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ.....	7
II.2. ВОДИ.....	16
II.3. ЗЕМИ И ПОЧВИ	41
II.4. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ.....	43
III. АНАЛИЗИ ПО ФАКТОРИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ	46
III.1. ОТПАДЪЦИ	ГРЕШКА! ПОКАЗАЛЕЦЪТ НЕ Е ДЕФИНИРАН.
III.2. ШУМ	54
III.3. РАДИАЦИОНЕН КОНТРОЛ.....	54
III.4. ХИМИКАЛИ И УРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ ГОЛЕМИ АВАРИИ.....	54
IV. ПРЕВАНТИВНА ДЕЙНОСТ И КОНТРОЛ	58
V. ПРОЕКТИ/ОБЕКТИ С ЕКОЛОГИЧНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ	ГРЕШКА! ПОКАЗАЛЕЦЪТ НЕ Е ДЕФИНИРАН.
VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	66
VII. ПРИЛОЖЕНИЯ	70

СПИСЪК НА НАЙ-ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АС	Автоматична станция за мониторинг
ААС	Атомно-абсорбционен спектрофотометър
БИ	Биотичен индекс
БЕЕС	Висш експертен екологичен съвет
ГЗ	Гражданска защита
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДОВОС	Доклад за оценка на въздействието върху околната среда
ЕС	Европейски съюз
ЕТИС	Експертен технико-икономически съвет
ЗВ	Закон за водите
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда
ИБР	Източно-беломорски район
ИСПА(ИSPA)	Инструмент за структурни политики по присъединяването
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КПКЗ(ИРРС)	Комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването
КР	Комплексно разрешително
ЛМС	Локална мониторингова станция
МЗ	Министерство на здравеопазването
МИ	Министерство на финансите
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МЗГ	Министерство на земеделието и горите
МПС	Моторно превозно средство
НАСЕМ	Национална автоматизирана система за екологичен мониторинг
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НП	Наказателно постановление
НПО	Неправителствена организация
НСРЗ	Национална служба растителна защита
НФООС	Национален фонд за опазване на околната среда
ОбС	Общински съвет
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ПДЕ	Пределно допустими емисии
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПДК м.е.	Пределно допустима концентрация – максимална еднократна
ПДК ср.дн.	Пределно допустима концентрация – средно денонощна
ПДК ср.год.	Пределно допустима концентрация – средно годишна
ПДН	Пределно допустима норма
ПМС	Постановление на Министерския съвет
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПС – ПБВ	Помпена станция – питейно-битово водоснабдяване
ПСПВ	Помпена станция – питейно водоснабдяване
ПС – ПВС	Помпена станция – питейно водоснабдителни системи

ПУДООС	Предприятие за управление на дейности по опазване на околната среда
РАН	Полиароматни въглеводороди
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РЛ	Регионална лаборатория
РС	Районен съд
РСВ	Полихлорирани бифенили
САПАРД	Специална програма за развитие на земеделски и селски райони
ТЕЦ	Топлоелектрическа централа
РИОКОЗ	Регионална инспекция по опазване и контрол на здравето

Докладът е подготвен от екип на РИОСВ – Хасково и БДУВ-ИБР, гр.Пловдив. Използвани са данни и от други институции.

Адрес на РИОСВ-Хасково

6 300, град Хасково
ул. “Добруджа” №14, ет.5

Телефони:

Директор: 038/66 46 08

тел/факс: 038/60 16 11

Зелен телефон: 038/60 16 28

e-mail: riosv-hs@mbox.contact.org

страница в Интернет: www.riosv-hs.org

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Докладът за състоянието на околната среда се изготвя от експертите на РИОСВ–Хасково и БДУВ-Източнобеломорски район, гр.Пловдив с цел пълно, обективно и своевременно информиране на обществеността за състоянието и проблемите на околната среда в региона. Той е насочен към всички заинтересувани от опазването на природата и нейните ресурси – граждани, неправителствени организации, бизнес и академични среди.

Целта на доклада е да подпомогне областните управи и общините на територията на РИОСВ–Хасково при вземане на решения в областта на околната среда и за устойчиво развитие на териториалните общности, чрез интегрирането на политиката по околна среда в регионалните и общински политики в областта на социално-икономическото развитие. Докладът информира широката общественост за:

- състоянието на околната среда на територията, контролирана от РИОСВ-Хасково;
- тенденциите и динамиката на промените в състоянието на компонентите на околната среда и степента на въздействие на факторите, които я замърсяват и увреждат;
- съществуващите проблеми; извършените основни законодателни, административни и инвестиционни мерки в областта на околната среда.

Регионалната инспекция по околната среда и водите-Хасково осъществява контрол и мониторинг на околната среда на по-голямата част от територията на Хасковска и Кърджалийска области, върху площ от 7645км².

КРАТКА ГЕОГРАФСКО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА КОНТРОЛИРАНАТА ЧАСТ ОТ ОБЛАСТ ХАСКОВО

Контролираната част от област Хасково е разположена в централната част на Южна България. Тя включва 240 населени места, организирани в 10 общини. Населението на територията е 230 567 души.

Северната и централната част от територията е заета от Горнотракийската низина и се характеризира с обширни приречни ниски земи и високи подпочвени води, които благоприятстват интензивното използване на селскостопанските площи. Водните ресурси се формират главно от оттока на р.Марица и нейните притоци р.Харманлийска, р.Банска и др.

На юг обширна част от областта е заета от ниските разклонения на Източните Родопи и западните склонове на Сакар планина. Източните Родопи са една уникална територия, отличаваща се с богат растителен и животински свят. Силното средиземноморско влияние, геоложкото минало на планината и особеностите на местния бит и култура са спомогнали за формирането и съхраняването на разнообразни хабитати, а това е довело до изключително високо биологично разнообразие. В района има 51 защитени територии, от които един поддържан резерват, 22 защитени местности и 28 природни забележителности. В близост до тях няма големи промишлени обекти. Големи пространства от тези планински области са покрити с бедни скелетни почви и са обезлесени. Водните ресурси се формират главно за сметка на оттока на река Марица и нейните притоци - Харманлийска, Върбица и Бяла река. Този воден оток предствлява 5,8 % от речния отток на страната без река Дунав. Друг източник за формиране на водно-ресурсния потенциал са подземните грунтови води, които представляват 7,3 % от общия им количествен обем за страната.

На територията на областта съществуват няколко минерални извора при село Минерални бани, град Меричлери, село Троян, община Симеоновград и други.

Полезните изкопаеми са представени от горивно-енергийни ресурси, руди на цветни метали и нерудни изкопаеми. В Хасковска област се намира част от Маришкия басейн, в който геоложките запаси от лигнитни въглища представляват 18,3% от тези на страната. Към момента добивът на лигнитни въглища в Хасковска област е приключил – закрити са старите рудници и такъв добив се извършва само от мини извън областта. В последните години добивът на оловно-цинкови руди е прекратен, но в същото време се разработи находище на златосъдържащи руди. С по-голямо значение в икономически аспект са източниците на нерудни изкопаеми. Районът разполага с доказани големи запаси на нерудни полезни изкопаеми: варовик, мраморизирани варовици, андезити, доломити, риолити и скалнооблицовъчни материали (гнайсошисти) и глини. Най-голямо значение и запаси имат варовиците, чийто добив в последните години се увеличи, както за нуждите на циментовата промишленост, така и като суровина за сярочистните съоръжения в топлоелектрическите централи в региона. Разраства се и добивът на полезни изкопаеми за общо и пътно строителство (мраморизирани варовици, андезити, доломити, риолити) и най-вече на гнайсошисти в района на Ивайловград.

Природните и географски дадености на областта са обусловили развитието на производството на азотни торове, машиностроенето, хранителновкусовата и други промишлености, дърводобивът и дървообработващата промишленост, обувната промишленост, шивашката и трикотажна промишленост. Хранително-вкусовата промишленост е представена от хлебопроизводство, сладкарство, месопреработвателни предприятия, пивопроизводство, млекопреработване, тютюнева и консервна промишленост. Наблюдава се ускорено развитие на производството на вино и др.

Най-голям индустриален център е гр.Димитровград, където са съсредоточени обекти на енергетиката, химическата и добивната промишленост. Доскоро в атмосферния въздух на гр.Димитровград периодично се регистрираха наднормени нива на серен диоксид. След въвеждане в експлоатация на сероочистваща инсталация за изходящите газове на ТЕЦ“Марица 3”АД, Димитровград и други предприети мерки през 2014г и 2015г вече не са регистрирани превишения на нормите за серен диоксид в града.

Селското стопанство е един от водещите отрасли за област Хасково и създава заетост на голяма част от населението. В района съществуват изключително благоприятни почвено-климатични условия за развитието на растениевъдството. Отглеждат се най-разнообразни селскостопански култури сред които: пшеница, ечемик, царевича. От техническите култури най-широко отглеждани са слънчогледа, памука и тютюна. В Хасковска област има изключително благоприятни условия за отглеждането на масиви от трайни насаждения-ягоди, малини, вишни, череши, кайсии, праскови и други.

Животновъдството е изключително концентрирано в частния сектор. Отглеждат се предимно крави, овце, кози и свине. В последните години се наблюдава значително увеличение на стопанствата за отглеждане на патици. Осигуреното финансиране доведе и до увеличаване броя на кравефермите.

КРАТКА ГЕОГРАФСКО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА КОНТРОЛИРАНАТА ЧАСТ ОТ ОБЛАСТ КЪРДЖАЛИ

Контролираната част от Област Кърджали обхваща 6 общини – Кърджали, Момчилград, Крумовград, Черноочене, Джебел и Кирково с обща площ 2823 км². (община Ардино е в териториалния обхват на РИОСВ-Смолян). На територията живеят 139928 души.

Тази част от област Кърджали заема по-голямата част от Източните Родопи. Релефът е преимуществено планински и полупланински. Теренът се прорязва от горното и средното течение на река Арда, заедно с нейните притоци реките Върбица, Крумовица и Перперек. На река Арда са изградени три от най-големите язовири в страната - яз.“Кърджали”, яз.“Студен Кладенец” и яз.“Ивайловград”. Районът се характеризира с богато разнообразие на растителния и животински свят. Срещат се редки и изчезващи видове, включени в Червената книга на България, ендемити и реликти и изобилие от

ценни лечебни растения. Обявени са 36 Защитени територии, в т.ч. резерват „Вълчи дол”, 3 поддържани резервата, 13 защитени местности и 19 природни забележителности.

Полезните изкопаеми са представени основно от руди на цветни метали и нерудни изкопаеми. В Кърджалийска област от рудните изкопаеми най-голямо значение имаха полиметалните руди, от които доскоро се извличаше основно олово, цинк и някои други редки метали. В последните години добивът на оловно-цинкови руди е прекратен, но в същото време се разкриха находища на златосъдържащи руди. Предстои разработването на ново голямо златно находище в обект „Ада тепе” – Крумовград. Характерно за областта е, че освен находищата на строителни материали (андезити, доломити, риолити) тук са установени и се експлоатират от дълги години някои по-малки по обем находища, но с важно икономическо значение - специфичните за региона, (но редки за страната и Европа) нерудни полезни изкопаеми като бентонит, перлит, зеолити и скалнооблицовъчни - туфи и гнайси.

Водещ отрасъл е преработващата промишленост. Второ място по значимост в регионалната икономика се заема от раздела “Търговия и ремонт”, следвани от транспорта и съобщенията, строителството и добивната промишленост.

От няколко години в областта не е представена цветната металургия, но стартира и се разраства производството на пластмасови и каучукови елементи за автомобилната промишленост. Работят предприятия в сферата на машиностроенето, текстилната промишленост, дървопреработването, мебелната индустрия и др. Хранително-вкусовата промишленост е представена от множество дребни частни фирми.

Тютюнопроизводството е основната дейност и източник на приходи за населението, живеещо извън големите градове. Отглеждат се още пшеница, ечемик и ръж. От пролетните култури най-силно са застъпени картофите, царевичата и фасула.

В частните стопанства се отглеждат овце, пчелни семейства и птици, расте броят на кравефермите.

II. АНАЛИЗ ПО КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

II.1. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ

1. Мрежа за контрол на качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ Хасково като част от НСМОС – подсистема “въздух”.

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число – подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на установените норми.

Основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой, са суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел и живак, арсен.

Състоянието на атмосферния въздух в района на областите Хасково и Кърджали се следи от 2 автоматични пункта и един ръчен пункт на МОСВ:

- АИС “Раковски” - Автоматичен – градски фондов пункт, разположен в застроената част на гр. Димитровград, отчитащ влияние на емисии от производствени дейности и емисии от битовия сектор. Резултатите от пробовземането (автоматично) се извеждат ежечасно. Обслужва се от РЛ – Хасково към ИАОС;
- АИС “Студен кладенец” - Автоматичен – градски фондов пункт, разположен в застроената част на гр. Кърджали, отчитащ влияние на емисии от производствени дейности и емисии от битовия сектор. Резултатите от пробовземането (автоматично) се

извеждат ежечасно. Обслужва се от РЛ – Хасково към ИАОС;

• Пункт “РИОСВ – Хасково” – градски фон, с ръчно пробовземане и последващ лабораторен анализ. Работи пет дни в седмицата, като се извършват по четири пробонабирания (едночасови) в светлата част на денонощието. При възникване на инциденти (аварии, пожари, влошени климатични условия и т. н.), които могат да доведат до влошаване качеството на атмосферния въздух се преминава в ускорен график на пробонабиране.

2. Качество на атмосферния въздух – състояние и тенденции, източници на емисии

РИОСВ-Хасково предоставя информация за състоянието на КАВ от посочените в таблицата пунктове:

Замърсител	ФПЧ ₁₀	Рb аер.	SO ₂	NO ₂	CO	H ₂ S	бензен	NH ₃	ПАВ	As аер.	Cd аер	Ni	ФПЧ _{2,5}	NO	O ₃
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Общ брой пунктове в т.ч.:															
1. Пункт “РИОСВ”/Хасково/	√		√	√					√		√				
2. АИС “Студен кладенец” /Кърджали/	√	√	√						√	√	√				√
3. АИС “Раковски” /Димитровград/	√		√	√	√	*		√						√	√
Брой пунктове с концентрация над ПС на СЧН или ПДК м.е в т.ч.															
1. Пункт “РИОСВ”/Хасково/															
2. АИС “Студен кладенец” /Кърджали/															
3. АИС “Раковски” /Димитровград/						*									×
Пунктове с концентрация над СГН, в т.ч.:															
1. Пункт “РИОСВ”/Хасково/									√						
2. АИС “Студен кладенец” /Кърджали/									√						
3. АИС “Раковски” /Димитровград/	√														

Забележка:

√ измерван показател

* показател, за който се измерва максимално еднократна концентрация

× показател, за който са регистрирани стойности над прага за информиране на населението от 180 µg/m³

В националното законодателство по опазване чистотата на атмосферния въздух са въведени норми за нивата (концентрациите) на замърсителите.

Нормите за качество на атмосферен въздух (КАВ), съгласно действащата нормативна уредба са:

Вид норма	Показател	Норма	Дименсия	Период на осредняване
Средноденонощна норма (СДН)	ФПЧ10	50	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	24 часа
Средногодишна норма (СГН)	ФПЧ10	40	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 година
Праг за информиране на населението (СЧН)	Озон	180	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 час
Праг за предупреждение на населението (СЧН)	Озон	240	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 час
Средночасова норма(СЧН)	Серен диоксид	350	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 час
Средноденонощна норма (СДН)	Серен диоксид	125	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	24 часа
Средночасова норма(СЧН)	Азотен диоксид	200	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 час
Средногодишна норма (СГН)	Азотен диоксид	40	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 година
Максимална осемчасова стойност (в рамките на денонощието)	Въглероден оксид	10	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	8 часа
Пределно допустима максимално еднократна концентрация(ПДКм.е)	Сероводород	5	mg/m^3	1 час
Пределно допустима средноденонощна концентрация(ПДКс.д.)	Сероводород	3	mg/m^3	24 часа
Пределно допустима максимално еднократна концентрация(ПДКм.е)	Амоняк	0.25	mg/m^3	1 час
Пределно допустима средноденонощна концентрация(ПДКс.д.)	Амоняк	0.1	mg/m^3	24 часа
Средногодишна концентрация	Арсен	6	ng/m^3	1 година
Средногодишна концентрация	Кадмий	5	ng/m^3	1 година
Средногодишна концентрация	Олово	0.5	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 година
Средногодишна концентрация	Полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ)	1.0	ng/m^3	1 година

Нормите са въведени с оглед избягване, предотвратяване или ограничаване на свързаните с тези замърсители вредни въздействия върху човешкото здраве и/или околната среда в нейната цялост, като за означение се използват следните абривиатури:

ПС на СЧН е пределна стойност на средно часовата норма, определена за съответния замърсител;

ПС на СДН е пределна стойност на средноденонощната норма, определена за съответния замърсител;

СГН е определената средногодишна норма за съответния замърсител;
ПДК м.е. - Пределно допустима концентрация – максимална еднократна;
ПДК ср.дн - Пределно допустима концентрация – средно денонощна;
ПДК ср.год. - Пределно допустима концентрация – средно годишна;
ПИН - Праг за информиране на населението за нивата на озон
ППН- Праг за предупредуване на населението за нивата на озон

ФПЧ₁₀ /фини прахови частици под 10 микрона/

Фините прахови частици са основния замърсител на атмосферния въздух. Съставени са от твърди частици, малки водни капчици и допълнително адсорбирани на повърхността им химични вещества (органични съединения, метали и др.). Те се емитират директно при редица естествено протичащи природни процеси, от разнообразни антропогенни дейности (енергетика, транспорт, бит) или се формират вторично като продукт на химически трансформации в атмосферния въздух.

Този атмосферен замърсител се контролира денонощно в 3 пункта.

През 2015г. са регистрирани следните превишения на средноденонощната норма (СДН) за опазване на човешкото здраве (концентрации над 50 µg/m³) по пунктове, както следва:

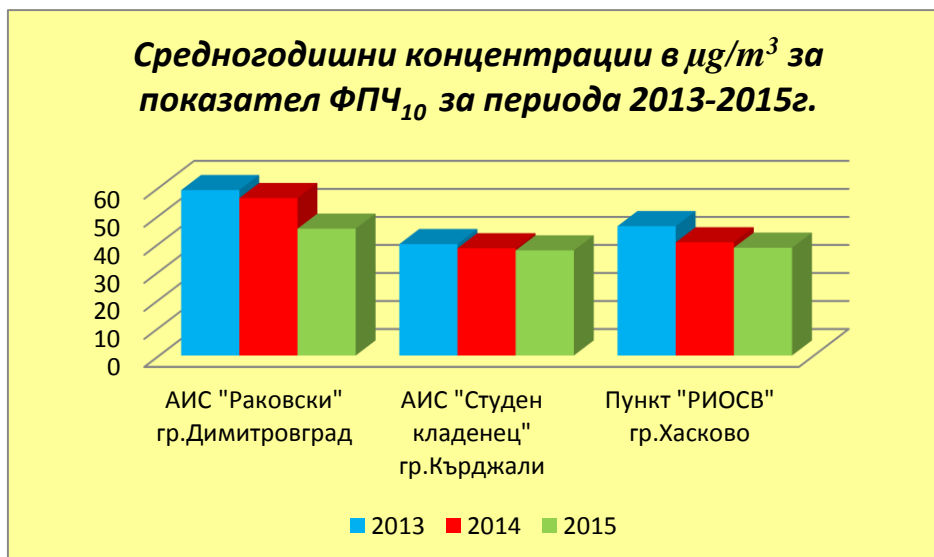
- в АИС “Раковски” – 66 бр.,
- в АИС “Студен Кладенец” – 76 бр.,
- в ръчен пункт “РИОСВ – Хасково”, разположен в гр. Хасково – 68 бр.

През 2015г. от АИС „Раковски“, гр. Димитровград са регистрирани 282 средноденонощни стойности за ФПЧ₁₀ (за 365 дни) поради възникнал технически проблем с анализатора. Средноденонощни стойности за ФПЧ₁₀ не са отчитани през различни по продължителност времеви периоди през месеци септември, октомври и декември. През зимния период нивата на ФПЧ₁₀ в атмосферния въздух са най-високи, което определя и по-малкия брой стойности, превишаващи ПС за СДН от 50 µg/m³, регистрирани през 2015г. в сравнение с 2014г.

Нормативно се допускат не повече от 35 превишения в рамките на календарна година.

Направеният сравнителен анализ на регистрираните стойности в пунктовете за мониторинг по години показва задържане на замърсяването над определените норми (спадът за Димитровград се дължи на по-малък брой измервания през зимни месеци).

Средногодишната норма (СГН) за ФПЧ_{10} ($40\mu\text{g}/\text{m}^3$) е превишена само в един от пунктовете – АИС “Раковски”, гр. Димитровград.

В пунктовете за мониторинг на КАВ в градовете Хасково, Димитровград и Кърджали и през 2015г. продължава регистрирането на наднормено съдържание на ФПЧ_{10} през зимните месеци, в резултат от повишеното потребление на твърди горива в битовия сектор и характерните за сезона безветрие, мъгли и температурни инверсии, създаващи условия за задържане и натрупване на атмосферните замърсители в приземния слой. Тази година в пункт „РИОСВ“, гр. Хасково се забелязва тенденция на трайно намаляване на броя на регистрираните средноденонощни стойности за ФПЧ_{10} , докато в пункт АИС “Студен кладенец”, гр. Кърджали се наблюдава повишаване на броя на регистрираните средноденонощни стойности за ФПЧ_{10} в сравнение с 2014г.

През 2015г. се наблюдават значително по-ниски нива на средногодишните концентрации за ФПЧ_{10} и в трите пункта. Това е резултат от изпълняваните мерки, заложи в Програмите за подобряване на КАВ на съответните общини.

Във връзка с управлението на качеството на атмосферния въздух през 2015г. Община Димитровград актуализира програмата си за КАВ, предстои актуализация на програмите и на общините Хасково и Кърджали.

Серен диоксид

Основните източници на този замърсител са енергетиката, индустрията и отоплителни централи.

През годината серният диоксид е контролиран в 3 пункта - ръчен пункт “РИОСВ – Хасково”, АИС “Раковски” и АИС “Студен Кладенец”.

Средночасовата норма за опазване на човешкото здраве /СЧН/ е $350\mu\text{g}/\text{m}^3$. Тази норма не бива да се превишава повече от 24 пъти в рамките на една календарна година.

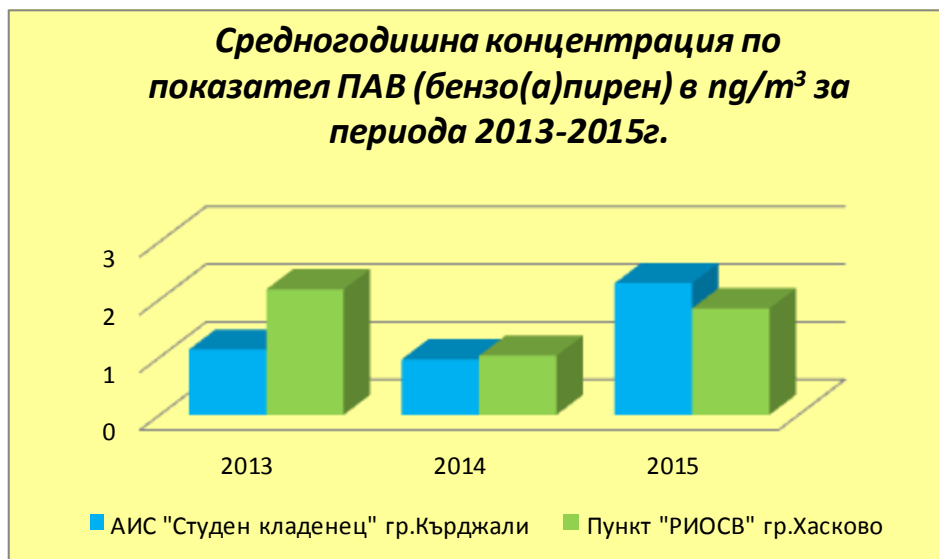
Средноденонощната норма за опазване на човешкото здраве /СДН/ е $125\mu\text{g}/\text{m}^3$. Тя не бива да се превишава повече от 3 пъти в рамките на една календарна година.

През 2014г и 2015г. в трите пункта не е регистрирано нито едно превишение на нормите по показател серен диоксид . Това е доказателство за постигнато добро качество на атмосферния въздух на територията на РИОСВ-Хасково и за чувствителна разлика в сравнение с 2013г., когато бяха регистрирани 57 превишения на ПС за СЧН от $350\mu\text{g}/\text{m}^3$ и 5 превишения на ПС за СДН от $125\mu\text{g}/\text{m}^3$ по показател серен диоксид, надхвърлящи регламентирания брой (съответно 24 и 3) стойности за една календарна година.

Полициклични ароматни въглеводороди -ПАВ (бензо-а-пирен)

През 2015г. в ръчен пункт "РИОСВ - Хасково" – гр. Хасково е отчетена стойност 1,8443 ng/m³, която превишава средногодишната целева норма за ПАВ от 1 ng/m³ (съгласно Наредба №11/14.05.2007г. нормата важи от 01.01.2013г.) Тя е по-висока от измерената през 2014г. – 1.0252 ng/m³, но по – ниска в сравнение с измерените 2,1719 ng/m³ през 2013г.

Усреднената стойност за ПАВ, измерена през 2015г. в автоматична станция АИС"Студен кладенец", гр. Кърджали е 2,2795 ng/m³ при средногодишната целева норма 1 ng/m³ (в сила от 01.01.2013г). Забелязва се повишаване на концентрацията за ПАВ в сравнение с 2014 и 2013г., когато измерените стойности за този показател са съответно 0,9604 и 1,1268 ng/m³.

Основна причина за замърсяването на атмосферния въздух с ПАВ е непълното изгаряне на различни видове горива – въглища и дизелово гориво, в това число и битовия сектор.

Озон

Озонът е газ, естествено съдържащ се в атмосферата (приземен слой). Приземният озон се образува при сложни химични реакции, протичащи с други атмосферни замърсители като азотни оксиди, метан, неметанови летливи органични съединения и въглероден оксид, известни като прекурсори на озон под влияние на висока температура и слънчева светлина. Тези процеси протичат най-често през летния период на годината.

Озонът се контролира от АИС "Раковски" – гр. Димитровград, като през юли 2015г. започна измерването му в и АИС "Студен кладенец", гр. Кърджали.

През 2015г. в АИС "Раковски" – гр. Димитровград са регистрирани 135 превишения на осемчасовите средни стойности на краткосрочната целева норма от 120µg/m³ и са регистрирани 9 превишения на прага за информиране на населението (ПИН) от 180 µg/m³, след които в изпълнение на изискванията на *НАРЕДБА № 12 от 15.07.2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух* са предприети необходимите мерки за своевременно предоставяне на информация на засегнатото население на електронната страница на РИОСВ-Хасково. Причини за регистрираните наднормени стойности са повишената слънчева активност и задържането на замърсителя в приземния слой.

През 2015г. в АИС "Студен кладенец", гр. Кърджали не са регистрирани превишения на съответните норми за озон.

По утвърдения от министъра на ОСВ годишен график на мобилната автоматична

станция (МАС) през 2015г. се извърши контрол на състоянието на атмосферния въздух в гр.Свиленград по показатели О₃, СО, SO₂, NO, NO₂, ФПЧ₁₀ и метеопараметри. Отчетени са 6 средноденонощни стойности по показател ФПЧ₁₀, които превишават средноденонощната норма от 50 µg/m³, като 4 от тях са отчетени през м.април, с което се запазва тенденцията за замърсяване на атмосферния въздух от битовия сектор (използване на твърди горива през отоплителния сезон). Поради малкия брой измервания няма достатъчно данни за сравнение със СГН.

Анализът на резултатите, извършени от МАС показва, че за останалите контролирани показатели не са регистрирани превишения на съответните норми.

Сероводород

През 2015г. са регистрирани 298 стойности превишаващи ПДК за един час от 0,005 mg/m³ и 113 стойности превишаващи средноденонощната стойност от 0,003 mg/m³. Най-голям брой стойности са регистрирани през месеците януари, февруари, ноември и декември. Регистрираните превишения се дължат на повишеното потребление на твърди горива в битовия сектор.

Райони за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух

Съгласно Заповед №РД-969/21.12.2013 г. на Министъра на околната среда и водите относно районите за оценка и управление качеството на атмосферния въздух РИОСВ – Хасково уведоми писмено общините Хасково и Кърджали за необходимостта от предприемане на действия по актуализиране/преразглеждане на Програмите за намаляване нивата на замърсителите – ФПЧ₁₀ (ПАВ, As и Pb) и SO₂ в срока по чл.37, ал. 3 от Наредба 12 / 15.07.2010г. и при отчитане на крайните срокове на действащата актуализирана програма. При актуализиране/преразглеждане на програмите за намаляване нивата на замърсителите съгласно чл. 37 от Наредба 12 / 15.07.2010г. задължително се извършва оценка на актуалния принос на всеки един от отделните сектори или източници на емисии към нивата на замърсяване в атмосферния въздух (промишленост, енергетика, битово и обществено отопление, транспорт, неорганизираните емисии и др.) освен чрез инвентаризация на емисиите и чрез дисперсно моделиране. РИОСВ – Хасково ще оказва, съобразно своите компетенции, необходимата методическа помощ и съдействие в процеса на актуализиране/преразглеждане на Програмите за намаляване нивата на замърсителите.

През 2015г. Община Димитровград актуализира програмата си за КАВ. Належащо е ускорено актуализиране на програмите за КАВ за Общините Кърджали и Хасково, като при необходимост РИОСВ – Хасково ще предприеме по-строги мерки в съответствие с новите разпоредби на ЗЧАВ, касаещи разработването на програмите и прилагането на планираните мероприятия.

И в трите общини – Хасково, Кърджали и Димитровград, продължава изпълнението на мерките, залегнали в общинските програми, като саниране и газифициране на обществени и на промишлени предприятия. Използването на газообразни горива обаче процентно е несъпоставимо с голямото количество твърди горива, използвани в горивните съоръжения на битовия сектор.

Източници на емисии на територията на РИОСВ – Хасково

РИОСВ - Хасково осъществява контрол на предприятия – неподвижни източници на емисии, както и на обекти, използващи флуорирани парникови газове и вещества, които нарушават озоновия слой и летливи органични съединения.

На контролираната от РИОСВ – Хасково територия са разположени промишлени обекти от отрасли енергетика, химическа, металургична, добивна и преработвателна промишленост – голяма горивна инсталация ТЕЦ "Марица 3" АД -гр.Димитровград, „Неохим“АД-гр.Димитровград и други точкови източници на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух. Те се контролират съгласно изискванията на ЗЧАВ, ЗООС и подзаконовите нормативни актове към тях.

ТЕЦ "Марица 3" АД през 2012г. извърши рехабилитация на Горивната инсталация – Котел ОР-380в за производство на електроенергия, състояща се в редуция на NO_x в димните газове, чрез рециркулация и изграждане на сероочистваща инсталация (СОИ) за пречистване на серен диоксид в отпадъчните газове. В сравнение с 2013г. когато бяха регистрирани 57 превишения на СЧН за серен диоксид при допустими 24 бр. за една календарна година, през 2014 г. и 2015г. от АИС „Раковски“ не е регистрирано нито едно превишение на съответните норми.

За 2015г. РИОСВ - Хасково изпълни утвърдения график за емисионен контрол. Извършени са три контролни проверки с емисионни измервания на „Ултрамекс“ЕООД, гр.Пловдив - котли ПКМ 2.5 и ПКМ 4 от Парова централа на фабрика за производство на нерафинирано олио в гр.Харманли и на асфалтосмесител „ТЕЛТОМАТ-V-3S“ на асфалтова база „Пътстройинженеринг“АД, с.Груево, общ.Момчилград. Резултатите от измерванията показват превишения на НДЕ за някои от контролираните замърсители, за което на „Ултрамекс“ЕООД, гр. Пловдив за котли ПКМ 2.5 и ПКМ 4 са наложени текущи санкции в размер на 350лв и 186лв, а за асфалтосмесител „ТЕЛТОМАТ-V-3S“ на „Пътстройинженеринг“АД, с.Груево в размер на 157лв.

Контролът на изпусканите вредни вещества от останалите емисионните източници е проведен чрез извършени СПИ от акредитирани лаборатории. Представени са доклади за резултатите от извършените измервания на 41 източници на емисии от: "Неохим" АД, Димитровград; "Горубсо-Кърджали"АД, Кърджали, „Каменица“АД, гр.Пловдив – пивоварна гр.Хасково, „Харманлийска керамика“АД, гр. Харманли и др. За установено превишение от представен доклад за СПИ на „Пневматика-Серта“АД, гр.Кърджали е наложена текуща санкция в размер на 35лв. Всички останали представени СПИ показват стойности в рамките на нормативно установените. Регионалните депа за битови отпадъци в гр.Харманли и с.Гарваново, общ. Хасково са изпълнили задължението като са извършили СПИ на газовите кладенци през 2015г.

Съгласно изискванията на Наредба № 6 от 1999 г. на собствени непрекъснати измервания подлежат емисиите от инсталациите за производство на азотна киселина /стар и нов цех/ и инсталацията за производство на амониева селитра на "Неохим" АД, Димитровград, както и от котел на ТЕЦ "Марица 3"АД, гр. Димитровград. Операторите, извършващи СНИ представят в РИОСВ - Хасково докладите за извършените измервания, като през 2015г. са представени 48 месечни и 4 годишни доклади.

При оценката на всички представени годишни доклади не са констатирани превишения на НДЕ на контролираните замърсители.

Във връзка с изпълнение на Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини - Етап II, са извършени 5 проверки на бензиностанции, от които 2 планови и 3 при участие в ДПК. При извършения контрол не са установени несъответствия.

В срок до 31.12.2016г. всички съществуващи бензиностанции се оборудват със система, съответстваща на Етап II на улавяне на бензиновите пари. Измерванията за ефективността на улавяне на бензиновите пари се извършват от Българския институт по метрология /БИМ/, а надзорът е възложен на съответната РИОСВ. За извършваните измервания на бензиностанциите, оборудвани със системи, съответстващи на Етап II, БИМ уведомява РИОСВ за резултатите от извършените проверки.

В някои случаи възниква проблем, тъй като не всички системи за улавяне на бензиновите пари могат да бъдат проверени с еталонното оборудване на БИМ, което се дължи на несъвместимостта на електрониката между бензиноколонките и еталона.

Във връзка с изискванията на Наредба №7 за норми на допустими емисии на летливи органични съединения, изпускани в атмосферния въздух в резултат на употреба на разтворители в определени инсталации през 2015г. са извършени 12 планови проверки. Представени и утвърдени 9 бр. планове за управление на разтворителите за предходната 2015г. Проверките са извършени на обекти, извършващи дейности - нанасяне на покрития

върху метал, дървени повърхности, слепващи покрития, извличане на растителни масла и животински мазнини и рафиниране на растителни масла, химическо чистене и др. Дадени са 6 предписания, които са изпълнени. В ИАОС е представена инвентаризация на емисиите на ЛОС на 33 дружества.

През 2015 г. са извършени 15 проверки – 11 планови и 4 извънредни на производители, вносители, търговци на дребно и едро на бои и лакове, както и на авторепаратурни продукти. Дадени са 4 предписания на търговци предлагащи продукти, които не са етикетирани съгласно изискванията на Наредбата за ограничаване емисиите на летливи органични съединения при употребата на органични разтворители в определени бои, лакове и авторепаратурни продукти. При извършване на последващ контрол обектите са представили информация (информационни листи за безопасност) и продуктите са етикетирани в съответствие с изискванията.

Към 31.12.2015г. РИОСВ - Хасково контролира 504 хладилни и климатични инсталации с над 3кг ВНОС и ФПГ. Във връзка с изискванията на Регламент (ЕО) №1005/2009г. и Регламент №842/2006г. на Европейския парламент и Съвета, съответно Наредба за осъществяване на контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой и Наредба за установяване на мерки по прилагане на Регламент (ЕО) № 842/2006г, относно някои флуорирани парникови газове, са представени годишните отчети на ползвателите на озоноразрушаващи и флуорирани парникови газове по приложение 4 към чл. 34 от Регламент (ЕО) № 842/2006 г. и на операторите на стационарните хладилни и климатични системи – по приложение 6 към чл. 36 от Регламент (ЕО) № 842/2006 г. Подадената информацията е обобщена от РИОСВ – Хасково и е представена в МОСВ.

Общият брой проверки за контрол и управление на ФПГ и веществата, нарушаващи озоновия слой през 2015г. е 60. Дадени са 11 предписания, които са изпълнени. Забелязва се тенденция за замяна на озоноразрушаващите вещества в хладилните и климатични инсталации с флуорирани парникови газове. РИОСВ-Хасково осъществява контрол във връзка с пълната забрана от 01.01.2015г. за пускане на пазара и използване на ненапълно халогенирани хлорфлуорвъглеродороди (НСFC) и изисква необходимата документация, свързана с извеждането от употреба на контролираните вещества.

В плана за контролна дейност за 2015 г. заложените проверки на обекти с издадени Разрешителни за емисии на парникови газове са три. Извършени са две планови проверки на „Неохим“АД и ТЕЦ„Марица 3“АД, гр.Димитровград и една извънредна проверка на „Харманлийска керамика“АД, гр.Харманли след възобновяване на производствената дейност. ЕТ“Митко Жеков-Д”, гр.Димитровград не е извършвал производствена дейност, поради което планираната проверка не е изпълнена.

3. Оценка за качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ – Хасково.

В резултат на прилагането на екологичното законодателство по отношение на източниците на замърсяване на атмосферния въздух в периода от 2013 г. до 2015 г. е налице значително намаляване на средногодишните концентрации на фини прахови частици (под 10 микрона) за Хасково, Димитровград и Кърджали, като превишение на средногодишната норма се наблюдава само за един от пунктовете АИС „Раковски“ – Димитровград. През 2014г и 2015г. в пунктовете за мониторинг, разположени на територията РИОСВ - Хасково не е регистрирано нито едно превишение на нормите по показател серен диоксид. Това е доказателство за постигнато добро качество на атмосферния въздух на територията на РИОСВ-Хасково и за чувствителна разлика в сравнение с 2013г. Всички предприятия – източници на емисии във въздуха в района на Димитровград вече спазват НДЕ, а в Кърджали минимални превишения се констатират само за 1 обект. В резултат е постигнато трайно спазване на нормите за КАВ в двата района по отношение замърсяването от промишлени източници.

Поради необходимостта от окончателно валидиране на данните преди докладване в Европейската агенция по околна среда са възможни минимални промени в публикуваните данни. Окончателните данни се публикуват в Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда, изготвян от ИАОС.

II.2. ВОДИ

1. Кратко описание на основните приоритети при извършване на контролната дейност през годината

Общата цел на контролната дейност на РИОСВ – Хасково по отношение на водите е поставена от Рамковата директива за водите - постигане на „добро екологично състояние“ на естествените води и „добър екологичен потенциал“ на изкуствените и силно модифицирани водни тела до 2015 г. На територията на РИОСВ - Хасково за 2015 г. тя изискваше подобряване на качеството на водните тела в лошо състояние - р.Марица след гр.Димитровград до границата, р.Харманлийска до заустване в р.Марица, р.Банска средно и долно течение, р.Меричлерска, р.Арда след яз.,„Кърджали“, яз.,„Студен кладенец“ и яз.,„Ивайловград“. За осъществяването на тази цел е необходимо да се подобри ефективността на контролната дейност върху емитерите на отпадъчни води, заустващи в повърхностни води, а често и върху източниците на дифузно замърсяване. Ето защо основните приоритети на РИОСВ – Хасково бяха:

- намаляване на замърсяващия товар от заустваните отпадъчни води от най - значимите емитери, въздействащи върху състоянието на водните тела в лошо състояние: „Неохим“ АД, Димитровград, ТЕЦ„Марица 3“АД, Димитровград, ГПСОВ – Димитровград, ГПСОВ - Хасково, Пивоварен завод на „Каменица“АД, Птицеферма на „Галус“АД, София, „Теклас - България“АД, Кърджали, „Ве Ка Ес България“ЕООД, Кърджали, „Хармони 2012“ЕООД, София (ОЦК Кърджали) – извършени 20 проверки, наложени 6 текущи и 5 еднократни санкции, снижено замърсяването на заустваните води на „Неохим“АД, „Каменица“АД, не са зауствани води от ТЕЦ„Марица 3“АД, ГПСОВ работят ефективно, подобро състояние на участъци от р.Марица. Изградено е пречиствателно съоръжение от „Тера Тангра“АД, Харманли (винарска изба), но все още не е въведено в експлоатация;
- строг контрол на изпълнението на всички дадени предписания - проверени 35 предписания;
- бърза реакция при всеки постъпил сигнал за замърсяване на водите с цел минимизиране и прекратяване на замърсяването;
- повишаване спазването на изискванията за изпълнението на собствения мониторинг от титулярите на разрешителни за заустване - преобладаващо изпълнение на собствения мониторинг.

2. Опазване на повърхностните води

Както всички производствени и стопански дейности, при които се изпускат отпадъчни води, така и формираните от населението битови отпадъчни води неизбежно оказват въздействие върху състоянието на повърхностните води в териториалния обхват на РИОСВ – Хасково. Колкото по - големи са заустваните водни количества и по - високо съдържанието на замърсяващи вещества в тях, толкова по - значително е и влошаването на екологичното състояние на повърхностните водни тела.

Р.Марица е приемник на изпусканите непречистени битови отпадъчни води от голям брой населени места както нагоре по течението, така и от градовете Харманли, Симеоновград, Любимец и Свиленград (изградена и пусната в експлоатация ПСОВ през 2015г.). В нея се заустват и производствените отпадъчни води на „Неохим“АД, Димитровград и ТЕЦ„Марица 3“АД, Димитровград. Това се е отразило на състоянието ѝ. Върху р.Харманлийска оказват влияние отпадъчните води от канализационната система

на гр.Хасково, които от 2012г. се пречистват, непречистени отпадъчни води от селата, през които тече и др.

Друг голям приемник на непречистени битови отпадъчни води от много населени места по течението и на производствени отпадъчни води най - вече от добив и преработка на метални руди е р.Арда. Характерно за язовирите, изградени на реката на територията на РИОСВ - Хасково е отлагането по дъното им на утайки, съдържащи тежки метали. Тези фактори обуславят лошото състояние на някои водни тела по р.Арда.

Дори и по - малките количества силно замърсени отпадъчни води, когато се изпускат в по - маловодни приемници често водят до лошо състояние и дори до инциденти на измиране на риба. Такъв е случаят с р.Банска, която приема непречистени битови отпадъчни води от няколко села, пречистените води от Северна индустриална зона Хасково и нерегламентирани изпускания от няколко животновъдни обекта.

Това се отнася и за р.Меричлерска, в която постъпват непречистени битови отпадъчни води, води от малко млекопреработвателно предприятие и замърсявания от животновъдна дейност.

А. Характеристика и мониторинг на повърхностните води

а. Типове повърхностни води

Водните обекти на територията на области Хасково и Кърджали се отнасят към две категории повърхностни води – “РЕКА” и “ЕЗЕРО”.

При определянето на типовете реки и езера/язовири са използвани следните показатели:

- задължителни фактори – екорегия, надморска височина, геология, размер;
- незадължителни – характер на водното течение, размер и геология, субстрат на речното дъно, наклон (енергия на потока). При определяне на височинното разделяне е взето в предвид и смяната на растителността.

На база на тези показатели на територията на области Хасково и Кърджали са идентифицирани 5 типа води категория „реки“:

Таблица №1-1 Типология на категория “РЕКА” в области Хасково и Кърджали

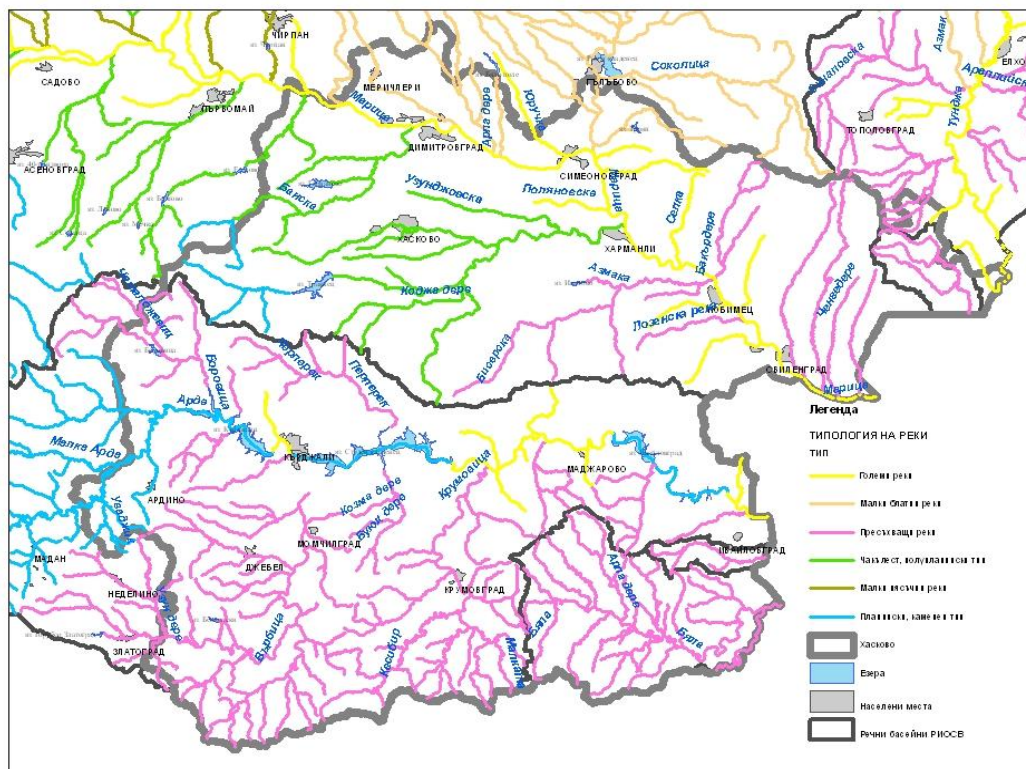
№	Тип	Име на типа	Водосбор
1	R3	Планински реки	р.Арда преди яз.Кърджали, р.Харманлийска до яз.Тракиец
2	R5	Полупланински реки	р.Арда – след яз.Кърджали, р.Банска, р.Харманлийска след яз.Тракиец
3	R12	Големи равнинни реки	р. Марица
4	R13 (R13a)	Малки и средни равнинни реки (Малки блатни реки)	р.Меричлерска, р.Мартинка, р.Златополска
5	R14	Субсредиземноморски реки (пресъхващи)	Всички притоци: - на р.Марица, след р.Харманлийска - на р.Арда след яз.Кърджали - р.Бяла - р.Атеринска - р.Фишера

На територията, контролирана от РИОСВ-Хасково в рамките на посочените типове

реки са определени 43 водни тела от категория „река”. Всяко водно тяло е речен участък с еднакво екологично и химично състояние, който има важна роля при управлението на водите. В публикувания през март, 2010г. План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Източнореломорски район за водните тела са подготвени конкретни програми от мерки, актуализирани в проекта на втория ПУРБ, публикуван на 1.12.2015г., чрез реализацията на които трябва да се постигне добро състояние на водите.

Карта №1-1 Типология на категория “РЕКА” в области Хасково и Кърджали

Типология категория "РЕКИ" в Хасковска област

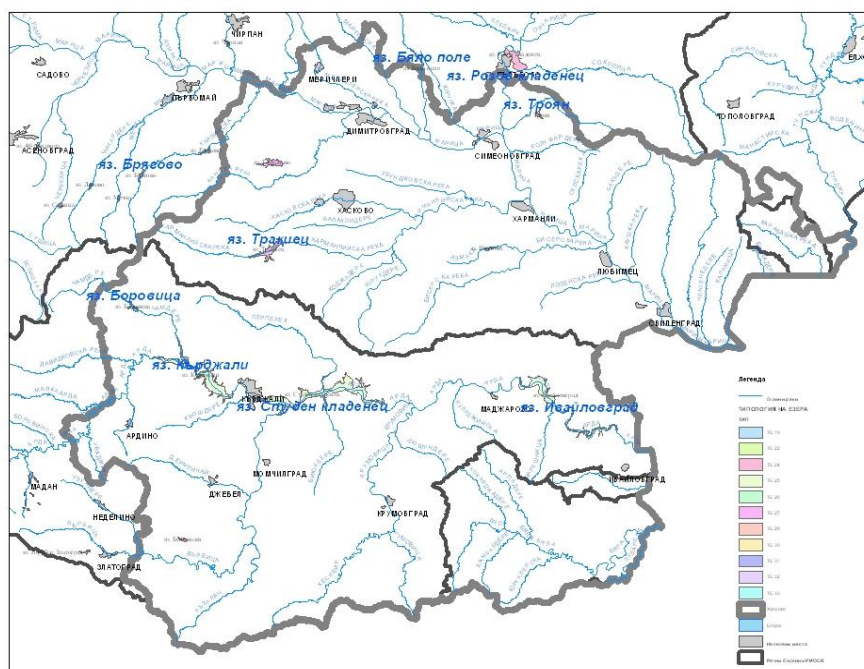

На територията области Хасково и Кърджали са определени 4 типа езера (язовири). Всяко езеро (язовир) с площ > 500 ха се определя като самостоятелно водно тяло. На територията на РИОСВ-Хасково са определени 8 самостоятелни водни тела, посочени в Таблица №1-2:

Таблица № 1-2. Типове категория “ЕЗЕРО” в области Хасково и Кърджали

№	ТИПОВЕ	Язовири	Брой ВТ
1	L11 Големи дълбоки язовири	яз.Кърджали, яз.Студен кладенец, яз.Ивайловград	3
2	L13 Средни и малки полупланински язовири в ЕР 7	яз.Боровица	1
3	L15 Големи равнинни плитки до средно дълбоки язовири в ЕР 7	яз.Тракиец	1
4	L17 Малки и средни равнинни язовири в ЕР 7	яз.Гарваново, яз.Троян	2
		ВСИЧКО	7

Карта №1-2 Водни тела от категория “ЕЗЕРО” в области Хасково и Кърджали

в. Пунктове за мониторинг

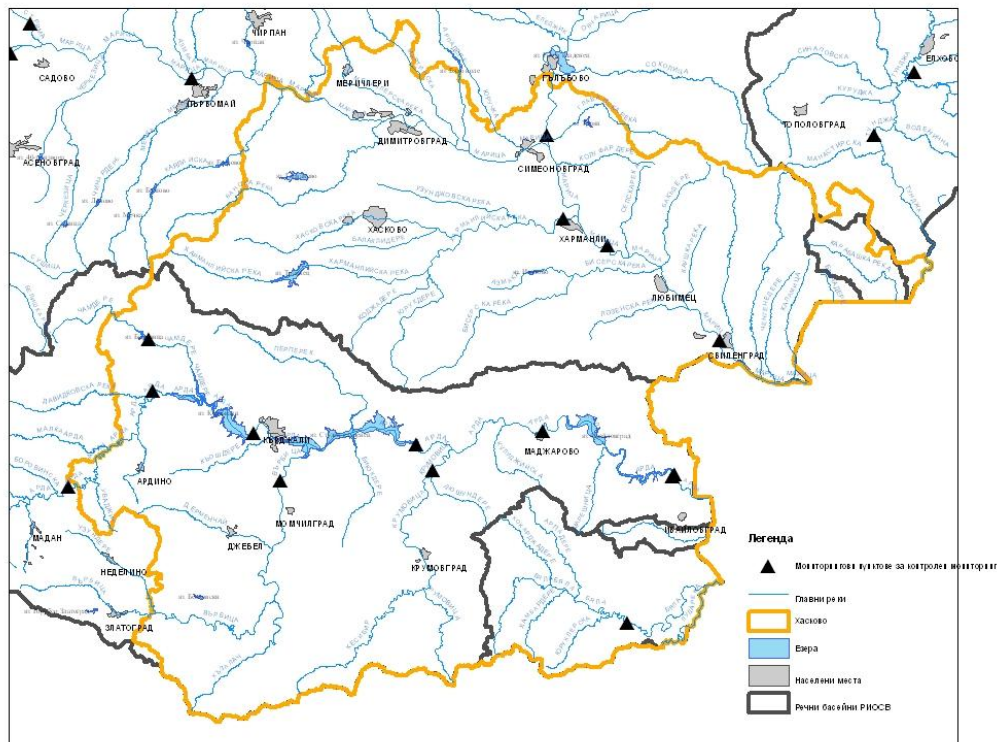
• Контролен мониторинг

При проектиране на мрежата за контролен мониторинг на повърхностни води на територията на ИБР са избрани представителни мониторингови пунктове за съответните речни басейни и типовете водни тела. Общият брой на пунктовете за контролен мониторинг на територията, контролирана от РИОСВ-Хасково през 2015 г. е 9 пункта – 6 на реки и 3 на язовири. От тях пред Европейската Комисия се докладват резултатите от 6 пункта (3 на реки и 3 на язовири). В тези пунктове се извършва мониторинг по биологични и физико-химични елементи за качество.

- р. Марица – гр. Свиленград
- р. Харманлийска – с. Тракиец
- р. Арда след яз. Ивайловград
- р. Върбица при с.Върли дол
- р. Крумовица – преди устие
- р. Бяла – с. Меден бук
- яз. Кърджали
- яз. Студен кладенец – стена
- яз. Ивайловград – стена

Карта № 2-1 Мрежа за контролен мониторинг на повърхностни води на територията на област Хасково и Кърджали (чл.8 на РДВ)

Контролен мониторинг на повърхностни води
РИОСВ Хасково

- **Оперативен мониторинг**

При подготовката на програмата за оперативен мониторинг на повърхностните води в ИБР е използвана информация за състоянието на определените водни тела и се прилагат критериите, посочени в т.1.3.2. на Анекс V на РДВ.

Пунктове за оперативен мониторинг се поставят в онези водни тела, които са в лошо състояние и съществува риск да не постигнат добър статус към 2015 г. На територията, контролирана от РИОСВ-Хасково през 2015 г. са определени 19 пункта за оперативен мониторинг - 16 на реки и 3 на язовири.

- р. Марица след гр. Димитровград
- р. Марица след гр. Харманли
- р. Банска с. Клокотница
- р. Мерицлерска след гр.Мерицлери мост за с.Длъгнево
- р.Бисерска с.Лешниково, моста
- р.Лозенска с.Лозен
- р.Пъстрогор-устие, гр.Свиленград мост на шосе Свиленград-Капитан Андреево
- р. Харманлийска-устие гр. Харманли
- р. Хасковска с. Динево – мост преди селото
- р. Арда преди яз. Кърджали
- р. Арда след гр. Кърджали
- р. Арда след яз. Студен кладенец (мост с. Поточница –с. Рабово)
- р. Арда след големия завой при гр.Маджарово
- р.Арда след вливане на р.Крумовица -мост за с.Орешаре
- р. Върбица преди яз. Студен кладенец
- р. Бяла преди границата
- яз. Студен кладенец-средна част
- яз. Студен кладенец – опашка
- яз. Ивайловград – опашка с. Бориславци

В тези пунктове се извършва мониторинг по биологични и физико-химични елементи за качество за определяне на екологично и химично състояние на повърхностните води.

При подбора на показатели за оперативен мониторинг се използват биологичните елементи, индикативни за степента на антропогенно въздействие върху качеството на водите – макрозообентос в реки и фитопланктон в стоящи води. С оглед оперативното установяване на промените във фитопланктонните съобщества се използва показателят Хлорофил А в съчетание с други индикативни физико-химични показатели – прозрачност (SD), разтворен кислород, температура и електропроводимост.

Предвижда се мониторинг на всички физико-химични показатели, превишаващи стандартите за качество (за приоритетни вещества) или приетите норми за добро екологично състояние на химичните елементи. Предвижда се и мониторинг на други физико-химични показатели, които са свързани с тези, по които се наблюдават отклонения.

Честотата на оперативния мониторинг е съобразена с минималната честота, която се препоръчва в Приложение V на РДВ за отделните показатели:

- Биологични елементи
  - макрозообентос в реки – 1 път годишно
  - фитопланктон в язовири (заедно с прозрачност) – 1 път на 3 години
- Физико-химични елементи
  - основни показатели – 4 пъти годишно
  - специфични замърсители – 4 пъти годишно
  - приоритетни вещества – 12 пъти годишно

Карта № 2-2 Мрежа за Оперативен мониторинг на повърхностни води на територията на области Хасково и Кърджали (чл.8 на РДВ)

с. Показатели за мониторинг на повърхностните води

- **Биологични елементи за качество**

Хидробиологичният мониторинг се извършва за макробезгръбначни в реки по Ирландски Биотичен Индекс. Периодично в определени пунктове (през 3 г.) се извършва наблюдение и на останалите биологични елементи съгласно изискванията на РДВ – фитопланктон (язовири), фитобентос, макрофити и риби. Мониторингът и оценката на състоянието на биологичните елементи в реки се извършва по Наредба № Н-4/14.09.2012г. за характеризирание на повърхностните води.

Мониторингът на биологичните елементи в езера и язовири се извършва по методики, приложени в рамките на научна разработка за определяне на референтни условия и класификационна система за оценка на екологично състояние през 2009-2010г.

От провеждания мониторинг за 2013г. на биологичните елементи за качество са налични данни за дънни безгръбначни, фитобентос, макрофити и риби (за реки).

- **Физико-химични елементи за качество**

Мониторингът се извършва по основни физико-химични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества, свързани със замърсяване на повърхностните води с органични вещества, метали и металоиди. Анализът на планираните показатели се извършва от Регионална лаборатория Хасково към ИАОС.

За всеки отделен мониторингов пункт има определена схема за пробонабиране и анализиране по следните групи показатели:

- **Основни физико-химични показатели**

- **I група** – активна реакция /рН/, температура, неразтворени вещества, електропроводимост, разтворен кислород, наситеност с кислород, БПК₅, ХПК, азот амониев, азот нитратен, азот нитритен, фосфати, хлориди, сулфати.

- **II група** – азот общ, фосфор общ, обща твърдост, желязо, манган, калциево-карбонатна твърдост, общ органичен въглерод.

- **Специфични вещества**

- **I група** – **Органични вещества** – нефтопродукти, АОХ.

- **II група** - **Тежки метали и металоиди** – цинк, мед, хром-тривалентен, хром-шествалентен, арсен.

- **III група** – **Други вещества** – СПАВ анионактивни, цианиди.

- **Приоритетни вещества** – кадмий, хлорпирифос, олово, живак, никел.

В. Определяне на екологичното и химично състояние на повърхностните води

а. Химично състояние

При определяне на химичното състояние на повърхностните водни тела са приложени изискванията на Директива 2008/105/ЕО, транспонирана в Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители от 2010г.

През 2015г. в определени водните тела са извършвани анализи за наличие на приоритетни вещества. Резултатите от мониторинга не показват превишаване на стандартите за качество на околната среда и водните тела са определени в добро химично състояние. В две водни тела са установени превишения на стандартите за качество на околната среда по показател кадмий, и водните тела са оценени в лошо химично състояние- яз. Студен кладенец и р. Арда от вливането на р. Крумовица до яз. Ивайловград.

В част от повърхностните водни тела не е провеждан мониторинг по приоритетни вещества, поради липса на установен антропогенен натиск, и те са оценени в неизвестно химично състояние (общо 35 ВТ).

Таблица № 2-1 Брой повърхностни ВТ по химично състояние на територията на област Хасково и Кърджали

	ВТ	Марица	Тунджа	Арда	Бяла	Общо
Химично състояние	Добро	5	0	8	1	14
	Лошо	0	0	2	0	2
	неизвестно	19	1	14	1	35
	общо ВТ	24	1	24	2	51

в. Екологично състояние

Оценката на екологичното състояние/потенциал на повърхностните водни тела се извършва по класификационна система за биологични и физико-химични елементи за качество, и стандарти за качество на околната среда за химични елементи и специфични замърсители, включени в Наредба № Н-4 от 14.09.2012г. за характеризирание на повърхностните води.

Екологичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в пет класа: отлично, добро, умерено, лошо и много лошо, които се изобразяват с показаните в таблицата цветове.

Екологично състояние				
отлично	добро	умерено	лошо	много лошо

В Таблица № 2-2 са дадени резултатите от оценката на екологичното състояние на повърхностните водни тела в област Хасково и Кърджали по речни басейни. Анализът на резултатите показва, че съотношението на телата в добро и лошо състояние е 17/26. (33% в добро състояние). При сравняване на резултатите от мониторинга през 2015г. се наблюдава тенденция в намаляване на съотношението на водните тела в добро и лошо (през 2014г. 43% от водните тела са в добро състояние). Основните физико-химични показатели, по които се наблюдават отклонения са свързани с органично замърсяване – фосфати, общ фосфор, амониев азот, нитратен азот, общ азот, БПК.

Таблица № 2-2 Брой водни тела разпределени по екологично състояние в области Хасково и Кърджали

	Общо ВТ	Марица	Тунджа	Арда	Бяла	Общо
Екологично състояние	отлично	0	0	1	0	1
	добро	0	0	14	2	16
	умерено	14	1	6	0	21
	лошо	4	0	0	0	4
	мн.лошо	1	0	0	0	1
	неизвестно	5	0	3	0	8
	ВТ	24	1	24	2	51

Таблица 2-3 Състояние на водните тела на територията на области Хасково и Кърджали

№	Код	Водно тяло	СМ/ ИВТ	Биологичн и елементи	ФХ елементи	Екологично състояние/ потенциал	Химично състояние
1	BG3MA100L012	яз. Тракиец	да	добро	умерено	умерено	неизвестно
2	BG3MA100R001	Река Марица,от р.Сазлийка до граница	да	умерено	умерено NH4, NO3, NO2, Нобщ, PO4, Робщ	умерено	добро
3	BG3MA100R002	р.Каламица				неизвестно	неизвестно
4	BG3MA100R003	р.Ченгене дере				неизвестно	неизвестно
5	BG3MA100R004	р.Левченска		умерено		умерено	неизвестно
6	BG3MA100R005	р.Голямата (Пъстрогорска)		умерено		умерено	неизвестно
7	BG3MA100R006	Лозенска река, десен приток на река Марица		умерено		умерено	неизвестно
8	BG3MA100R007	р.Бисерска и притоци до устие		умерено		умерено	неизвестно
9	BG3MA100R209	Река Азмака, приток на р.Бисерска		лошо	умерено NO3, NO2, Нобщ, Робщ, PO4	лошо	неизвестно
10	BG3MA100R010	р.Бакър дере (Йерусалимовска)		умерено	добро	умерено	неизвестно
11	BG3MA100R233	Р. Харманлийска до вливане на р.Хасковска	да	умерено	умерено Робщ	умерено	добро
12	BG3MA100R234	Р. Харманлийска от вливане на р. Хасковска и р. Хасковска до устие	да	лошо	умерено БПК, NH4, NO3, NO2, Нобщ, PO4, Робщ	лошо	добро
13	BG3MA100R013	Горно течение на Харманлийска река до язовир Тракиец		умерено		умерено	неизвестно
14	BG3MA200L015	яз. Троян	да			неизвестно	неизвестно
15	BG3MA200R014	Река Сазлийка от река Овчарица до устие	да	умерено	умерено БПК, NO3, NO2, PO4, Нобщ, Робщ	умерено	добро
16	BG3MA300L045	яз. Гарваново	да	лошо Хлорофил А	умерено Робщ	лошо	неизвестно
17	BG3MA300R040	Арпа дере (Златополска) от язовир Бяло поле до устие				неизвестно	неизвестно
18	BG3MA300R042	р. Мартинка		умерено	умерено	умерено	неизвестно
19	BG3MA300R043	р. Меричлерска		много лошо	умерено Електропроводимост, NO3, NO2, Нобщ, PO4 Робщ	много лошо	неизвестно
20	BG3MA300R231	Река Банска до вливане на Терз дере с.Клокотница		умерено	умерено Електропроводимос т, БПК, NO3, NO2, Нобщ, PO4, Робщ	умерено	неизвестно
21	BG3MA300R232	Р. Банска от вливане на Терз дере до устие и		лошо	умерено БПК, NO3, NO2, Нобщ, PO4, Робщ	лошо	неизвестно

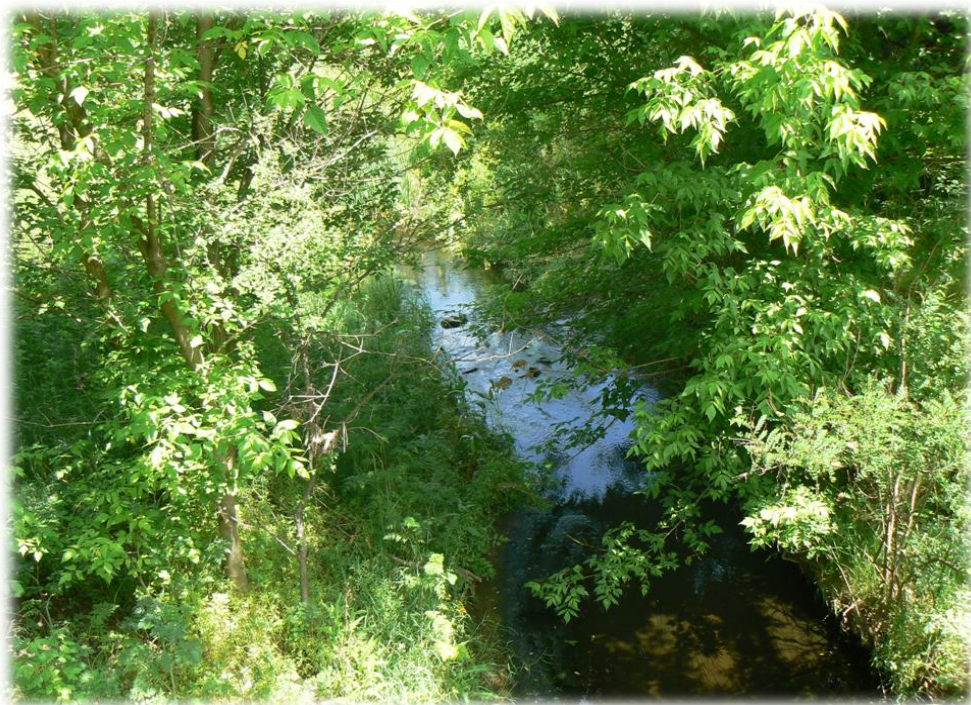
		Горскоизворска р.					
22	BG3MA300R046	Река Банска горно течение				неизвестно	неизвестно
23	BG3MA300R048	Река Каялийка от яз. Езерово до вливането в река Марица		умерено	умерено NO3, NO2, NOбщ, PO4, POбщ	умерено	неизвестно
24	BG3MA350R212	Р. Марица от вливане на р.Омуровска до вливане на р.Сазлийка	да	умерено	добро	умерено	добро
25	BG3TU100R001	р. Фишера		умерено		умерено	неизвестно
26	BG3AR600R026	Извор на река Боровица до яз. Боровица				неизвестно	неизвестно
27	BG3AR600R024	р. Боровица и притоци от яз.Боровица до вливане в яз. Кърджали	да	добро		добро	неизвестно
28	BG3AR600L025	яз. Боровица	да		добро	добро	добро
29	BG3AR570L021	яз. Кърджали	да	добро	добро	добро	добро
30	BG3AR500R023	Яйлъ дере до яз. Кърджали		добро		добро	неизвестно
31	BG3AR500R022	Оваджик дере до яз. Кърджали		добро		добро	неизвестно
32	BG3AR500R020	р. Арда между яз. Кърджали и яз. Студен кладенец	да	умерено	умерено БПК, NH4, PO4, POбщ	умерено	добро
33	BG3AR500R019	Кюшедере-приток на Арда в частта й между яз. Кърджали и яз. Студен кладенец		добро		добро	неизвестно
34	BG3AR400R074	р. Върбица и притоците от гр. Златоград до устие		добро	добро	добро	добро
35	BG3AR400L015	Язовир Бенковски	да			неизвестно	неизвестно
36	BG3AR350L010	Яз. Студен кладенец	да	умерено Хлорофил А	умерено NO2, NOбщ, PO4, POбщ, Zn	умерено	лошо Cd
37	BG3AR300R013	р. Козма дере (приток на Буюк дере) до водохващане за ПБВ			добро	добро	неизвестно
38	BG3AR300R012	Буюкдере (Големица) до вливането в яз. Студен кладенец		добро		добро	неизвестно
39	BG3AR300R011	р. Перперек до вливането й в яз. Студен кладенец		добро		добро	неизвестно
40	BG3AR200R009	Река Крумовица и притоци		добро	добро	добро	добро
41	BG3AR100R008	р. Арда между яз. Студен кладенец и р. Крумовица	да	умерено	умерено Fe, Mn	умерено	добро
42	BG3AR100R007	Кулиджийска река		добро		добро	неизвестно

		до вливането ѝ в р. Арда					
43	BG3AR100R006	р. Арда от вливането на р. Крумовица до яз. Ивайловград	да	умерено	добро	умерено	лошо Cd
44	BG3AR100R005	р. Маришница до вливането ѝ в р. Арда				неизвестно	неизвестно
45	BG3AR100R003	р. Рибарица (Балък дере)		добро		добро	неизвестно
46	BG3AR100R002	р. Арда между яз. Ивайловград и държавната граница	да	умерено	добро	умерено	добро
47	BG3AR100R001	р. Атеринска		отлично		отлично	неизвестно
48	BG3AR100L004	яз. Ивайловград	да	умерено Хлорофил А	умерено Нобщ	умерено	добро
49	BG3AR400R037	р.Казаците			добро	добро	неизвестно
50	BG3MA100R220	р.Луда - приток на р.Бяла		добро		добро	неизвестно
51	BG3MA100R270	Бяла река и нейните притоци		добро	добро	добро	добро

Участъци с лошо състояние на водните тела:

Басейн на р.Марица:

- **Река Меричлерска** – това водно тяло е в много лошо екологично състояние по биологични елементи за качество- макрозообентос, и основните физико-химични показатели: електропроводимост, азот нитритен, азот нитратен, общ азот, ортофосфати и общ фосфор.

р.Меричлерска след гр.Меричлери, мост за с.Длъгнево

- **Река Банска средно и долно течение** – лошото екологично състояние се дължи на заустване на отпадъчни води от населени места и Северна индустриална зона на гр. Хасково. Изместващи показатели са макрозообентос, БПК, NO₃, NO₂, NOбщ, PO₄, ROбщ.
- **Река Харманлийска и притоци до устие** – лошото екологично състояние се дължи на заустване на промишлени и битови отпадъчни води от гр.Хасково, Харманли и други населени места. Показателите, по които се констатира отклонение от нормите за добро състояние са: макрозообентос, БПК, амониев азот, нитратен азот, нитритен азот, азот общ, фосфати, общ фосфор.
През 2011 г. е изградена и пусната в действие ГПСОВ на гр.Хасково, в резултат на което състоянието на р.Хасковска се е подобрило с една степен- от много лошо в лошо екологично състояние.

Басейн на р.Арда:

- **р.Арда след яз.Кърджали и яз. Ивайловград** – този участък е в лошо екологично и лошо химично състояние. В пункта р.Арда след гр.Маджарово през 2015г. се констатира периодични отклонения от стандартите за качество на околната среда по показателите желязо, цинк и кадмий, което определя лошото екологично и химично състояние на водното тяло. Това се дължи на заустване на руднични води от мини „Маджарово” в ликвидация.

р.Арда след гр.Маджарово

- **Язовир Студен кладенец** – през 2015г. яз.Студен кладенец е в умерен екологичен потенциал по Хлорофил А, азот нитритен, общ азот, фосфати, общ фосфор и цинк. От проведените анализи по приоритетни вещества, в пункт яз.Студен кладенец- опашка се констатира превишаване на СГС-СКОС по кадмий, което определя и лошото химично състояние на водното тяло.

С. Състояние на питейните води

а. Подход при оценката на повърхностните питейни водни тела

Оценката на състоянието на повърхностните питейни водни тела е извършена в зависимост от категорията на водоизточниците в тях. Категорията на водоизточниците се определя на базата на резултатите от извършвания мониторинг и нормите в Приложение 1 на Наредба № 12 от 2002 г. за оценка на качеството на повърхностните води за питейно-битови цели. Съгласно тази наредба водоизточниците се класифицират в три категории в зависимост от качеството на водите – А1,А2,А3, като А1 е за най-доброто качество.

б. Резултати от определяне на състоянието на повърхностните водни тела

На територията на Кърджалийска област се намират 2 водохващания за питейно-битово водоснабдяване от повърхностни води в басейна на р.Арда – яз.Боровица и р.Козма дере. Допълнително е определено питейно водно тяло на р.Казаците. Процедура по издаване на разрешително за питейнобитово водоснабдяване на водохващането е стартирала. В Таблица № 3-1 са дадени резултатите от определяне категорията на водоизточниците и определяне състоянието на повърхностните питейни водни тела по данни от мониторинга за 2015г.

Таблица № 3-1 Състояние на повърхностните питейни водни тела на територията на област Кърджали

№	Код на защитената територия	Код на водното тяло	Име на водното тяло	Водоизточник	Категория водоизточник	Състояние водно тяло
1	BG3DSWAR04	BG3AR600L025	Яз. Боровица – ПБВ	яз. Боровица	A1	A1

2	BG3DSWAR06	BG3AR300R013	р. Козма дере (приток на Буюк дере) до водохващане за ПБВ	2	р. Козма дере	A2	A2
---	------------	--------------	---	---	---------------	----	----

Данните от 2015 г. показват, че двете водохващания са в категории А1 и А2 съгласно Приложение 1 на Наредба 12, което определя доброто състояние на водните тела.

Яз. Боровица

Кратка обобщена информация за обектите, източници на отпадъчни води, в т.ч.:

Най - значителен замърсител на повърхностните водни обекти в региона на РИОСВ – Хасково са канализационните системи на населените места. Доскоро в целия регион нямаше действаща ГПСОВ. В края на 2010г. изтече срокът за изграждане на ГПСОВ за населените места с над 10 000 еквивалентни жители. На територията, контролирана от РИОСВ – Хасково те са: Хасково, Димитровград, Кърджали, Харманли и Свиленград. През декември 2010г. беше въведена в експлоатация ГПСОВ на гр.Димитровград, а през 2011г. и ГПСОВ на гр.Хасково. Както контролният, така и собственият мониторинг на ГПСОВ - Димитровград и ГПСОВ- Хасково през 2015г. сочат добро състояние на пречиствателните съоръжения и постигнат висок пречиствателен ефект. Периодично се регистрира минимално неспазване на ИЕО за съдържание на общ фосфор за ГПСОВ - Хасково поради строгата норма и непредвидено в проекта отстраняване на фосфора. През изминалата година бяха въведени в експлоатация и ГПСОВ – Кърджали и ГПСОВ – Свиленград. При извършените проверки е констатирана добра работа на пречиствателните станции, като е имало незначителни превишения по показател нефтопродукти за ГПСОВ – Кърджали. На ГПСОВ – Свиленград все още не е извършена проверка и пробовземане. В края на 2015г. изтече срокът за построяване на ПСОВ и за населените места между 2 000 и 10 000 еквивалентни жители – Симеоновград, Любимец, Момчилград, Крумовград, Ивайловград и Джебел. През изминалата година бе въведена в експлоатация ГПСОВ – Момчилград, като при извършената проверка е констатирана добра работа на пречиствателната станция, (незначително наднормено съдържание на общ фосфор). За останалите населени места с над 2 000 экв. жители изграждането на ГПСОВ все още не е започнало. Отпадъчните води от тези селища продължават да се заустват в реките – приемници без пречистване.

Изградени и въведени в експлоатация са и малки ПСОВ на селата: с.Мезек, общ.Свиленград, с.Поповец и с.Зимовина, общ.Стамболово, с.Ново Соколино, общ.Момчилград, с.Прогрес, общ.Момчилград, с.Бисер, общ.Харманли и с.Егрек, с.Студен кладенец, общ.Крумовград и кв.„Изгрев”, Крумовград, но някои не работят добре, а в други почти не постъпват замърсени отпадъчни води. Построени са още няколко канализационни системи на села и малки ПСОВ, които не се въвеждат в експлоатация. При извършената проверка с пробовземане от ПСОВ с.Прогрес, общ.Момчилград за поредна година са установени превишения на ИЕО в разрешителното за заустване. Собственикът Община Момчилград твърди, че това се дължи на заустване на замърсени води от отглеждане на животни в канализацията, което Общината не може да прекрати. При проверката на ПСОВ с.Ново Соколино, общ.Момчилград отново е констатирано, че съоръжението не работи. То е аварирало и не се възстановява от „В и К“ООД, гр.Кърджали. И за двете нарушения са съставени АУАН и издадени НП. Не работи и ПСОВ с.Егрек. Дадено е предписание за въвеждането му в действие.

Планираните за контрол през 2015г. от РИОСВ - Хасково стопански обекти и дейности, формиращи и изпускащи замърсени производствени отпадъчни води в повърхностни води, за които са необходими пречиствателни съоръжения са 95. От тях почти всички са с изградени пречиствателни съоръжения. След дадено предписание е изградено пречиствателно съоръжение от „Балканстрой инвест“ООД, бетонов център в гр.Кърджали, както и от „Тера Тангра“АД, гр.Харманли (второто все още не е въведено в експлоатация). Без пречистване (или с минимално утаяване) изтичат и водите от всички ликвидирани рудници.

Предприятията, заустващи отпадните си води в градските канализационни системи обикновено не се нуждаят от пречиствателни съоръжения. Това не се отнася за „Пневматика – Серта“АД, Кърджали, което разполага с модерна и отлично работеща ПСОВ за отпадните води от обработката на метални повърхности.

Пет са обектите в териториалния обхват на РИОСВ - Хасково, които с отпадъчните си води изпускат приоритетни и приоритетно опасни вещества (съгласно Приложение 1 към чл.1, ал.2 на Наредбата за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители), в случая кадмий, олово и никел. След прекратяване на производствената дейност на „ОЦК“АД, Кърджали бе преустановено изпускането на формирани при производството отпадъчни води в яз.„Студен кладенец“. Въпреки това продължи формирането на малък поток замърсени, преминали през площадката атмосферни води и води от дренажната система около временните депа за опасни отпадъци. Поради това ПСОВ се поддържа в работен режим от новия собственик.

При извършена проверка с пробовземане през месец октомври 2015г. на „Горубсо – Кърджали“АД и хвостохранилище „Кърджали“ 2 е установено че съдържанието на арсен и олово в заустваните отпадъчни води не отговарят на ИЕО в издаденото Комплексно разрешително. На дружеството е съставен акт и издадено НП на стойност 1000 лв.

Останалите емитери на приоритетни и приоритетно опасни вещества са ликвидирани преди години рудници, от които изтичат замърсени с тежки метали руднични води – „Саже“, с.Сърница, общ.Минерални бани, „Маджарово ЕАД в ликвидация“, „Звездел“. От тях най - значимо е замърсяването, причинено от непречистените води от ликвидираните мини „Маджарово“, тъй като заустваното в р.Арда и потоците ѝ водно количество е най - голямо.

Проверените през 2015г. предприятия, заустващи в повърхностни води, от дейността на които се формират биоразградими промишлени отпадъчни води в региона на РИОСВ

– Хасково са 23. Най – значителните от тях са: Северна индустриална зона - Хасково, (включваща Пивоварен завод на „Каменица”АД, „Българска млечна компания - Хасково”ООД), месопреработвателно предприятие на „Мусан”ООД, с.Вълкович, „Катаржина естейт”ЕООД, Свиленград, винарска изба на „Телиш”АД, София, винарска изба „Тера Тангра”ООД, гр.Харманли, винарска изба „Винивел”ЕООД гр. Ивайловград, кланица „МОНИ МЕС”ЕООД, Хасково и др.

За съжаление голяма част от дружествата не постигат определените в разрешителните за заустване индивидуални емисионни ограничения (ИЕО). Това се дължи на остарели, неефективни или сравнително нови, но неподходящи за производството пречиствателни съоръжения, които или не се поддържат в правилен технологичен режим или се поддържат, но не могат да постигнат висока степен на пречистване.

В изпълнение на плана за контролната дейност през 2015г. са извършени проверки и са взети проби от заустваните води от всички обекти от утвърдения списък на емитерите на отпадъчни води, включени в информационната система за мониторинг и контрол, проведени са и почти всички планирани проверки на други обекти, формиращи замърсени отпадъчни води. От включените в плана за 2015г. 95 обекта са проверени 91 бр., като от планираните 114 бр. проверки са извършени 109 бр.

Най - чести нарушения на екологичното законодателството по отношение на отпадъчните води са неспазването на определените в разрешителните за заустване или в комплексните разрешителни ИЕО, неподдържане на пречиствателните съоръжения в режим на техническа и експлоатационна изправност, заустване на отпадъчни води без необходимото разрешително за заустване, неизпълнение на условия в разрешителното, аварийни замърсявания на водите и др.

В резултат на проверките са наложени с НП или намалени със заповед 18 ежемесечни санкции на: „Неохим”АД, гр.Димитровград, „Каменица”АД, гр.Пловдив – Пивоварен завод гр.Хасково, „Галус”АД, София, ЕТ„Войников – Петьо Войников“, с.Горски извор, „Тера Тангра”ООД, гр.Харманли, „Имерис Минералс България”АД, гр.Кърджали, „Винивел”ООД, гр.Ивайловград и „Теклас - България”АД, гр.Кърджали. Съставени са 13 акта и издадени 12 НП на обща стойност 12 000 лв.

За постигане спазване на нормите за заустваните води през февруари 2015г. „Каменица”АД, Пловдив, Пивоварна Хасково въведе в експлоатация допълнително анаеробно стъпало за първоначално третиране на смесен поток отпадъчни води преди действащата ПСОВ (инвестиция в размер на 2 350 000 евро). В края на 2015г. е въведено и ново пречиствателно съоръжение към ПСОВ – микроситов барабанен филтър. От 26.07.2015г. нормите са спазени и действащата санкция е отменена.

Най - значителен емитер на отпадъчни води на територията на РИОСВ – Хасково е „Неохим”АД, Димитровград. През 2015г. бе издадено ново КР на дружеството (в сила от 09.11.2015г), с което бяха определени по - строги ИЕО за заустваните води, за по - голям брой показатели. Във връзка с издаването му „Неохим”АД изготви План - програма за привеждане на инсталациите в частта „Води“ с НДНТ, но и след изпълнението ѝ бе установено заустване на отпадъчни води, неотговарящи на ИЕО, за което на „Неохим”АД са наложени поредни ежемесечни санкции. Все пак проверката след реализирането на всички мерки от Програмата показва значително снижаване на замърсеността на водите.

Извършените през годината проверки на Фабрика за каучукови изделия на „Теклас - България”АД, гр.Кърджали и в двата случая показаха превишение на ИЕО в разрешителното за заустване, за което са наложени текущи ежемесечни санкции.

При планов контрол през месец септември бяха проверени и винарските изби на „Винивел“ООД, гр.Ивайловград „Тера Тангра“ООД, гр.Харманли, „Катаржина естейт“ЕООД, гр.Свиленград, ВИ“Малката звезда”ООД, гр.Харманли – на разклона за с.Коларово и „Шато Коларово“ООД, с.Коларово. За констатираните нарушения – неизпълнение на предписание, неспазване на нормите в разрешителните за заустване и др. бяха съставени актове и издадени НП в размер от 1000 лв. до 2000 лв, както и наложени ежемесечни санкции.

Проверките на „Галус”АД, София, „Имерис Минералс България“АД, гр.Кърджали също са показали неспазване на определените в разрешителните ИЕО, за което са наложени текущи или еднократни санкции. За обектите със сезонен режим на работа или периодично изпускане на отпадъчните води като винарни, ракиени казани и др. за нарушения на нормите са съставяни АУАН, а в някои случаи текущи санкции.

При извършените проверки на млекопреработвателно предприятие на „Пашов - ЯР“ЕООД и месопреработвателно предприятие на „Мусан Д“ЕООД, в землището на с.Водач, общ.Джебел е констатирано, че обектите работят без издадено разрешително за заустване по ЗВ, за което са съставени актове.

През 2015г. са подадени 33 сигнала свързани със замърсяване на водните обекти. Традиционно доста от тях се отнасят за замърсяване от животновъдни обекти, като някои се повтарят през годините. До голяма степен това се дължи на слабости в законодателството и нежеланието на общинските органи да прилагат мерките, за които са законово оправомощени. В случаите, при които проверките констатираха заустване на отпадъчни води се дават предписания за преминаване на сухо почистване, прекратяване на заустването, премахване на заустващите тръби. Прекратено е заустването на отпадъчни води от измиване на помещенията на 5 кравеферми.

В началото на годината след постъпил сигнал е извършена проверка на кланица в с.Енчец, общ.Кърджали на „Евромес 2012“ЕООД. При проверката е констатирано, че кланицата работи без издадено удостоверение за въвеждане в експлоатация от Община Кърджали, без разрешително за заустване и без предвидените в проекта пречиствателни съоръжения. На дружеството е съставен акт, дадени са съответни предписания. В края на годината дружеството получи разрешително за заустване.

Сигнал за аварийна ситуация, свързана с изтичане на големи количества кална маса от тръбопровод на „Горубсо – Кърджали“АД под Ардински мост е постъпил през месец юли. При извършената проверка е установено, че под моста изтича пулп от аварирало фланшово съединение на хвостопровода, по който за преработка във фабриката се връща междинен продукт, натрупан на хвостохранилище „Кърджали 2“. На дружеството са дадени предписания за отстраняване на аварията и за планиране на мерки за предотвратяване на бъдещи аварийни изтичания, съставен е акт.

3. Подземни води

А. Мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води.

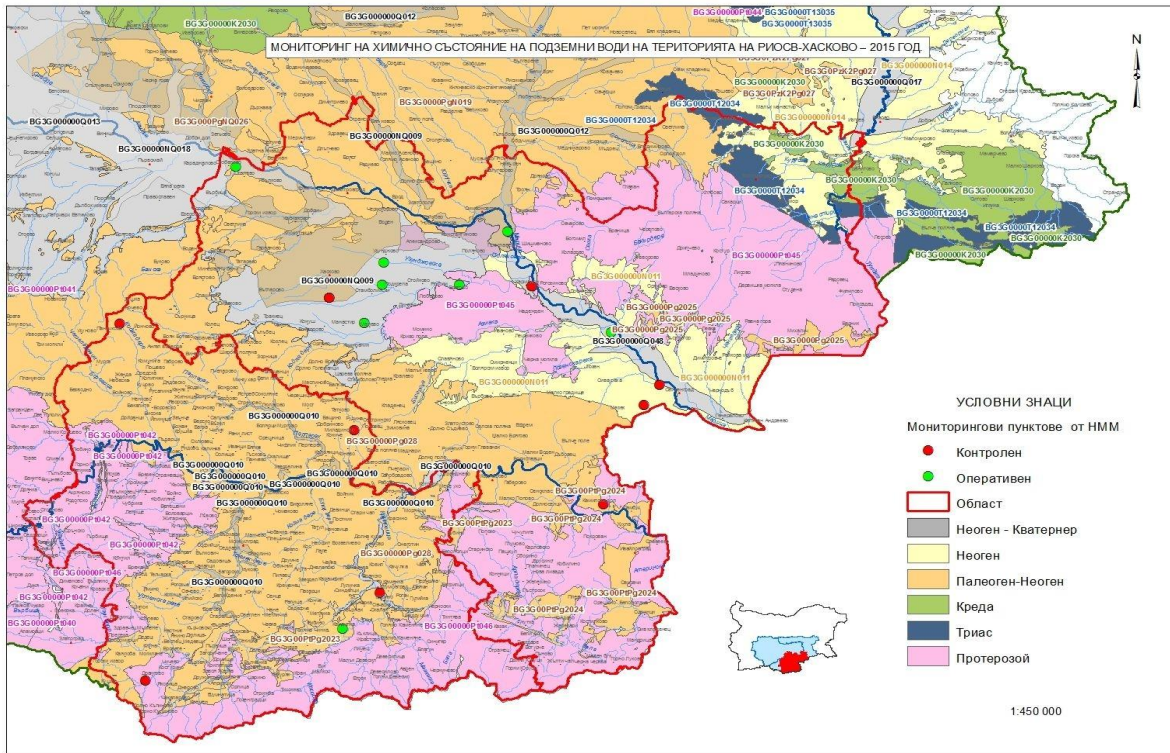
На територията на РИОСВ- Хасково (области Хасково и Кърджали) са разположени 16 подземни водни тела (по-голяма или по-малка част от тях). Националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води през 2015 год. включва 20 хидрогеоложки пункта :

1. BG3GoahN1-2MP019 - Сондаж № 3, гр. Хасково - 1, общ. Хасково (Оперативен мониторинг)
2. BG3GoahN1-2MP020 - Кладенец, с. Малево, общ. Хасково (Оперативен мониторинг)
3. BG3GoahN1-2MP021 - ПС - ПБВ - 15 Сондажа, гр. Хасково-Източна зона, общ. Хасково (Оперативен мониторинг)

4. BG3G0000aQhMP022 - ПС - 3 Кладенеца + 6 Сондажа, с. Брягово, общ. Хасково (Оперативен мониторинг)
5. BG3G000000NMP023 - ПС-нова, с. Узунджово, общ. Хасково (Оперативен мониторинг)
6. BG3G0000aQhMP024 - Кладенец, с. Странджево, общ. Крумовград (Контролен мониторинг)
7. BG3G0000aQhMP025 - Дренаж, с. Странджево, общ. Крумовград (Контролен мониторинг)
8. BG3G0000aQhMP131 - ПС "Крумовград" - 3 Кладенеца, гр. Крумовград, общ. Крумовград (Контролен мониторинг)
9. BG3G000000NMP026 - Сондаж, Винарска къща "Сакар", гр. Любимец, общ. Любимец (Оперативен мониторинг)
10. BG3G00ahN12MP132 - Сондаж, гр. Свиленград, общ. Свиленград (Контролен мониторинг)
11. BG3G0000aQ2MP027 - Кладенец ПС, гр. Симеоновград, общ. Симеоновград (Оперативен мониторинг)
12. BG3G0000aQhMP053 - Кладенец - ПС-ПБВ, с. Момково, общ. Свиленград (Контролен мониторинг)
13. BG3G0000aQhMP054 - Кладенец, гр. Харманли, общ. Харманли (Контролен мониторинг)
14. BG3G000PtPgMP079 - Извор - ПС "Кандилка", с. Кандилка, общ. Крумовград (Оперативен мониторинг)
15. BG3G0000APtMP063 - Извор - ПС, с. Камилски дол, общ. Ивайловград (Контролен мониторинг)
16. BG3G0000Pg2MP088 - Сондажи на КГМР, гр. Хасково, общ. Хасково (Контролен мониторинг)
17. BG3G00000PgMP067 - Извор, с. Миладиново, общ. Кърджали (Контролен мониторинг)
18. BG3G00000PgMP092 - Извор, с. Паничково, общ. Черноочене (Контролен мониторинг)
19. BG3G00000PtMP080 - Извор (Чешма), с. Дрангово, общ. Кирково (Контролен мониторинг)
20. BG3G0000aQ3MP035 - Кладенец - ПС, с. Скобелево, общ. Минерални бани (Оперативен мониторинг)

Карта: Мониторинг на химично състояние на подземни води на територията на РИОСВ-Хасково – 2015 год.

В. Оценка на състоянието и характеристика на подземните водни тела

Подземните води се оценяват въз основа на информация, която ИАОС изпраща на Басейнова Дирекция за управление на водите в Източнореломорски басейн - център Пловдив. Пробите са анализирани в ИАОС - Регионална лаборатория – Хасково. За всеки отделен мониторингов пункт има определена схема за пробонабиране и анализирани, както следва:

1. **I група - основни физико-химични показатели** - разтворен кислород, рН, електропроводимост, нитратни йони, амониеви йони, температура, перманганатна окисляемост, обща твърдост, калций, магнезий, хлориди, натрий, калий, сулфати, хидрокарбонати, карбонати, сух остатък – анализират се всички или отделни показатели във всички пунктовете за подземни води сезонно (четири пъти в годината).
2. **II група - допълнителни физико-химични показатели** – нитритни йони, фосфати, желязо (общо), манган – анализират се всички или отделни показатели в голяма част от мониторинговите пунктове сезонно (четири пъти в годината).
3. **III група – метали и металоиди** – олово, кадмий, арсен, живак, мед, цинк, никел, хром – тривалентен, хром – шествалентен, обща α – активност и обща β – активност, естествен уран, радий R226 – анализират се отделни показатели само в част от мониторинговите пунктове веднъж годишно през трето тримесечие.
4. **IV група – органични вещества** – еднократно през годината е предвидено да се извършват анализи на пестициди (хлорпирифос-етил; имидаклоприд; тиаметоксам; циперметрин; карбоксин; тирам; дитианон; дифенокназол; 2,4 Д аминна сол; глифозат; S-металахлор) - в мониторингови пунктове при гр. Симеоновград, с. Скобелево и с. Момково.

Резултатите се сравняват с прагови стойности (ПС) (определени по реда на чл. 118б от Закона за водите) на отделните показатели, а също и със стандарт съгласно Приложение № 1 към чл. 10, ал. 2, т. 1 на Наредба № 1 от 10.10.2007г. (изм. ДВ, бр. 28 от 19.03.2013г.) за проучване, ползване и опазване на подземните води.

Оценката на химичното състояние на ПВТ е извършена, като са използвани данни от изпълнения в периода 2010-2014 г. мониторинг на химичното състояние на подземните водни тела. Оценката на химичното състояние на ПВТ е дадена в две категории – добро и лошо. Подходът за оценка на химичното състояние на подземните водни тела е разработен в съответствие с изискванията на Директива 2000/60/ЕС (РДВ), Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване, Наредба № 1 за проучване, ползване и опазване на подземните води, Ръководство № 18 за състоянието на подземните води и оценка на тенденциите, Ръководство № 17 за предотвратяване или ограничаване на преките и непреките отвеждания и Ръководството за докладване по РДВ през 2016 г.

Резултатът от извършена обща оценка на химичното състояние на ПВТ на територията на РИОСВ-Хасково през периода 2010-2014 г. е представен в таблица:

№ по ред	Код ПВТ	Име ПВТ	Вещества или показатели на замърсяване	Обща оценка на химичното състояние на ПВТ - Концентрации на РС (2010-2014 год.) над Стандарт и над ПС	Влошаване на качествата на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване - Средногодишни концентрации (2010-2014 год.) над Стандарт за качество на питейни води и над ПС	Обща оценка на химичното състояние на ПВТ
1	BG3G00000NQ009	Порови води в Неоген - Кватернер - Хасково	Желязо (mg/l)	0,29	0,2898 - 1,1848	лошо
			Обща алфа-активност (Bq/l)	0,917		
			Манган (mg/l)	0,0417	1,2308	
			Амониеви йони (mg/l)		0,4825	
2	BG3G000000Q010	Порови води в Кватернер - река Арда				добро
3	BG3G000000N011	Порови води в Неоген - Свиленград-Стамболово				добро
4	BG3G000000Q012	Порови води в Кватернер - Марица Изток	Манган (mg/l)		1,806	лошо
			Фосфати (mg/l)		0,44	
5	BG3G000000Q013	Порови води в Кватернер - Горнотракийска низина	Фосфати (mg/l)	0,55	1,055	лошо
			Нитрати (mg/l)		48,1667	
			Калций (mg/l)		138,7917	
6	BG3G0000PgN019	Порови води в Палеоген - Неоген - Марица Изток	Калций (mg/l)	152,75	152,75 - 195,25	лошо
			Нитрати (mg/l)	62,07	62,0666 - 109,5	
			Твърдост (обща) (mg-eqv/l)	12,05	12,05 - 15,2	
			Магнезий (mg/l)		66,75	
7	BG3G00PtPg2023	Пукнатинни води - Крумовград - Кирковска зона	Сулфати (mg/l)		358	добро

8	BG3G00PtPg2024	Пукнатинни води - Ивайловградски масив				добро
9	BG3G0000Pg2025	Пукнатинни води - Свиленградски масив				добро
10	BG3G0000PgN026	Карстови води - Чирпан - Димитровград	Калций (mg/l)	127,25	133	лошо
			Нитрати (mg/l)	47,29	45,7 - 48,875	
11	BG3G00000Pg028	Пукнатинни води - Източно Родопски комплекс	Олово (mg/l)	0,025	0,0149 - 0,0350	лошо
			Нитрати (mg/l)		52,975	
12	BG3G0000T12034	Карстови води - Тополовградски масив	Нитрати (mg/l)	63,38	63,38	лошо
13	BG3G00000Pt042	Карстови води - Ардино - Неделински басейн				добро
14	BG3G00000Pt045	Пукнатинни води - Шишманово – Устремски масив				добро
15	BG3G00000Pt046	Пукнатинни води - Централно Родопски комплекс				добро
16	BG3G000000Q048	Порови води в Кватернер - Свиленград-Стамболово				добро

С. Характеристика на подземните водните тела

1. Подземно водно тяло BG3G00000NQ009 /Порови води в Неоген - Кватернер – Хасково/

Разположено в северозападната част на Хасковски район, заема Хасковската котловина (северната част на Източни Родопи). Водоносния хоризонт е изграден основно от пясъци, гравелити, песъкливи глини, чакъли. Покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване са глинести пясъци. Цялото ПВТ има площ – 615,38 кв.км.

От извършените наблюдения върху химичното състояние през периода 2010-2014 год. се констатира:

1. В мониторингов пункт BG3GoahN1-2MP019 - Сондаж № 3, гр. Хасково - 1, общ. Хасково:

а) Желязо - средноаритметична стойност (медиана) – 0,2898 mg/l е над стандарт (0,2 mg/l)

б) Обща α -активност - средноаритметична стойност (медиана) – 0,917 Bq/l е над стандарт (0,5 Bq/l)

2. В мониторингов пункт BG3GoahN1-2MP020 - Кладенец, с. Малево, общ. Хасково:

а) Калций - средноаритметична стойност (медиана) – 118,84 mg/l е над ПС (118,75 mg/l)

б) Магнезий - средноаритметична стойност (медиана) – 62,25 mg/l е над ПС (61,875 mg/l)

в) Манган - средноаритметична стойност (медиана) – 0,0504 mg/l е над стандарт (0,05 mg/l)

г) Натрий - средноаритметична стойност (медиана) – 186,72 mg/l е над ПС (154,84 mg/l)

д) Твърдост (обща)- средноаритметична стойност (медиана) – 11,475 mg Σ qv/l е над ПС (10,25 mg Σ qv/l)

е) Сулфати - средноаритметична стойност (медиана) – 501,75 mg/l е над стандарт (250 mg/l)

3. В мониторингов пункт BG3G00000aQhMP022 - ПС - 3 Кладенеца + 6 Сондажа, с. Брягово, общ. Хасково:

- а) Амониєви йони - средноаритметична стойност (медиана) – 0,4825 mg/l е над ПС (0,3822 mg/l)
б) Желязо - средноаритметична стойност (медиана) – 1,1848 mg/l е над стандарт (0,2 mg/l)
в) Манган - средноаритметична стойност (медиана) – 1,2308 mg/l е над стандарт (0,05 mg/l)

В другите мониторингови пунктове BG3GoahN1-2MP021 - ПС - ПБВ - 15 Сондажа, гр. Хасково-Източна зона, общ. Хасково и BG3Go00000NMP023 - ПС-нова, с. Узунджово, общ. Хасково не се констатираат средноаритметични стойности (медиана) над ПС при наблюдаваните показатели.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3Go00000NQ009 - лошо - показатели на замърсяване са желязо, обща α -активност, манган, амониєви йони.

2. Подземно водно тяло BG3Go00000Q010 /Порови води в Кватернер - река Арда/

Разположено в южната част на Хасковски район. Алувиалните отложения са образувани от р. Арда и нейните притоци – р. Върбица и р. Перперек. Водоносния хоризонт е изграден от пясъци, гравелити, глини, валуни, чакъли с кватернерна възраст. ПВТ има площ - 101,16 кв. км.

В мониторингови пунктове BG3Go0000aQhMP024 - Кладенец, с. Странджево, общ. Крумовград, BG3Go0000aQhMP025 - Дренаж, с. Странджево, общ. Крумовград и BG3Go0000aQhMP131 - ПС "Крумовград" - 3 Кладенеца, гр. Крумовград, общ. Крумовград от извършените наблюдения върху химичното състояние през периода 2010-2014 год. не се констатираат средноаритметични стойности (медиана) над ПС при наблюдаваните показатели.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3Go00000Q010 - добро.

3. Подземно водно тяло BG3Go00000Q048 /Порови води в Кватернер - Свиленград-Стамболово/

Заема терсата на р. Марица, в нейното долно течение. Водоносния хоризонт е изграден от пясъци, глини, гравелити, чакъли с кватернерна възраст. ПВТ има площ 164,13 кв.км.

В мониторингови пунктове BG3Go0000aQhMP053 - Кладенец - ПС-ПБВ, с. Момково, общ. Свиленград и BG3Go0000aQhMP054 - Кладенец, гр. Харманли, общ. Харманли от извършените наблюдения върху химичното състояние през периода 2010-2014 год. не се констатираат средноаритметични стойности (медиана) над ПС при наблюдаваните показатели.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3Go00000Q048 - добро.

4. Подземно водно тяло BG3Go00000N011 /Порови води в Неоген - Свиленград-Стамболово/

Разположено е в източната част на Хасковски район. ПВТ заема т.н Свиленградско понижение, което е западната, стеснена част на Долнотракийската низина (наложена депресия), от север и североизток се огражда от Сакар, от юг е източната част на Ибрџенската хорст антиклинала. Водоносния хоризонт е изграден от пясъци, гравелити, пясъкливи глини, инфилтрационни варовици, брекчоконгломерати. ПВТ има площ 722,13 кв.км. Подхранва се основно от инфилтриралите се валежи, по-слабо от реките и деретата и водите от подложката.

В мониторингови пунктове BG3Go00000NMP026 - Сондаж, Винарска къща "Сакар", гр. Любимец, общ. Любимец и BG3Go0ahN12MP132 – Сондаж, гр. Свиленград, общ.

Свиленград от извършените наблюдения върху химичното състояние през периода 2010-2014 год. не се констатираат средноаритметични стойности (медиана) над ПС при наблюдаваните показатели.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G000000No11 - добро.

5. Подземно водно тяло BG3G000000Q012 /Порови води в Кватернер - Марица Изток/

В Хасковски район попада една съвсем малка част /тясна ивица по поречието на р. Сазлийка/. Цялото ПВТ има площ 982,56 кв.км. Водоносния хоризонт е изграден от чакъли, валуни, пясъци, глини. Подхранването става от реките, валежите и поливните води.

1. В мониторингов пункт BG3G000000Q2MP027 - Кладенец ПС, гр. Симеоновград, общ. Симеоновград:

а) Манган - средноаритметична стойност (медиана) – 1,806 mg/l е над стандарт (0,05 mg/l)

б) Фосфати - средноаритметична стойност (медиана) – 0,4375 mg/l е над ПС (0,3975 mg/l)

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G000000Q012 - лошо - показатели на замърсяване са манган, фосфати.

6. Подземно водно тяло BG3G000000Q013 /Порови води в Кватернер - Горнотракийска низина/

В Хасковски район е съвсем малка част от него /най-югоизточните му части/. Като цяло водоносния хоризонт е изграден основно от пясъци, глини, гравелити, валуни, чакъли. Цялото ПВТ има площ 2817,53 кв.км. Подхранва се от реките и деретата притоци на р. Марица, от инфилтриралите се валежи и поливни води, от карстовите води на южната оградна верига, които подземно се изливат в алувия.

1. В мониторингов пункт BG3G000000Q3MP035 - Кладенец - ПС, с. Скобелево, общ. Минерални бани:

а) Фосфати - средноаритметична стойност (медиана) – 1,055 mg/l е над стандарт (0,5 mg/l)

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G000000Q013 - лошо - показатели на замърсяване са фосфати, нитрати, калций.

7. Подземно водно тяло BG3G0000PgNo19 /Порови води в Палеоген - Неоген - Марица Изток /

ПВТ е разположено в Североизточната част на Източноромански басейн. Заема източната част на Маришкия каменовъглен басейн. ПВТ има площ от 3105,05 км². Водоносния хоризонт е изграден от глини, пясъци, въглищни шисти, въглища. Подхранването на напорния хоризонт става главно от подземния поток в пролувиалните отложения на Новозагорското поле и от пукнатинните води на подложката (там където хоризонтът заляга върху гранит, мрамори, кристалинни шисти).

Това ПВТ няма мониторингови пунктове от националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води за наблюдение на територията на РИОСВ-Хасково.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G0000PgNo19 - лошо - показатели на замърсяване са калций, нитрати, твърдост (обща), магнезий, сулфати.

8. Подземно водно тяло BG3G00PtPg2023 /Пукнатинни води - Крумовград - Кирковска зона/

ПВТ е разположено в Източните Родопи, заема южната част на Хасковски район. Водоносния хоризонт е изграден от органогенни варовици - кавернозни, варовити пясъчници, мергели, конгломерати, пясъчници, глини, мрамори, калкошисти, амфиболити, кварцити, гнайси. ПВТ има площ - 238,94 кв. км.

В мониторингов пункт BG3G000PtPgMP079 - Извор - ПС "Кандилка", с. Кандилка, общ. Крумовград от извършените наблюдения върху химичното състояние през периода 2010-2014 год. не се констатираат средноаритметични стойности над ПС при наблюдаваните показатели.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G00PtPg2023 - добро.

9. Подземно водно тяло BG3G00PtPg2024 /Пукнатинни води - Ивайловградски масив/

ПВТ е разположено в югоизточната част на Хасковски район. Водоносния хоризонт е изграден от мрамори, варовици, калкошисти, гнайси, амфиболити, варовити пясъчници, мергели. Покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване - на места пясъци, пясъчници, конгломерати, туфи, туфити, туфозни пясъчници, рифови варовици, метаседименти и метавулканити. ПВТ има площ - 280,15 кв. км.

В мониторингов пункт BG3G0000APtMP063 - Извор - ПС, с. Камилски дол, общ. Ивайловград от извършените наблюдения върху химичното състояние през периода 2010-2014 год. не се констатираат средноаритметични стойности над ПС при наблюдаваните показатели.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G00PtPg2024 - добро.

10. Подземно водно тяло BG3G0000Pg2025 /Пукнатинни води - Свиленградски масив/

ПВТ се разкрива в северната страна на западната, стеснена част на Долнотракийската низина. Разположено е в източната част на Хасковски район. Водоносния хоризонт е изграден от мергели, пясъкливи мергели, варовици, пясъкливи варовици, пясъчници, конгломерати - напукани, брекчоконгломерати. ПВТ има площ - 95,35 кв. км.

Това ПВТ няма мониторингови пунктове от националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води на територията на РИОСВ-Хасково.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G0000Pg2025 - добро.

11. Подземно водно тяло BG3G0000PgNo26 /Карстови води - Чирпан – Димитровград/

В Хасковски район е само югоизточната част от това ПВТ, заема северозападната му част. Водоносния хоризонт е изграден от пясъкливи, глинести и органогенни варовици, мергели, конгломерати, пясъчници. Покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване са пясъци, чакъли, глини, конгломерати, туфи, туфити, туфозни пясъчници, рифови варовици. Цялото ПВТ има площ 1058,17 кв.км.

В мониторингов пункт BG3G0000Pg2MP088 - Сондажи на КГМР, гр. Хасково, общ. Хасково от извършените наблюдения върху химичното състояние през периода 2010-2014 год. не се констатираат средноаритметични стойности над ПС при наблюдаваните показатели.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G0000PgNo26 - лошо - показатели на замърсяване са калций, нитрати.

12. Подземно водно тяло BG3G00000Pg028 /Пукнатинни води - Източно Родопски комплекс/

ПВТ е разположено в централната и южна част на Хасковски район, обхваща палеогенските отложения в Източни Родопи. Водоносния хоризонт е изграден от риолити, латити, андезити, базалти, туфи, туфити, пясъчници, алевролити, гравелити, конгломерати, брекчи, брекчо-конгломерати, мергели, органогенни варовици. ПВТ има площ - 3271,18 кв. км.

1. В мониторингов пункт BG3G00000PgMP067 - Извор, с. Миладиново, общ. Кърджали:

а) Нитрати - средноаритметична стойност (медиана) – 52,975 mg/l е над стандарт (50 mg/l)

б) Олово - средноаритметична стойност (медиана) – 0,0149 mg/l е над стандарт (0,01 mg/l)

1. В мониторингов пункт BG3G00000PgMP092 - Извор, с. Паничково, общ. Черноочене:

а) Активна реакция - средноаритметична стойност (медиана) – 6,34 е под 6,5б

б) Олово - средноаритметична стойност (медиана) – 0,03495 mg/l е над стандарт (0,01 mg/l)

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G00000Pg028 - лошо - показатели на замърсяване са олово, нитрати.

13. Подземно водно тяло BG3G0000T12034 / Карстови води - Тополовградски масив/

В североизточния край на Хасковски район е само западната част на това ПВТ. Водоносния хоризонт е изграден от варовици-кавернозни, мраморизирани варовици, доломити. Цялото ПВТ има площ 306,03 кв.км.

Това ПВТ няма мониторингови пунктове от националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води за наблюдение на територията на РИОСВ-Хасково.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G0000T12034 - лошо - показател на замърсяване е нитрати.

14. Подземно водно тяло BG3G00000Pto42 /Карстови води - Ардино - Неделински басейн/

ПВТ заема най-югозападната част на Хасковски район, има меридионално разположение. Водоносния хоризонт е изграден от мрамори, калкошисти, амфиболити, кварцити, гнайси. Покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване са изградени от гнайси, мигматити, гранитогнайси, шисти. ПВТ има площ - 72,77 кв. км.

Това ПВТ няма мониторингови пунктове от националната мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води за наблюдение на територията на РИОСВ-Хасково.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G00000Pto42 – добро.

15. Водно тяло BG3G00000Pto45 /Пукнатинни води - Шишманово – Устремски масив/

ПВТ е разположено в източната част на Хасковски район. Водоносния хоризонт е изграден от гранити, амфиболити, мусковитови и двуслюдени гнайсошисти, шисти, лептинити. ПВТ има площ - 1412,08 кв. км.

ПВТ е в слабо населен район, черпенето е малко, не е добре изучено, на този етап няма мониторингови точки за наблюдение на химичното състояние на подземните води.

Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G00000Pto45 – добро.

16. Подземно водно тяло BG3G00000Pto46 /Пукнатинни води - Централно Родопски комплекс/

ПВТ е разположено в югозападната и южна част на Хасковски район, обхваща части от Централни и Източни Родопи. Водоносния хоризонт е изграден от гнайсошисти, гранитизирани биотитови и двуслюдени гнайси, мигматити, шисти. ПВТ има площ - 4163,56 кв. км.

В мониторингов пункт BG3G00000PtMPO80 - Извор (Чешма), с. Дрангово, общ. Кирково от извършените наблюдения върху химичното състояние през периода 2010-2014 год. не се констатираат средноаритметични стойности над ПС при наблюдаваните показатели. Обща оценка на химичното състояние на ПВТ BG3G00000Pt046 – добро.

II.3. ЗЕМИ И ПОЧВИ

1. Обобщена информация за територията на РИОСВ

Общата територия, контролирана от РИОСВ-Хасково възлиза на 826344 ха. От тях земеделските земи са 440413ха. Размерът на горския фонд е 348426 ха.

2. Замърсяване на почвите с тежки метали и металоиди

РЛ-Хасково осъществява мониторинговата дейност в пунктовете за наблюдение и контрол от подсистема „Земи и почви“ от НАСЕМ. Пунктовете, в които се извършва пробонабирането на почвени проби са определени от ИАОС, гр. София. Те са разположени на цялата територия на РИОСВ и са в зависимост от източниците на замърсяване.

През есента на 2015 г. е извършено пробонабиране от пунктовете на I и II ниво на почвен мониторинг съгласно план-графика на ИАОС – гр. София. Пробите са анализирани от РЛ - Хасково към ИАОС по следните показатели: рН, олово, кадмий, мед, цинк, арсен въглерод, азот, фосфор и пестициди, обемна плътност, никел и хром. Пунктовете са определяни, като са съобразени с типа на почвите, начина на трайно ползуване и културите, които се използват. Определени са им географски координати, които образуват мрежа от 16x16 км един от друг.

Пробонабирането се извършва в следните пунктове:

Брой пунктове	№ на пункта	Географски координати		Населено място, землище	Община
1.	250	25 25.100	41 52.067	с. Сираково	Хасково
2.	251	25 27.188	42 0.389	с. Горски Извор	Димитровград
3.	252	25 29.291	42 8.710	гр. Меричлери	Димитровград
4.	268	25 36.230	41 50.504	с. Манастир	Хасково
5.	269	25 38.333	41 58.819	с. Узунджово	Хасково
6.	270	25 40.465	42 7.130	с. Голямо Асеново	Димитровград
7.	286	25 45.227	41 40.616	с. Ръженово	Маджарово
8.	287	25 47.344	41 48.923	с. Славяново	Харманли
9.	288	25 49.476	41 57.230	с. Поляново	Харманли
10.	289	25 51.623	42 5.533	с. Калугерово	Симеоновград
11.	305	25 54.182	41 30.723	с. Пашкул	Ивайловград
12.	306	25 56.305	41 39.026	с. Бориславци	Маджарово
13.	307	25 58.444	41 47.326	с. Черна могила	Харманли
14.	308	26 0.599	41 55.625	с.Рогозиново	Харманли
15.	324	26 5.222	41 29.125	с. Свирачи	Ивайловград
16.	325	26 9.529	41 45.711	Свиленград	Свиленград
17.	326	26 11.705	41 54.002	с. Васково	Любимец
18.	343	26 25.010	42 0.644	с. Равна Гора	Любимец
19.	231	25 11.906	41 45.283	с. Куцово	Черноочене
20.	232	25 13.957	41 53.614	с. Ночево	Черноочене

21.	246	25 16.895	41 18.570	с. Яковица	Крумовград
22.	247	25 18.925	41 27.092	с. Овчево	Джебел
23.	248	25 20.969	41 35.420	с. Петлино	Момчилград
24.	249	25 23.027	41 43.744	с. Патица	Черноочене
25.	265	25 29.989	41 25.552	с. Ралица	Момчилград
26.	266	25 32.050	41 33.871	с. Татул	Момчилград
27.	267	25 34.135	41 42.188	с. Кокиче	Кърджали
28.	284	25 41.037	41 23.995	с. Гулия	Крумовград
29.	285	25 43.126	41 32.306	с. Джанка	Крумовград
30.	304	25 52 072	41 22.420	с. Стражец	Кърджали

През 2015 г. е извършено изпитване на почвени проби за анализ на почвите от замърсяване с тежки метали и металоиди. Анализирани са 61 проби от пунктовете: с.Пашкул, общ.Ивайловград, с.Свирачи, общ.Ивайловград, с. Петлино, общ. Кърджали, с.Рогозиново, общ.Харманли, гр.Свиленград, с.Васково, общ.Любимец, с.Куцово, общ.Черноочене, с.Овчево, общ.Джебел. Резултатите от анализите показват наднормено съдържание на никел - 200 mg/kg при норма 80 mg/kg и хром - 190mg/kg при норма 80 mg/kg за пункт с. Петлино, общ. Кърджали

3. Нарушаване на земите и почвите от добивната промишленост

От доста години дейността на всички рудници за оловно-цинкова руда в района на Източните Родопи и въгледобива около Димитровград са прекратени. За региона на РИОСВ-Хасково общият размер на нарушените от миннодобивни дейности до момента терени е около 1700 ха. По-голяма част от тях /около 1200 ха/ са пропадания на земи над стари минни изработки на “Мини Маришки басейн” ЕООД, Димитровград. През изминалата година поради неосигурено финансиране не са осъществявани рекултивации на такива терени.

Силен интерес за чуждестранни и български инвеститори представлява районът на Източни Родопи, където са обособени няколко големи лицензионни площи за търсене и проучване на метални полезни изкопаеми, като някои от тях са получили и концесия, но все още не са започнали добивни дейности.

4. Замърсяване на почвите с продукти за растителна защита /пестициди/.

През последните години на територията, контролирана от РИОСВ-Хасково залежават около 861079кг в твърдо състояние и 122511л в течно състояние забранени за употреба пестициди. Те се съхраняват в 30 бр. складове, разположени в 8 общини. До момента със средства от МОСВ-ПУДООС са изградени и отремонтирани централизирани складове за съхранение на растително-защитни препарати в 8 общини. Решени са проблемите за общ. Хасково, общ. Харманли, общ. Димитровград, общ. Кирково, общ. Крумовград, общ. Кърджали и общ. Черноочене. Характерно за тях е, че те са собственост на съответните общини, а всички пестициди, които се съхраняват в тях са обезопасени и преупаковани. Все още не са решени окончателно проблемите със складовете в общ. Маджарово, общ. Симеоновград, общ. Ивайловград, общ. Джебел и общ. Момчилград. По-голямата част от тях са собственост на бивши земеделски кооперации, а някои от тях са и частна собственост, те са в лошо състояние, неохраняеми и наличните в тях растително-защитни препарати създават потенциална опасност от инциденти и замърсяване на околната среда.

На територията на РИОСВ се извършва почвен мониторинг за замърсяване на почвите с пестициди. Пунктовете се определят от ИАОС – София. Анализите се извършват в РЛ – Хасково към ИАОС. През 2015г не са констатирани замърсявания на почвите с пестициди.

5. Замърсяване на почвата с устойчиви органични замърсители, вкл. нефтопродукти.

Замърсяванията се дължат предимно на аварии при катастрофи или на инцидентни разливи и течове в складовите стопанства за нефтопродукти. През 2015г. на територията на РИОСВ - Хасково замърсяване с нефтопродукти не е констатирано.

6. Ерозия на почвите

Ерозията е процес, който механично уврежда почвите, като унищожава хумусния слой, което води до намаляване на почвеното плодородие ежегодно.

Всяка година ерозията е бич за повечето от половината земеделски земи в България. За района на Хасковска и Кърджалийска област на засилена водна ерозия са подложени над 150 хил.дка. земи, основно в Кърджалийски регион (общини Кърджали, Момчилград, Крумовград, Черноочене, Кирково).

До голяма степен активната водна ерозия в Кърджалийско бе намалена и овладяна с извършеното през миналите години широко мащабно залесяване - залесени над 1 млн. дка нови гори и проведени противоерозионни технически мероприятия.

В равнинната част на региона Горнотракийската равнина, в поречието на р.Марица и на слабо наклонени предпланински възвишения на Източните Родопи, водната ерозия е изразена в по-малка степен поради естественото затревяване и самозалесяване на земите, които не се обработват.

През 2015 г. година не са финансирани проекти против ерозията и не са известни такива, които се изпълняват на контролираната от РИОСВ - Хасково територия. Дейностите по предотвратяване на почвената ерозия основно се финансират от МЗХ.

7. Засоляване и вкисляване на почвите

Изградени са опорни пунктове за мониторинг от НАСМОС за вкисляване на почвите. Пробонабрани и анализирани са 32 броя почвени проби в пунктове Любимец, общ. Любимец; с.Глухар, общ. Кърджали; с. Крепост, общ. Димитровград и с.Узунджово, общ. Хасково. Пробонабирането се извършва от 4 точки за всеки пункт в две дълбочини – 0 ÷ 20 см и 20 ÷ 40 см – веднъж годишно – есен. От извършените анализи за вкисляване на почвите не са установени стойности застрашаващи почвеното плодородие.

В изпълнение на Програми за почвен мониторинг за 2015 г. е извършено пробовземане и изпитване на почвени проби за анализ на вкисляване, включващ 8 проби от пункт в с. Глухар, общ. Кърджали, извършени са 16 анализа. Резултатите от анализите показват, че не са регистрирани резултати с вредна киселинност на почвите

За територията на РИОСВ – Хасково няма изградени почвени пунктове за мониторинг на почвите от засоляване.

8. Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци)

За съжаление се констатира, че продължава изхвърлянето на разнородни отпадъци върху почвената повърхност в населените места и извън тях. В резултат на извършени планови и извънредни проверки и дадени предписания през 2015г са закрити 31 бр. нерегламентирани сметища.

II.4. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ

1. Защитени територии

Територията, за която отговаря Инспекцията е в югоизточната част на България, обхваща Хасковска и Кърджалийска области, приблизително 7707 км² без общини Тополовград и Ардино. Районът включва източна Тракийска низина, Източни Родопи и югоизточен Сакар. Релефът е преобладаващо хълмист и нископланински, със заоблени

била, стръмни склонове прорязани от сухи дерета, с основна надморска височина между 180 и 750 м. Климатът е преходноконтинентален с изразено средиземноморско влияние по поречието на р. Арда и р. Бяла.

Тук са водосборните райони и долните течения на трите основни за южна България реки – Арда, Марица и Тунджа. Другите повърхностни водни обекти на територията на област Хасково са част от Източнобеломорския район и принадлежат към поречие Марица, поречие Арда и поречие Бяла река.

Към момента на територията на РИОСВ-Хасково има обявени по Закона за защитените територии /ЗЗТ/ общо 87 защитени територии /ЗТ/, от които 47 природни забележителности /ПЗ/, 4 поддържани и 1 строг резерват и 35 защитени местности /ЗМ/ на обща площ приблизително 10567 ха /Приложение 1/. Въпреки положените усилия по отношение разширяването на мрежата от защитени територии, те представляват около 1,37% от площта контролирана от инспекцията, което е доста по-малко от средното за страната (5.3%), дължащо се главно на факта, че в региона няма големи защитени територии като природните и национални паркове.

НАТУРА 2000

В териториалния обхват на Инспекцията попадат цели или части от общо 23 защитени зони /ЗЗ/ от националната екологична мрежа НАТУРА 2000 с обща площ 5452.34 км². (над половината от общата територия на РИОСВ-Хасково).

Към настоящия момент, официално, със заповеди са обявени 12-те защитени зони от НАТУРА 2000 – Директива 79/409 ЕЕС за опазване на дивите птици: ВГ0002019 “Бяла река”, ВГ0002103 “Злато поле”, ВГ0002012 “Крумовица”, ВГ0002014 “Маджарово”, ВГ0002081 “Марица-Първомай”, ВГ0002071 “Мост Арда”, ВГ0002020 “Радинчево”, ВГ0002013 “Студен кладенец”, ВГ0002092 “Харманлийска река”, ВГ0002106 “Язовир Ивайловград”, ВГ0002073 “Добростан” и ВГ0002021 “Сакар”. Останалите 11 ЗЗ за опазване на местообитанията на дивата флора и фауна са: ВГ0000434 „Банска река”, ВГ0000217 „Ждрелото на река Тунджа”, ВГ0000287 „Меричлерска река”, ВГ0001034 „Остър камък”, ВГ0000435 „Река Каялийка”, ВГ0000578 „Река Марица”, ВГ0000442 „Река Мартинка”, ВГ0000425 „Река Съзлийка”, ВГ0001032 „Родопи – Източни”, ВГ0001031 „Родопи – Средни”, ВГ0000212 „Сакар”. Те са приети с Решение на Министерски съвет и се очаква официалното им обявяване през настоящата 2015г.

Подробният списък на ЗЗ в териториалния обхват на РИОСВ-Хасково е посочен в Приложение 2. През 2015г няма/не са настъпили промени в броя, площта и състоянието на ЗЗ в териториалния обхват на РИОСВ-Хасково. Не са установени сериозни нарушения по режима и охрана на предмета на защита в ЗЗ.

2. Биоразнообразие

По-голямата част от територията, за която отговаря РИОСВ-Хасково попада в Източни Родопи. Като място с изключително високо биологично разнообразие ще посочим някои обобщени характеристики.

Източните Родопи заемат малка част от общата площ на България, едва 5,4% /6005 км²/, но тук са установени множество ендемични редки и защитени растителни и животински видове.

Установени са 1 950 вида растения от 122 семейства, 350 вида пеперуди, 21 вида риби, 10 вида земноводни, 26 вида влечуги, 273 вида птици и 59 вида бозайници.

Преобладаващите флорни елементи са субмедитеранските и евро-азиатските, следвани от медитеранските. Ендемичният флорен елемент е представен от 85 балкански, 20 български и 7 родопски ендемични вида растения. Разпространени са 28 реликтни вида. За 25 вида единствените за страната находища са тук, 23 са включени в Европейския списък на редките, застрашени и ендемични видове, 12 са глобално редките европейски видове, 37 вида са включени в приложение 2 на Вашингтонската конвенция (СITES), 5 вида – в Бернската конвенция.

От общо 17 вида земноводни за България, тук са установени 10, като от тях 7 са защитени, 4 включени в Бернската конвенция и 2 вида в Световния Червен Лист на IUSN.

Птиците са представени от 273 вида, като 241 са защитени, 77 включени Червената книга на България, 261 в Бернската конвенция, 7 вида са световно застрашени.

Бозайниците са групата с най-много световно застрашени видове. От 59 вида установени в Източните Родопи, 23 са включени в Световната червена листа на IUSN / Международен съюз за защита на природата /, 12 в категорията “ уязвим “, 11 вида в категорията “ полузастрашен”.

В Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие Източните Родопи са определени като територия с “висока” значимост по отношение на видовото си разнообразие, значимостта по отношение на ендемизма, както и наличие на редките таксони.

Наред с Родопите на територията на РИОСВ - Хасково попада и част от Сакар планина, където се срещат около 600 вида висши растения, 44 от които са включени в Червената книга на България. В Сакар защитените територии обхващат орнитологично важни места, които са от световно природозащитно значение и такива с висока консервационна стойност. Те са от изключителна важност за опазването на световно застрашения от изчезване царски орел.

През текущата година е обявено 1 бр. ново вековно дърво по ЗБР- Летен дъб в землището на с.Гняздово, общ.Кърджали.

През текущата година бяха посетени трите находища на ресурсния вид Блатно кокиче, вкл. в прил. 4 на ЗБР. Бе извършена оценка на ресурсните възможности на вида, за издаване ежегодна заповед за ползване от МОСВ.

През 2015 г. се проведе мониторинг на видове включени в системата на НСМБР по съгласуван от ИАОС график, включващ среднозимно преброяване на водолюбивы птици и мониторинг на кафявата мечка.

Leucojum

През 2015 г. в териториалния обхват на РИОСВ - Хасково не са възникнали значими пожари - не са засегнати от пожар защитени територии и обекти от мрежата защитени територии съгласно ЗЗТ.

През 2015 бе засилен контрола върху общини, ТП ДГС, както и билкозаготвителните пунктове във връзка с изискванията на Закона за лечебните растения. През 2015г. в териториалния обхват на РИОСВ-Хасково са регистрирани 10 бр. билкозаготвителни пунктове- 3 бр. в област Кърджали и 6 бр. в област Хасково.

През 2015г. е регистриран един пункт за изкупуване на охлюви в гр.Кърджали и ферма за отглеждане на охлюви в с.Жинзифово, общ.Кърджали.

През 2015г. беше засилена контролната дейност на зоомагазините, ветеринарни клиники и цветарски магазини във връзка с изискванията на ЗБР и ЗЗЖ.

Защитена зона Сакар

Centaurea thirkei

Lathraea rodopaea

III. АНАЛИЗИ ПО ФАКТОРИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

III.1. ОТПАДЪЦИ

1. Кратка информация и анализ за разработването, приемането от общинските съвети, актуализирането на общински програми за управление на отпадъците и общински наредби

Съгласно националното и европейското законодателство се изисква разработването на програми за управлението на отпадъците на национално и местно ниво.

Кметовете на общини са отговорни за разработването и изпълнението на програми за управление на дейностите по отпадъците за територията на съответната община. Програмите са неразделна част от общинските програми за околна среда и се разработват, приемат и отчитат по реда на Глава четвърта от Закона за опазване на околната среда. Основните цели, които трябва да бъдат предвидени в общинските програми, са: подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъците; третиране на образуваните количества твърди битови отпадъци – количества, които се увеличават всяка година; предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците; увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и др. Програмата се приема от общинския съвет на съответната община, който контролира изпълнението ѝ. Кметът на общината информира ежегодно в срок до 31 март общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година.

Във връзка с изпълнението на мерките заложи в програмите за управление на отпадъците за територията на съответната община, кметовете на всички общини в региона контролиран от инспекцията са създали условия, при които всеки притежател на битови отпадъци да бъде обслужван, като за целта се осигурява закупуването и разполагането на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други, събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им, почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване, включително организирането на системи на разделно събиране на отпадъци от опаковки (за населени места с население, по-голямо от 5000 жители), сключвайки договори със организации по оползотворяване или други лица, притежаващи разрешение, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците. Кметовете на общини изпълняват своите задължения относно създаването на регионални сдружения за стопанисването на изградените съоръжения за третиране на твърди битови отпадъци, съгласно изискванията на Национален план за управление на отпадъците.

Всички общини имат приета наредба, с която се определят условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на своя територия, като част от тях все още предстои да бъде актуализирани, за да бъдат съобразени с новите изисквания на ЗУО.

2. Битови отпадъци

На територията контролирана от Инспекцията се разполагат 16 общини. Десет от тях се обслужват от две депа за обезвреждане на твърди битови отпадъци- депото в землището на с. Гарваново, общ. Хасково и депото до гр. Харманли, проектирани и експлоатирани, съгласно изискванията на Наредба № 6 от 27.08.2013 г. На практика цялото население в област Хасково или повече от 230 хил. души в 177 населени места е обхванато в системите за организирано сметосъбиране на битови отпадъци.

Поради прекратяването на строителството на Регионален център за управление на отпадъците - Кърджали по програма ИСПА от няколко години съществува сериозен екологичен проблем в близост до гр.Кърджали. След запълването на временната площадка - собственост на община Кърджали и през 2015г продължи неправомерното натрупване от 8 общини на големи количества битови отпадъци на съседни терени, водещо до замърсяване на почвите, подземните и повърхностните води в района. Неизграждането на претоварни станции поражда сериозни проблеми и в общините, които ще депонират отпадъците си в РЦУО-Кърджали и води до регистрирането на

новообразувани нерегламентирани сметища на територията на тези общини. През м.октомври 2014 г. са стартирали строителните дейности по изграждане на клетка № 1 на депото, но през 2015 г. строителството отново е прекратено поради неосигурено финансиране. С Постановление на Министерски съвет от 09.12.2015 г. са осигурени средства в размер на 3 027 496 лв. за приключване строителството на РЦУО – Кърджали, с което се очаква проблемът бъде решен. Според сключения с Община Кърджали договор срокът за изпълнение на проекта е 10.05.16г.

С оглед минимизиране количествата на отпадъците, предназначени за обезвреждане и в съответствие с изискването за предварително третиране на отпадъците преди депониране, Регионалното сдружение на общините гр. Харманли въведе в действие сепариращата инсталация за битови отпадъци, от началото на 2015г. Поради необходимост от дооборудване на инсталацията все още не е напълно постигнато очакваното намаляване на количеството депонирани битови отпадъци от общото им тегло при постъпване.

През 2015 г. приключи проект „Интегрирано управление на отпадъците в Регион Хасково” по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013”. С реализирането на проекта, на територията на съществуващото депо в землището на с.Гарваново, се увеличи капацитета на депото, като се построи една допълнителна клетка и се изградиха съоръжения за компостиране на „зелени“ отпадъци и инсталация за сепариране на битовите отпадъци с производство на RDF- гориво от отпадъци. Капацитетът на сепариращата инсталация е обработката на минимум 35 000 т. битови отпадъци годишно, или повече от половината от транспортираните количества за обезвреждане.

Общините от региона, контролиран от РИОСВ - Хасково на практика са обхванали в системата на организираното събиране и сметоизвозване голяма част от населените места на своя територия, включващи около 90% от населението в двете области. Организирано събиране на ТБО за всички жители на своята територия извършват общините Хасково, Димитровград, Харманли, Любимец, Стамболово, Свиленград, Кърджали, Кирково, Симеоновград, Момчилград и Минерални бани. Други пет общини – Джебел, Ивайловград, Черноочене, Крумовград и Маджарово са обхванали около 70% от селищата на тяхна територия, но те са населени с малка част от общия брой на жителите на двете области. Това са населени места със затруднен достъп и с много малък брой жители, най-вече от област Кърджали, което прави услугата финансово нерентабилна и трудно изпълнима за тези общини.

Общините от област Кърджали са превели по своя сметка 12 5512 лв. по чл. 60 и 301 067 лв. по чл. 64 от ЗУО. Въпреки това общините от област Кърджали дължат по забавени вноски в размер на 529 167 лв. като най-много дължи община Кърджали, която за 2015 г. не е внесла такси отчисления в размер на 304 198.49 лв. За събиране на дължимите отчисления започна процедура по ДОПК към община Кърджали и община Стамболово.

През отчетната година РИОСВ Хасково издаде решения за разходване на част от събраните средства по чл. 64 от ЗУО за осигуряване на собствен принос при финансиране на проекти по ОПОС и закупуване на транспортни средства, като освои средства в размер на 1 880 097.80 лв. за регионални сдружения Хасково и Харманли.

По данни от годишния доклад по околна среда на регионално депо в с.Гарваново през периода януари–декември 2015 г. общото количество приети отпадъци за депониране е 37 209 т., от тях 8 529 т. са от община Димитровград, 1 732 т. от община Минерални бани и 25 818 т. от община Хасково. Приемането на отпадъците става по предварително уточнен график и приета заявка от притежателя на отпадъците и въз основа на писмен договор.

Съгласно годишния доклад по околна среда представен от оператора на депо гр.Харманли през изминалата година са обезвредени общо 20 159 т. ТБО. Количеството по общини е както следва: 7 575 т. – от Община Харманли; 1 445 т. от Община Любимец; 292 т. – от Община Маджарово; 5 193 т. – от Община Свиленград; 1 424 т. – от Община

Симеоновград; 1 122 т. от Община Стамболово; 1 611 т. – от Община Тополовград; 1 339 т. – от Община Тунджа, обл.Ямбол. Приемането на отпадъците става по предварително уточнен график и приета заявка с притежателя на отпадъците и въз основа на писмен договор.

От 14.09.2015г. е в експлоатация новата клетка на Регионалното депо с.Гарваново за Регионален център за третиране на неопасни отпадъци (РЦТНО) за общините Хасково, Димитровград и Минерални бани. Изградени са сепарираща и компостираща инсталация с цел намаляване на количеството на депонираните отпадъци и увеличаване на количествата на оползотворимите отпадъци.

На територията на РИОСВ Хасково през изтеклата годината е преустановена експлоатацията на старата клетка на Регионалното депо с.Гарваново за третиране на битови отпадъци. Предстои закриване и рекултивация на клетката, съгласно техническия проект за закриване, техническа и биологична рекултивация.

През 2015 г. бяха финансирани и изпълнени проекти за закриване на старите общински депа на общини Димитровград, Свиленград и Симеоновград, като се извърши техническа рекултивация. Не бе осигурено финансиране на проекта за закриване и рекултивация на старото общинско депо на община Любимец.

През 2015 г. експертите от направлението извършиха 83 проверки (планови и извънредни) по населени места, ГКПП, републиканска и общинска пътни мрежи, относно задълженията на кметовете на общини, във връзка с организацията по управление на битовите и строителни отпадъци и недопускане образуването на нерегламентирани сметища, на тяхна територия. Във връзка с изпълнение на заповед на Министъра на околната среда и водите, РИОСВ - Хасково издаде 16 бр. предписания до всички общини, контролирани от РИОСВ Хасково, с които се задължават кметовете на общини да почистят от замърсяване с отпадъци всички речни корита и прилежащите им територии на територията на съответната община и да се предприемат мерки за недопускане на замърсяване на речните легла. Извършени са 25 проверки, при които се установи допуснати замърсявания на речните корита и прилежащите им територии в общини Черноочене, Стамболово и Кирково, а в общини Хасково, Кърджали, Свиленград, Харманли и Любимец се констатираха замърсявания с отпадъци по речните корита само в по едно населено място. За установените нарушения са съставени 8 АУАН.

В резултат са закрити 31 бр. нерегламентирани сметища. За съжаление се констатира, че продължава изхвърлянето на разнородни отпадъци по населените места, в близост до речни корита и пътната инфраструктура.

По време на проведената кампания „Да почистим България за един ден“ на територията на област Хасково и Кърджали са почистени нерегламентирани сметища в границите на населените места, в защитени местности и зони, край водни обекти и са събрани 527 т. битови отпадъци.

В най-големите общини Хасково, Димитровград, Свиленград и Кърджали са изградени и функционират системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки на база сключени договори с организации по оползотворяване. Община Харманли е въвела самостоятелна система за разделно събиране на битови отпадъци и отпадъци от опаковки от населението. Все още четири по-малки общини с населени места над 5000 жители не са въвели системи за разделно събиране на отпадъците.

На територията на РИОСВ-Хасково има изградено само едно съоръжение за третиране на „зелени“ отпадъци, което се ползва от общини Хасково, Димитровград и Минерални бани. В тези общини е организирано разделното събиране и съхраняване на „зелените“ отпадъци като са поставени „кафяви“ контейнери, които се обслужват от специализирани автомобили.

За изпълнението на задълженията за разделно събиране на отпадъците от опаковки на територията, контролирана от инспекцията са изградени и се обслужват системи за

разделно събиране в четири общини – Димитровград, Хасково, Кърджали и Свиленград от организации по оползотворяване.

За по-доброто функциониране на системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки в общини Димитровград, Хасково и Свиленград, „Екопак България“ АД - организация по оползотворяване е сключила договор с „Тракия сепариране рециклиране“ АД, гр. Пазарджик, която извършва дейностите по предварително третиране (сортиране, балиране) и временно съхранение на отпадъци от опаковки. Същото дружество извършва сортиране и балиране и на разделно събиране на отпадъци от опаковки в община Кърджали на база сключен договор през 2015 г. с „Булекопак“ АД.

От извършените проверки и предоставената от общините информация се констатира, че създадената система за разделно събиране на отпадъците от опаковки показва по-забележимо нарастване на количествата предавани за рециклиране и оползотворяване хартия и картон, и пластмаса и запазване нивото на количествата стъклени опаковки.

Системи за разделно събиране на другите групи масово разпространени отпадъци (ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА) не са изградени от общините, като функциите им сега се изпълняват от бизнеса. Всяко дружество, изградило съответната площадка за третиране на тези отпадъчни потоци само решава, дали да сключи договор с някоя от организациите по оползотворяване или директно с лица, извършващи крайното оползотворяване /обезвреждане на отпадъците.

Действащи градски пречиствателни станции за отпадни води на територията на РИОСВ–Хасково са ГПСОВ-Димитровград, ГПСОВ-гр. Хасково, ГПСОВ-Свиленград, ГПСОВ- Кърджали и ГПСОВ-Момчилград.

„В и К“ ЕООД-Хасково притежава регистрационен документ за извършване на дейност по транспортиране (събиране и транспортиране), в съответствие с § 1, т. 41 и 43 от ДР на ЗУО на територията на цялата страна, на утайки от пречистване на отпадъчни води от населени места. Дружеството е сключило договор с „Биопоника Агра“ ООД за третиране на отпадък с код 19 08 05 – утайки от пречистване на отпадъчни води от населени места, на площадката на ГПСОВ – Хасково, по „верми“ технология с червен калифорнийски червей. В Димитровград утайките се подлагат на минерализиране, чрез ферментация в „метан танк“. „ВиК“ ЕООД-Хасково и „ВиК“ ООД-Димитровград са извършили изпитване на утайките, генерирани от ГПСОВ в акредитирани лаборатории.

3. Строителни отпадъци

Приетите през 2012 г. нов Закон за управление на отпадъците и Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали регламентират налагането на нови изисквания за:

- предотвратяването и ограничаването на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаването на риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци;
- създаване на екологосъобразна система за управление на СО;
- влагане на рециклирани строителни материали в строителството;
- управление на образуваните СО в процеса на строителство и премахване на строежи.

Основен метод за третиране на строителни отпадъци на територията, контролирана от РИОСВ Хасково през 2015 г. е депонирането им на площадки, посочени от кмета на съответната община.

На регионалните депа за неопасни отпадъци в гр. Харманли и с. Гарваново е допустимо оползотворяване на строителни отпадъци в ограничени количества, чрез подравняване на терени, запръстяване на работните участъци от депото, а за отпадъци

които представляват изкопни земни маси, почва и камъни и при рекултивацията на запълнените клетки на депата.

Опасните строителни отпадъци представляват малка част от общия поток генерирани строителни отпадъци. На двете регионални депа за неопасни отпадъци е разрешено депонирането на строителни и изолационни материали, съдържащи азбест в ограничени количества.

На територията на РИОСВ – Хасково няма изградени самостоятелни съоръжения за третиране (оползотворяване, вкл. рециклиране или обезвреждане) на строителни отпадъци, отговарящи на нормативните изисквания на законодателството по управление на отпадъците.

4. Производствени и опасни отпадъци

При извършените проверки от РИОСВ – Хасково през 2015 г. на лицата, образувачи и третиращи производствени и опасни отпадъци се установи, че в голяма степен отпадъците се събират и съхраняват разделно, без да се смесват. Площадките за съхранение и третиране на отпадъците са изградени и се експлоатират в съответствие с екологичните изисквания. Местата за съхранение на отпадъците са обозначени, оградени, с контролиран достъп. Осигурени са и необходимите подходящи съдове за съхранение на отпадъците.

На територията на инспекцията в следните съоръжения и инсталации са разрешени дейности по оползотворяване на опасни и производствени отпадъци:

1. Цех „Циментови мелници“ на „Вулкан Цимент“ АД, Димитровград – оползотворяване на неорганични минерални отпадъци с код R5;
2. Леярски цех на „Монек – юг“ АД, Кърджали – оползотворяване на отпадъци от черни метали чрез топене и леене до готови изделия, оползотворяване на отпадъци от леярска пръст, преди и след леене, генерирани от същия цех – R5 и R9 за повторна употреба на собствен отпадък – минерални масла;
3. Пещ за леене на черни метали на „Балкан груп метал“ ЕООД, Любимец – рециклиране на черни метали – код R 4. Към момента пещта все още не е пусната в експлоатация;
4. Апарати за физикохимично третиране, чрез микро вълни на болнични отпадъци на „Екостер“ ООД, разположени в гр.Хасково и гр.Кърджали;
5. Апарат за физикохимично третиране, чрез микро вълни на болнични отпадъци на МБАЛ „Света Екатерина – Димитровград“ ЕООД;
6. Инсталации за изгаряне на неопасни отпадъци с оползотворяване на получената енергия на «Зайчев и син» ООД, разположени в гр. Харманли и гр. Любимец – не са въведени в експлоатация, тъй като не е извършена реконструкция;
7. Оползотворяване на неорганични минерални отпадъци (пепели от ТЕЦ) с код на дейността R5, като добавка при производство на бетонови разтвори от „Автолукс“ ООД и „Беттран“ АД;
8. Инсталация за рециклиране на отпадъци от полиамид на „Теклас – България“ АД;
9. Регионален център за неопасни отпадъци на общини Хасково, Димитровград и Минерални бани, включващ депо, сепарираща инсталация с производство на RDF-гориво от отпадъци и съоръжение за компостиране на зелени отпадъци;
10. Регионално депо за ТБО на общини Харманли, Свиленград, Любимец, Симеоновград, Маджарово, Стамболово и сепарираща инсталация.
11. Инсталация за рециклиране на отпадъчни профили от ПВЦ на „Бултем“ ООД.
12. Оползотворяване на неорганични минерални отпадъци (пепели от ТЕЦ) с код на дейността R5, като добавка в портланд цименти от „Еко цем“ ЕООД;

13. „Имерис минералс България“ АД, Завод „Бентонит и зеолит“ и Завод „Перлит“ - повторна употреба (R9) на собствен отпадък – минерални масла;
14. Третиране на утайки от ПСОВ чрез „верми“ технология на КПТУ Ксанекс, „Биопоника Агра“ ООД и „Мегастрой груп“ ООД
15. „Тракия сепариране и рециклиране“ АД – съоръжение за сепариране на отпадъци от опаковки

Подобрена е отчетността по отпадъците, в съответствие с изискванията на Наредба № 1 (ДВ бр. 51/2014 г.), както и по наредбите за масово разпространените отпадъци.

През годината класификация на отпадъците по реда на Наредба № 2 от 2014 г. за класификация на отпадъците са извършили 78 лица, като са утвърдени 227 бр. работни листи.

Националната програма за управление на дейностите по отпадъците и програмата за прилагане на Директива 1999/31/ ЕС за депониране на отпадъците предвиждат мерки за реконструкция не само на депа за битови отпадъци, но и на депа за производствени и опасни отпадъци.

На територията на инспекцията съществуват 9 депа за производствени и опасни отпадъци на фирми от секторите енергетика, химическа промишленост и цветна металургия. В посочените съоръжения основен дял заемат пепелите от изгаряне на въглища, оловни шлаки и утайки от пречистване на производствени отпадни води.

В съответствие с изискванията на депа за отпадъци да се приемат предварително третирани отпадъци е изградено съоръжение - Лентова филтър преса в Неохим АД.

Операторите на съществуващите депа притежават утвърдени с решения на министъра на околната среда и водите Планове за привеждане на съществуващите депа в съответствие с изискванията на Наредба №8/2004 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

На територията на „Неохим“ АД е изградено депо за производствени и опасни отпадъци, отговарящо на нормативните изисквания. Предстои въвеждането му в експлоатация.

5. Болнични отпадъци

Всички болници за активно лечение, голяма част от медицинските центрове и ДКЦ на територията на области Кърджали и Хасково са въвели и изпълняват система за разделно събиране и съхранение на болничните отпадъци. За безопасното съхранение на генерираните отпадъци са обособени специални помещения с ограничен достъп, в съответствие с изискванията на Указание №1 на министъра на здравеопазването. В изпълнение на изискванията на Закона за управление на отпадъците лечебните заведения имат сключени договори с лица, притежаващи необходимите разрешителни за дейности по третиране и транспортиране на генерираните болнични отпадъци.

По – голяма част от лечебните заведения предават болничните отпадъци за предварително третиране чрез микровълново обеззаразяване на „Екостер“ООД, гр. Хасково. Третирането на отпадъците се извършва в два апарата тип „Медистер 160“ на фирма „Метека“ с капацитет 156 кг/ден, разположени съответно на територията на МБАЛ АД, гр. Хасково и МБАЛ „Д-р Атанас Дафовски“АД, гр. Кърджали. Третираните по този начин болнични отпадъци се предават за обезвреждане чрез депониране на Регионално депо в с. Гарваново, обл. Хасково и на депото в с. Вишеград обл. Кърджали.

ДПБ гр. Кърджали, МБАЛ „Д-р С. Ростовцев“ЕООД гр.Момчилград и МБАЛ „Живот+“ЕООД, гр.Крумовград предават болничните си отпадъци за третиране чрез автоклавиране на МЛ- България” АД.

МБАЛ „Св. Екатерина - Димитровград” ЕООД притежава собствена инсталация за микровълново обеззаразяване на опасни болнични отпадъци. Генерираните отпадъци от

лечебната дейност на всички болнични заведения с код 18 02 02 се транспортират до инсинератора за изгаряне на болнични отпадъци в Александровска болница, гр. София.

С влизането в сила на новия Закон за управление на отпадъците от 13.07.2012 г. отпада необходимостта от изготвянето и изпълнението на Програми за управление на отпадъците от лица, при чиято дейност се образуват опасни отпадъци в т.ч. и на отпадъците от хуманното здравеопазване.

През 2015 г. се отчита, че и някои от по-малките здравни обекти, като клинични лаборатории, групови и индивидуални практики за първична и специализирана медицинска и стоматологична помощ въвеждат разделно събиране и съхранение на болнични отпадъци и сключват договори за последващото им третиране.

Масово разпространени отпадъци:

За периода на 01.01.2015г. – 31.12.2015г. са извършени общо 70 броя планови проверки и 13 броя извънредни проверки. Проверките са във връзка с чл.59, ал.1, т. 1 и чл.14, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците и Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки.

Извършени са проверки във връзка с разпоредбата на чл. 1, ал. 5, т. 1 от Наредбата за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци (МРО) (приета с ПМС № 120 от 30.05.2008г.).

За периода на 01.01.2015г. – 31.12.2015г. са дадени общо 115 предписания, които са изпълнени в срок. В резултат в ПУДООС са постъпили общо 8009, 03 лв от заплатени продуктови такси.

6. Кратка обобщена оценка за състоянието и разрешаването на проблемите с отпадъците на територията на РИОСВ

През изтеклата 2015 г. в направлението са извършени 337 бр. проверки от 354 бр. включени в утвърдения план-график на РИОСВ. Проверките са ориентирани предимно към лица, които генерират и/или третира по-големи количества отпадъци, като приоритетни за проверки са лица третиращи опасни и масово разпространени отпадъци. Друго направление, в което бяха насочени усилията на направлението бяха лицата, на които са издадени разрешителни за дейности с отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, масла и нефтопродукти. Отделено е внимание и на отпадъците от болничните заведения и инсталациите, които ги обезвреждат.

В резултат на подобрена дисциплина от страна на операторите през 2015 г. са констатирани по малко нарушения при извършени текущи проверки или във връзка с постъпили жалби. Дадени са 398 бр. предписания.

През годината са издадени 27 разрешения по реда на чл.67 от Закона за управление на отпадъците за дейности, включващи предварително третиране, разкомплектоване, оползотворяване и/или обезвреждане на отпадъци, включително 1 бр. прекратено и 1 бр. отнето. Издадени са 26 бр. регистрационни документа за дейности по събиране, транспортиране и 9 бр. за третиране на производствени неопасни отпадъци по чл. 35, ал.3 от ЗУО.

За нарушения на екологичното законодателство са съставени 31 акта и издадени 25 наказателни постановления на обща стойност 78 900 лв.

Положителни констатации:

- Увеличен е броят на отпадъците, които се предават за рециклиране и оползотворяване - метални отпадъци, отработени масла, хартиени, пластмасови и стъклени опаковки;
- Подобрена е отчетността на дейностите с отпадъци - водят се отчетни книги и идентификационни документи за предадените опасни отпадъци за последващо третиране, изготвени са годишни отчети, които са представени в ИАОС.

Проблеми:

- Съхраняват се значителни количества негодни за употреба препарати за растителна защита, които няма къде да бъдат обезвредени и представляват потенциален риск за замърсяване на околната среда.
- С години е забавено изпълнението на проекта за изграждане на “Регионален център за управление на отпадъците – Кърджали”. Площадката, на която се депонират отпадъците от общини Кирково, Джебел, Крумовград, Момчилград, Черноочене, Кърджали и Ардино представлява само временно решение, тъй като тя не отговаря на изискванията на Наредба №6 от 2013г.

III.2. ШУМ

Контрол на промишлените източници по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда

За осъществяване ефективен контрол на шума, излъчван от промишлени инсталации и съоръжения съгласно разпоредбите на Закона за защита на шума в околната среда РИОСВ – Хасково осъществява контрол по утвърден график, съгласно методиката за ”Определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне на нивото на шума в мястото на въздействие”.

От утвърдения за 2015г. от МОСВ годишен график за контрол на промишлени обекти, източници на промишлен шум в околната среда е извършено измерване на показателите на излъчвания шум на 8 обекта от общо 10 предвидени в плана за контролната дейност на РИОСВ - Хасково. На два от планираните обекти не са извършени измервания, тъй като не са извършвали производствена дейност през 2015г.

Измерените стойности в контролираните дружества не надвишават граничните стойности съгласно Наредба № 6 от 26. 06. 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението.

Предприятията, попадащи в обхвата на комплексния разрешителен режим, извършват собствен периодичен мониторинг на шума, излъчван в околната среда. От представените протоколи не е установено ниво на шум над допустимите стойности. Не са постъпвали жалби и сигнали.

III.3. РАДИАЦИОНЕН КОНТРОЛ

Районът на инспекцията се обслужва от РИОСВ- Стара Загора.

III.4. ХИМИКАЛИ И УРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ ГОЛЕМИ АВАРИИ

1. Кратко описание на състоянието в областта на управлението на химикалите

Националната политика по управление на опасните химични вещества и смеси се основава на Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (ЗЗВХВС) и изискванията на Директива Севезо II транспонирана в българското законодателство в Закона за опазване на околната среда (ЗООС) - Глава седма “Предотвратяване и ограничаване на промишленото замърсяване”, Раздел I “Предотвратяване на големи аварии” и подзаконовите нормативни актове към тях.

В направлението се осъществява превантивен, текущ и последващ контрол.

По Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси:

- регистрация, оценка, разрешаване и ограничаване на химикали съгласно Регламент (ЕО) 1907/2006 (REACH) - задължение имат 94 бр. фирми, от които 15 бр. производители, 3 бр. вносителни, 94 бр. потребители по веригата, 8 бр. дистрибутори;
- изисквания за класификация, етикетиране и опаковане на химични вещества и смеси съгласно Регламент (ЕО) 1272/2008 (CLP) - задължение имат всички производители и вносителни на вещества - 15 бр.;
- ограничаване на производството, употребата и пускането на пазара на устойчиви органични замърсители съгласно Регламент (ЕО) 850/2004 (POPs) - задължение имат 10 бр. фирми;
- изискванията за биоразградимост на детергенти и на ПАВ, предназначени за детергенти – задължение имат 2 бр. фирми;
- забрана за износ на метален живак и някои живачни съединения и смеси и изисквания за безопасно съхранение на метален живак съгласно Регламент (ЕО) 1102/2008,
- изисквания за съхранението на опасни химични вещества и смеси, съгласно изискванията на Наредба за реда и начина на съхранение на опасни химични вещества и смеси - задължение имат 27 бр. фирми.

Основната цел е защита от вредното въздействие на опасните химични вещества и смеси върху околната среда и здравето на хората чрез регламентирано управление на опасните химични вещества и смеси по отношение на класифицирането, опаковането и етикетирането на съществуващи и нови химични вещества и смеси, нотифицирането и оценката на риска на нови химични вещества, вноса и износа на опасни химични вещества и смеси, забраните и ограниченията за употреба и пускане на пазара на определени опасни химични вещества и смеси.

С цел предотвратяването на големи аварии с опасни химични вещества и смеси и ограничаването на последствията от тях за живота и здравето на хората и околната среда предприятията, в които се съхраняват и/или употребяват химични вещества (в количества посочени в приложение №3 на ЗООС) се класифицират като „Предприятие с нисък рисков потенциал” или „Предприятие с висок рисков потенциал”. Контролират се условията в разрешителните по чл. 104 от ЗООС. На територията контролирана от РИОСВ - Хасково са издадени разрешителни за изграждане и експлоатация на инсталации/съоръжения, класифицирани с „висок” рисков потенциал на 3 фирми („Неохим“ АД Димитровград, „Горубсо Кърджали“ АД Кърджали и „Хармони 2012“ ЕООД София /бивша площадка на „ОЦК“ АД Кърджали/).

2. Кратко описание на основните приоритети при извършване на контрола през годината, съгласно различните нормативни актове

През 2015 г. основните приоритети при извършване на контролната дейност по химикали и управление на риска от големи аварии, бяха:

1. Прилагане на Регламент 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH). Приоритети за контролна дейност са фирмите/предприятията, попадащи в обхвата на Регламента за изпълнението на изискванията за:

- Регистрацията на химични вещества в самостоятелен вид или в смеси, съгласно Регламента;

- Обмен на информация за вещества и предоставяне на информация надолу по веригата на доставки за химичните вещества в самостоятелен вид или в смеси, съгласно Регламента;

- Контрол на потребителите по веригата – за наличие на документи за извършена предварителна регистрация/регистрация за всяко от веществата в самостоятелен вид или под формата на смеси;

- Контрол на производители, вносители и потребители по веригата за наличие на информационен лист за безопасност (ИЛБ) и за спазване на условия на съхранение на химикалите, посочени от производителя в ИЛБ.

2. Прилагане на Регламент (ЕО) № 1272/2008 относно класифицирането, опаковането и етикетирването на химични вещества и смеси (CLP)

- Контрол на изпълнението на изискванията за нотифициране на Европейската агенция по химикали за класификацията и етикетирването на пуснатите на пазара опасни химични вещества в самостоятелен вид и в смеси.

3. Прилагане на Регламент (ЕО) № 648/2004 относно детергентите:

- Контрол по отношение на биоразградимостта на ПАВ в детергентите.

4. Прилагане на Регламент (ЕО) № 850/2004 за устойчивите органични замърсители (УОЗ):

- Контрол по отношение забраната за пускане на пазара и употребата на УОЗ.

5. Прилагане на Наредбата за реда и начина на съхранение на опасни химични вещества и смеси:

- Контрол за реда и начина на съхранение на опасните химични вещества и смеси в складовете, както и организацията за съвместното им съхранение.

6. Прилагане на Глава седма, Раздел I „Предотвратяване на големи аварии” от ЗООС:

- Контрол по спазване на условията в издадени разрешителни по чл. 104, ал. 1 от ЗООС.

3. Кратко описание на резултатите от контролната дейност (за химикали и за управление на риска от големи аварии)

През 2015г са планирани и проведени 2 проверки на 2 обекта за изпълнение на условията в Разрешителните за изграждане и експлоатация по чл.104 от ЗООС. Извършени са и предвидените 44 проверки по химикали.

Извършени са и 3 извънредни проверки, във връзка с последващ контрол за изпълнение на дадени предписания. През 2015 г. са дадени общо 40 предписания, от които 5 не са изпълнени.

Съставени са 4 бр. АУАН по ЗЗВВХВС, от които 3 бр. за неизпълнение на предписания (свързани с непредставяне в срок на изискваните документи) и 1 бр. за неизвършена регистрация на химично вещество, съгласно изискванията на Регламент (ЕО) №1907/2006 г. (REACH). Издадените и влезли в сила НП са 3 бр.

През 2015 г. експертът по химикали и управление на риска е взел участие и в 3 проверки на оператори с издадени Комплексни разрешителни по чл. 117 от ЗООС.

Всички показатели са сравними или по-високи от съответните за 2014г, което е индикатор за осъществен по-ефективен контрол.

3.1. Химикали:

На контрол подлежат всички физически и юридически лица, които произвеждат, пускат на пазара, употребяват, съхраняват и изнасят химични вещества в самостоятелен вид, в смеси или в изделия с цел защита на човешкото здраве и опазване на околната среда.

- **Регламент (ЕО) №1907/2006 г. относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH)**

През годината са извършвани проверки на производители, вносители и потребители надолу по веригата за:

- наличие на потвърждения за извършена предварителна регистрация/регистрация на произведените, внасяните, употребяваните и съхранявани вещества в самостоятелен вид или в смеси – 41 бр. проверки. За неизвършена регистрация на химично вещество, съгласно изискванията на Регламент (ЕО) №1907/2006 г. (REACH) е съставен 1 АУАН;

- информация по веригата на доставки – при проверките са изисквани информационни листове за безопасност (ИЛБ) на произведените, внасяните, употребяваните и съхранявани химикали, които да бъдат на български език, с 16 раздела и съдържащи изискваната информация за съответното химично вещество или смес – 41 бр. проверки;

- наличие на вещества от кандидат - списъка за включване в Приложение XIV на REACH (Списък на веществата, предмет на разрешаване) – извършена 1 проверка;

- наличие на вещества включени в Приложение XVII на REACH (Ограничения за производство, пускане на пазара и употреба на определени опасни вещества, препарати и изделия) - извършени 2 проверка. При едната от тях е взета проба от внасяните от дружеството памучни платове, с цел изпитване за определяне на наличие и съдържание на азооцветители и азобагрила (вписване 43). Пробата е анализирана в акредитирана изпитвателна лаборатория. Не са установени азобагрила.

Най-честото констатирано нарушение при проверките е по изпълнение на изискванията за съдържанието и формата на ИЛБ по Приложение II на Регламент (ЕО) 1907/2006 (REACH). За отстраняването им са дадени 11 бр. предписания. Две от предписанията не са изпълнени, за което са съставени АУАН.

- Регламент (ЕО) №1272/2008 относно класифицирането, етикетиранието и опаковането на вещества и смеси (CLP)

И през 2015 г. продължи контролът по Регламент (ЕО) № 1272/2008 за реда и начина на етикетиранието и опаковането на химичните вещества и смеси и на информационните листове за безопасност на български език, в които е посочена и класификацията съгласно Регламент CLP. Проверени са 42 бр. задължени лица. Изискванията на Регламента се изпълняват.

- Регламент №648/2004 относно детергентите

Проверена е 1 фирма, която е „формулатор“ на детергенти.

- Регламент №649/2012 относно износа и вноса на опасни химикали (PIC)

Проверена е 1 фирма, извършила внос на технически продукт, съдържащ 95 % от веществото перметрин, включено в Приложение I на Регламента

- Регламент (ЕО) №850/2004 относно устойчивите органични замърсители (УОЗ)

По този Регламент през 2015г е извършена 1 проверка.

- Наредба за реда и начина на съхранение на опасни химични вещества и смеси

Изпълнението на общите изисквания към складовете и организацията за съвместно съхранение на опасни химикали се удостоверява чрез документиране на оценката на безопасността на съхранението на опасните химикали от отговорните за съхранението лица. Оценката се документира въз основа на формат, утвърден със Заповед № РД-288/03.04.2012 г. на Министъра на околната среда и водите.

През 2015г са проверени общо 32 задължени лица, съхраняващи ОХВ и смеси. Най-честото нарушение е свързано с неправилно или некоректно попълнена оценка на безопасността на съхранението на ОХВ и смеси по чл.9 от Наредбата – дадени са 25 бр. предписания.

3.2. Управление на риска от големи аварии

Предприятията на територията на РИОСВ - Хасково, на които са издадени разрешителни за експлоатация по чл.104 от ЗООС от Министъра на околната среда и водите и които са класифицирани като предприятия с висок рисков потенциал (ПВРП) са „Неохим“ АД, Димитровград, „Горубсо - Кърджали“ АД, Кърджали и „ОЦК“ АД, Кърджали с нов оператор „Хармони 2012“ ЕООД, София. През 2015 г са планирани и проведени 2 проверки на условията в Разрешителните на „Неохим“ АД и „Горубсо - Кърджали“ АД. По време на проверките не са давани предписания. Не е предвидена проверка на площадката на ОЦК Кърджали с нов оператор „Хармони 2012“ ЕООД поради прекратена производствена дейност и неприключила смяна на оператора до изготвянето на плана.

При проверките е установено, че Операторите са идентифицирали опасностите от големи аварии в предприятията и са предприели съответните мерки с цел намаляване на риска от възникване на големи аварии, съобразени с риска от възникване на големи аварии в предприятието. Изготвили са аварийни планове и са осигурили подходящо обучение на персонала на предприятията и подизпълнителите, работещи на производствените площадки.

До момента на територията, контролирана от РИОСВ-Хасково няма действащи обекти, класифицирани като „предприятие с нисък рисков потенциал”.

През отчетния период, на територията на Хасковска и Кърджалийска област няма регистрирани случаи на големи аварии с опасни вещества.

През 2015 г. са изпълнени целите и приоритетите заложи в плана за контролната дейност.

4. Проведени информационни кампании и участие в проекти на МОСВ.

На интернет страницата на РИОСВ Хасково периодично се публикуват указания за предприемане на необходимите стъпки при изпълнение на задълженията на компаниите по законодателството, свързано с опасните химични вещества и смеси.

IV. ПРЕВАНТИВНА ДЕЙНОСТ И КОНТРОЛ

1. ОВОС и Екологична оценка

През периода януари – декември на 2015г. са издадени 101 бр. решения за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС. За всички е преценено да не се извършва ОВОС, с изключение на две решения с характер да се извърши ОВОС.

Издадени са 26 бр. решения за прекратяване на процедури за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС на инвестиционни предложения.

Издадени са 10 бр. решения за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка с характер да не се извършва ЕО.

Издадено е едно становище по ЕО за съгласуване на ОУП на Община Черноочене.

Водят се процедури по екологична оценка за ОУП на Община Джебел, Община Кирково, Община Ивайловград, Община Димитровград, Община Кърджали, Община Момчилград и Община Харманли.

Изготвени са 127 бр. писма за определяне на необходимите действия, които възложителя е необходимо да предприеме по глава шеста от ЗООС.

Издадени са 234 бр. становища за инвестиционни предложения, които не попадат в Приложение № 1 и № 2 към ЗООС.

Извършени са общо 30 броя проверки, като 21 от тях са планови, 6 във връзка с подадени сигнали и 3 извънредни проверки във връзка с възражения по процедури по глава VI от ЗООС.

Води се регистър, съгласно Заповед № 973/27.12.2013 г. на Министъра на околната среда и водите.

Решения за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС, издадени от РИОСВ Хасково по общини и отрасли:

община/отрасъл	селско стопанство	промишленост	инфраструктура	кариери	туризъм
Димитровград	7	1			
Ивайловград				3	
Любимец	4	3	3		
Маджарово	1	1			1
Минерални бани	2		2		3
Свиленград	4		2		3
Симеоновград	1		1	1	
Стамболово	3			2	1
Харманли	3	2	1		
Хасково	6	3	2		1
Област Хасково	31	10	11	6	9
Джебел	2				
Кирково	2				1
Крумовград	1				
Кърджали	8	4	3		
Момчилград	5	1	1		1
Черноочене	3				1
Област Кърджали	21	5	4	0	3

Най-много Решения за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС са издадени в област селско стопанство, като преобладават инвестиционните предложения за хидромелиоративни дейности в селското стопанство, отглеждане на риба, интензивно животновъдство. С повечето от тях възложителите кандидатстват за финансиране по оперативни програми.

За област Хасково са издадени и решения за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС за изграждане на обекти за обществено обслужване, туризъм и отдых, както и такива свързани с кариери, почистване на речни корита. За област Кърджали са издадени решения за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС предимно в област селско стопанство и площадки за черни и цветни метали.

2. Комплексни разрешителни

На територията на РИОСВ - Хасково има 17 обекта с издадени комплексни разрешителни (КР). В т.ч. има обекти които не са въведени в експлоатация, други са изведени от експлоатация, а трети предстои да бъдат изградени.

По отношение на производствената дейност операторите с издадени КР попадат в следните категории промишлени дейности:

- химическа промишленост – 3 бр.;
- енергийно стопанство - 1 бр.;

- Други дейности – Инсталации за обработване и преработване на растителни суровини с производствен капацитет над 300 т готова продукция за денонощие или 600 т готова продукция за денонощие, когато инсталацията работи в продължение на не повече от 90 дни през годината - 1 бр.;
- производство и обработване на метали- 2 бр.;
- интензивно отглеждане на птици – 3 бр.;
- депа за неопасни отпадъци – 5 бр.;
- инсталации за изработване на керамични продукти – 2 бр.

Две от тези инсталации не са въведени в експлоатация – инсталация за производство на биодизел (не е въведена в експлоатация) и депо за битови отпадъци на община Димитровград, в землището на с. Ябълково (за обекта няма изготвен проект и не е започнало строителство).

Инсталациите за производство на олово и цинк (бившата работна площадка на ОЦК АД, гр. Кърджали) са изведени от експлоатация. На същата площадка се изгражда нов цинков завод.

През 2015г. е подписан анекс за довършване изпълнението на Регионален център за управление на отпадъци гр. Кърджали, със срок до края на м. април 2016г, след което се очаква обектът да бъде въведен в експлоатация.

През 2015 г.е завършено и е въведено в експлоатация разширението на депото за неопасни отпадъци в с. Гарваново, община Хасково и е изграден Регионален център за неопасни отпадъци за общините Хасково, Димитровград и община Минерални бани. Изградени са три нови клетки за обезвреждане чрез депониране на неопасни отпадъци, сепарираща инсталация и инсталация за компостиране. Изготвен е проект за рекултивация на експлоатираната досега клетка.

През изтеклата 2015г. в утвърдения план-график за проверки на РИОСВ – Хасково, по издадените КР бяха планирани 13 бр. проверки на място по изпълнение на условията от съответното комплексно разрешително. Извършени са всички планирани проверки. Докладите от извършените проверки бяха публикувани на интернет страницата на РИОСВ.

Извършена е извънредна проверка на площадката на „Хармони 2012” ЕООД (бивша площадка на ОЦК,АД) във връзка с представения Доклад по изпълнението на програмата за Минали екологични щети.

Извършена е извънредна проверка на „Галус“ АД, по сигнал за създаване на незаконно торище, в резултат от проверката е издадено предписание за предприемане на мерки за ликвидиране на незаконното торище. При последващата проверка е констатирано изпълнение на предписанието.

Извършени са извънредни проверки на площадките на „Неохим“ АД и „Яйцепром“ АД, във връзка с преразглеждане на издадените КР.

Извършена е извънредна проверка на площадката на „Есетра-комерс“ ЕООД и е издадено предписание за регистриране и докладване в електронната схема за докладване, съгласно изискванията на Европейски регламент 166/2006. Предписанието е изпълнено.

Издадени са 17 бр. предписания за изпълнение на задълженията за докладване по Р 166/2006г. на Европейския съюз и са извършени 18 бр. проверки по документи при представяне на информацията от операторите, чиято дейност попада в Приложение № 1 на Европейски регламент 166/2006г. съгласно изискванията на регламента.

Извършени са 15 бр. проверки по документи при представяне от операторите с издадени КР на годишните доклади по околна среда.

3. Екологична отговорност и отстраняване на минали екологични щети

За 2015 г. на територията на РИОСВ – Хасково не са констатирани случаи на непосредствена заплаха или причинени екологични щети по смисъла на закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети.

Във връзка с изпълнение на изискванията на ЗОПОЕЩ е изготвена и представена в МОСВ информацията, необходима за поддържане на регистъра на операторите, които извършват дейности по Приложение №1 на ЗОПОЕЩ.

Извършени са две извънредни проверки на площадката на „Каменица „АД, пивоварна гр. Хасково и на „Яйцепром“ АД, във връзка с актуализиране на собствената оценка за възможни случаи на екологични щети и на случаи на причинени екологични щети.

4. Информация за състоянието на околната среда за активно формиране на обществено поведение за грижа към околната среда

През 2015 година информационно - образователната дейност на РИОСВ– Хасково работи в посока популяризиране контролната дейност на инспекцията сред обществеността чрез регионалните медии и повишаване екологичната култура на подрастващите чрез подходящи екоинициативи. Най- широко и редовно информацията за медиите се отразява във всекидневника в гр.Хасково- „Хасковска Марица” и Телевизиите „Хасково” и ЕТв в Хасково, от Тв. Димитровград, вестниците „Нов живот” и „24Х7 Родопи” в Кърджали. Прессъобщенията на РИОСВ- Хасково редовно се отразяват и на електронните информационни сайтове: haskovo.info, haskovo.net, haskovodnes.com, vestniknovjivot.blogspot.com, ardanews.info, kardjali.bgvesti.net, izvestnik.info, rodopi24.blogspot.com, dimitrovgrad.bgvesti.net, stmmost.info, и др., както и на сайта на националното радио«Дарик».

През 2015 г. са дадени 34 интервюта от експерти за ЕТв, Тв Хасково, Дарик радио, Радио Ст.Загора, Агро Тв, БТв, Нова Тв и Тв Скат. За периода са подготвени и изпратени 55 прессъобщения до медиите. Отговорено е на 60 запитвания от медии и от граждани, получени по телефона и на електронната поща на експерта „Връзки с обществеността”, посредством формата за запитвания на електронния ни адрес в интернет. Дадена е **една** пресконференция за приключване реализацията на проект на РИОСВ- Хасково „Реализиране на дейности по опазване, поддържане и възстановяване на местообитания и популации на видове на територията на резерват „Вълчи дол” и поддържани резервати „Женда”, „Борака”, „Боровец” и „Чамлъка”. Проведени са 8 открити урока с ученици от Хасково. Изработени са 6 презентации с екологична насоченост. Организиран са 2 конкурса за фотография и компютърна рисунка и за „Най-зелен двор” и 1 фотоизложба. Информационно- образователният център е посетен от около 240 души.

Актуална информация за работата на екоинспекцията също присъства на адреса на сайта: www.giosv-hs.com, където освен актуални новини се публикуват данни за мониторинга на околната среда, решения, уведомления, становища, разрешения, регистрационни документи, отчети, доклади, заповеди, регистри, планове и програми с предмета и целите на опазване на местата от националната екологична мрежа НАТУРА 2000 и др. През годината интернет страницата на Регионалната инспекция е посетена около 15400 пъти. Създадена е и Фейсбук страница за информационно- образователните дейности на РИОСВ- Хасково „Приятелите на природата”. Редовно се актуализира и информационното табло във фойето на Инспекцията.

Международни инициативи и празници на природата, подкрепяни от Министерството на околната среда и водите: Обществеността е информирана чрез сайта на РИОСВ- Хасково и медиите за провежданите в национален и световен мащаб кампании за опазване на околната среда. До всички медии, общини, детски градини и училища в региона предварително е изпратена информация, проведени са информационно- разяснителни кампании и са проведени екоинициативи за всички празници на природата през годината.

Световен ден на влажните зони- 2 февруари: РИОСВ- Хасково организира два открити урока- беседи по темата с екоklubовете към ОУ„Л.Каравелов” и Обединени ученически обществения в Хасково.

Световен ден на водата- 22 март: РИОСВ-Хасково и ученици от Обединени ученически обществения- Хасково отбелязаха Световния ден на водата с образователна инициатива включваща музикално- поетична програма посветена на водата, тематична презентация, викторина и демонстрации на водно- спасителни техники, като най- добре представилите се получиха награди.

Международен ден на Земята- 22 април: РИОСВ- Хасково организира за пета поредна година **Регионален ученически конкурс за фотография и компютърна рисунка** на тема „Цветовите на природата”, в който се включиха 109 ученици със 165 творби. На 22 април в залата на Регионалната екоинспекция официално бяха връчени наградите и грамотите на победителите в двете категории, а с всички фотографии бе организирана изложба. С ученици от Обединени ученически обществения, СОУ „В.Левски” и ОУ „Ш.Петъофи” от Хасково бяха проведени открити уроци по темата. Много общини и училища организираха празнични програми, почистване на терени, засаждане на дръвчета, тематични изложби и открити уроци, като най- активно се включиха общините Кърджали и Димитровград и училищата ПМГ- Хасково, ОУ„Св.Ив.Рилски”- Хасково, ОУ„Св.св. Кирил и Методий”- Димитровград, ГПЧЕ- Хасково, ОУ „П.Славейков”- Димитровград и ОДК- Кърджали.

Инициатива „Да изчистим България за един ден”: РИОСВ- Хасково осигури дежурни експерти на Зеления телефон по време на всички дни от кампанията. СОУ "В.Левски"- Хасково, съвместно с Областна администрация, РИОСВ и РИО на МОН, организира инициатива за събиране на пластмасови отпадъци и предаването им за рециклиране, която се проведе в парк Кенана. На специално разположена за целта шатра децата демонстрираха изработване на сувенири и предмети за бита, изработени от отпадъчни материали. РИОСВ- Хасково осигури книги за природата на най-активните участници.

Световен ден на околната среда- 5 юни: По повод Международния ден на биологичното разнообразие и Световния ден на околната среда, РИОСВ- Хасково организира Регионален конкурс за „Най- зелен двор” между училищата и детските градини на територията на областите Хасково и Кърджали. Компетентно жури от експерти отличи победителите, които получиха своите грамоти и награди на специално организирано тържество в залата на РИОСВ- Хасково, с което бе отбелязан Световния ден на околната среда. След празничната част се проведе работна среща на

която представителите от детските и учебни заведения споделиха опит по отношение екологичното възпитание на подрастващите и бяха обсъдени идеи за бъдещи съвместни екоинициативи.

По повод Световния ден на околната среда, ОДЗ „Слънце”- Димитровград, съвместно с „Вулкан Цимент”- Димитровград и тази година организираха екопразник под надслов „Зелен ден”, който се състоя в парк „Вапцаров”. Като партньор на инициативата, РИОСВ- Хасково осигури книжки за природата, брошури, стикери и значки за най- активните участници. В много училища и детски градини в региона също бяха организирани различни екоинициативи на открито, празнични програми, изложби, почистване на терени и засаждане на дръвчета и цветя.

Международен ден на правото да знам- 28 септември: Програма Достъп до информация определи РИОСВ- Хасково като една от институциите, които са най-прозрачни и адекватни спрямо интереса на обществото към тяхната дейност, като спрямо другите подобни структури в България е между първите 10. Това стана ясно по време на семинар в Хасково, проведен от ПДИ по повод Деня на правото да знам на тема „Как да накараме чиновниците да ни дадат обществена информация и как можем да си я набавим сами”. Три години поред преди това Екоинспекцията бе номинирана и за наградата "Златен ключ" в категорията "Институция, най-добре организира предоставянето на информация за граждани".

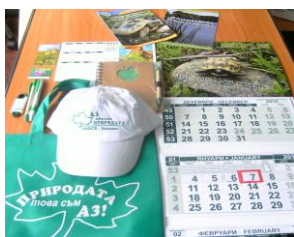
Европейска седмица на мобилността (ЕСМ) 6-22 септември: Служителите от РИОСВ- Хасково и тази година се включиха в Европейската седмица на мобилността с личен пример, като на 18 септември пристигнаха до работното си място пеша или с велосипед под надслов „Пеша на работа”. С поредица от събития в Седмицата на мобилността се включи Община Димитровград, която официално се регистрира за участие в инициативата. Победителите в организирани от общината състезанията по колоездене и катерене, получиха грамоти и награди от РИОСВ- Хасково. Началните класове на ОУ „Ш.Петьофи”- гр. Хасково организираха пешеходна разходка, по време на която посетиха туристическите забележителности и държавни институции в града. Разходката им приключи с открит урок- беседа в РИОСВ- Хасково, където получиха светлоотразителни значки и информационно- образователни материали. Много други училища в региона също организираха по повод ЕСМ различни екоинициативи- велопоходи, игри на открито, открити уроци и разходки сред природата.

Европейска седмица за намаляване на отпадъците- 2015г.: РИОСВ- Хасково се включи в седмото издание на Европейската седмица за намаляване на отпадъците с поредица от инициативи насочени към учениците в града. Дейностите стартираха с открит урок с ученици от Обединени ученически обществения- Хасково, на които бе представена тематична презентация, която продължи под формата на беседа за това как всеки жител на планетата, може със собствени действия да допринесе за намаляване на отпадъците в околната среда. Учениците се запознаха още с предприеманите мерки от страна на Регионалната екоинспекция за спазване на законодателството по отношение управлението на отпадъците. В ЕСНО-2015г. активно се включиха още ОУ "Св. Иван Рилски"- Хасково, СОУ „В.Левски”- Димитровград и ОУ „Ш.Петьофи”- Хасково. СОУ "Васил Левски" – Хасково, ПГДС "Цар Иван Асен Втори" – Хасково и ПГОД "Евристика"- Кърджали.

Годишни награди „Приятел на природата“: РИОСВ – Хасково за пета поредна година отличи с грамоти „Приятел на природата“ две общини и десет училища, детски градини и доброволци за принос в опазването на околната среда и екологичното възпитание на подрастващите. Отличието се присъжда още за активно участие в организирани от МОСВ и РИОСВ –Хасково кампании, инициативи и конкурси, както и реализирани през годината дейности, целящи повишаване на екологичната култура на децата в региона. През 2015 г. отличените с грамота „Приятел на природата“ са СОУ „Петко Р. Славейков“ от Кърджали, СОУ „Л. Каравелов“, ОУ „Ал. Константинов“, СОУ „В. Левски“ от Димитровград, ОУ „Шандор Петъфи“, ПГДС „Цар Иван Асен II“, СОУ „В. Левски“, ОДЗ №20 „Весели очички“, Компютърна школа „Вале“ при ОНЧ „Заря-1858“ от Хасково и Нели Делева от ОУ „Хр. Смирненски“ - Хасково. За редовно и мащабно отбелязване на екологични празници и кампании на общините Кърджали и Димитровград също бяха връчени грамоти. Отличените получиха още стенни часовници и календари за 2016 г. и пакети с информационно- образователни материали. По време на срещата бе представена и презентация за проведените през годината от страна на РИОСВ– Хасково екоинициативи и иинформационно-образователни дейности.

Изработени са **информационно- образователни материали**-календари с празниците на природата, 2 вида образователни брошури, рекламни химикали, значки, стикери, часовници, екочанти и шапки със Зеления телефон и интернет страницата на Регионалната екоинспекция. Материалите се използват за раздаване по време на кампании, екологични празници, екоинициативи, пресконференции и изложби.

5. Административно – наказателна отговорност и принудителни административни мерки

През 2015г. са наложени общо 18 еднократни и текущи санкции по реда на чл.69 от ЗООС, от които 3 за замърсяване на въздуха и 15 за замърсяване на водни обекти. Резултатите са сравними със съответните за 2014г, когато са наложени общо 19 санкции по реда на чл.69 от ЗООС, от които 5 за замърсяване на въздуха и 14 за замърсяване на водите. Въпреки това събраните суми от наложени санкции са в много по-малък размер - 36 150,37лв при 164 083лв за 2014г, което отразява прекратените наднормени емисии във въздуха и редуцирани във водите от „Неохим“АД, липса на емисии във водите от ТЕЦ„Марица 3“АД, ограничено замърсяване на водите от „Каменица“АД и от други по-малки обекти замърсители.

От сумите, получени от санкции по чл.69 от ЗООС през 2015г. на общините са преведени, както следва: на Община Димитровград – 11 485,22 лв; на Община Хасково – 7 022,32 лв; на Община Кърджали – 5 786,24 лв; на Община Харманли – 3 626,81; на Община Момчилград – 783,68 лв, на Община Ивайловград – 24,00 лв., община Стамболово-192,00 лв. Най-голяма е сумата, преведена на Община Димитровград, където на „Неохим“АД и през 2015г се налагаха ежемесечни санкции са неспазване на ИЕО за заустваните води. Средствата, преведени на Община Хасково са основно от санкциите, наложени на „Каменица“АД, а на Община Кърджали – от „Теклас България“АД, Кърджали и „Имерис България“АД, Кърджали.

През отчетната година експертите при РИОСВ-Хасков са съставили 55 акта за нарушения на екологичното законодателство. Броят на издадените от директора на РИОСВ НП е 46. Със 17 от тях е наложено административно наказание „глоба“ на обща стойност 23 300 лв., а с 29 - „имуществена санкция“ на стойност 73 500 лв.

През 2014г са съставени 29 АУАН и издадени 27 НП.

Санкционната дейност за 2015г по компоненти е следната:

- по ЗООС са съставени 8 акта и издадени 5 НП;
- по ЗЧАВ са съставени 2 акта и издадено 1 НП;
- по ЗВ са съставени 11 акта и издадени 11 НП;
- по ЗУО са съставени 26 акта и издадени 22 НП;
- по ЗБР са съставени 1 акта и издадени 1 НП;
- по ЗЛР са съставени 3 акта и издадени 3 НП;
- по ЗЗВВХВС са съставени 4 акта и издадени 3 НП.

Постъпилите заявления за достъп до обществена информация са 17. Издадените решения за предоставяне на достъп до информация- 15. Няма откази за предоставяне на достъп до информация и обжалвания.

Постъпилите в инспекцията сигнали през изминалата година са общо 182 бр. (41 касаят бедстващи индивиди от защитени видове). От тях 114 са основателни, 39 – неоснователни, а 26 са препратени по компетентност на съответните органи. Въпреки предприеманите мерки някои сигнали се повтарят през годините, най-вече за нерегламентирани замърсявания, за замърсяване от животновъдни обекти, от ракиени казани и др. Във връзка с постъпилите сигнали са дадени 84 предписания, съставени са 7 акта и са издадени 6 наказателни постановления, с които са наложени глоби и имуществени санкции за 7500 лв; наложена е една санкция по чл.69 от ЗООС за 350 лв.

V. ПРОЕКТИ/ОБЕКТИ С ЕКОЛОГИЧНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ

През отчетния период приключи окончателно работата по проект DIR-5113325-7-97 „Реализиране на дейности по опазване, поддържане и възстановяване на местообитания и популации на видове на територията на резерват „Вълчи дол“ и поддържани резервати „Женда“, „Борака“, „Боровец“ и „Чамлъка“. Проектът бе на стойност 375490лв. и е финансиран от Европейски фонд за регионално развитие и национално съфинансиране от държавния бюджет. Проектът следваше да приключи до 31.03.2015г, но поради обективни причини срокът му бе удължен до края на годината.

В началото на годината /до м.март вкл./ бяха финализирани предвидените дейности, свързани с подхранване на лешоядни видове на площадката до резерват „Вълчи дол“.

С протокол от 21.02.15г. бяха приети дейностите по изпълнение на подобект „Изработване и поставяне на противопожарна кула и складово помещение“, с което практически са завършени всички предвидени мероприятия по цялостния проект.

През м. ноември 2015г. във връзка с подаденото от наша страна искане за окончателно плащане по Заповед №РД-491/2012г. е извършена окончателна проверка от ГД „ОПОС“ при МОСВ – приключена с положителен доклад от м.декември 2015г.

Проектът е изпълнен в пълен обем и при високо качество. С финализиране на всички заложили дейности практически е постигнато планираното съществено подобрене по превантивната охрана и стопанисването на защитените територии - изключителна държавна собственост в териториалния обхват на Инспекцията. За осигуряване на устойчивото им развитие е необходимо своевременно официално одобрение от МОСВ на изготвените планове за управление на резерват „Вълчи дол“ и поддържани резервати „Женда“, „Борака“, „Боровец“ и „Чамлъка“. На този етап няма проблеми по последваща експлоатация на осъществените конкретни технически обекти и дейности в рамките на проекта.

През изминалата 2015г. беше въведен в експлоатация Регионален център за третиране на неопасни отпадъци, с.Гарваново, включващ първа клетка от ново депо за неопасни отпадъци с площ от 26,569 дка, капацитет 148,5 хил.т. и период на експлоатация 5, инсталация за сепариране на отпадъци и производство на RDF-гориво от отпадъци; инсталация за компостиране на отпадъци; пречиствателна станция за отпадни води за целите на депото; склад за временно съхранение на опасни отпадъци от

домакинствата; довеждаща техническа инфраструктура за площадката на Регионалния център за третиране на неопасни отпадъци. Проектът е на обща стойност 28454919,25 лева и се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма "Околна среда 2007-2013г." Общият капацитет на депото е 649500т. Строителството на II-ра и III-та клетка ще се извършва поетапно след запълване на I-ва клетка. Експлоатационният живот на депото е приблизително 23 години.

Паралелно с изграждането на регионалния център беше въведена система за разделно събиране на „зелени“ отпадъци на територията на общините Хасково, Димитровград и Минерални бани, които са членове на регионалното сдружение на общините, експлоатиращо депото за неопасни отпадъци с.Гарваново, община Хасково. В община Хасково са поставени 520 контейнера, в Минерални бани – 34, а в Димитровград - 296. Системата за разделно събиране на зелени отпадъци е въведена от началото на м.септември, 2015г.

С Постановление №357 от 11.12.2015г. допълнително са предоставени средства по бюджета на МОСВ в размер на 3027496лв за осигуряване финансиране на строително-монтажни работи и инженеринг на обект „Регионален център за управление на отпадъците Кърджали“ етап I за приключване на договори по проект ИСПА 2003/BG/16/P/PE/019. Подписан е Анекс №Д-33-119 от 14.12.2015г. към Споразумение между МОСВ и Община Кърджали, с което се предоставят 1527496 лв. за довършване изграждането на клетка 1 и съпътстващата към нея инфраструктура на РЦУО- Кърджали.

През изминалата 2015г. на територията на РИОСВ Хасково се извърши закриване и рекултивация на три общински депа за твърди битови отпадъци с обща площ 106,94 дка в землищата на общините Симеоновград, Димитровград и Свиленград. Общата стойност на проектите, финансирани по Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г." е 5035941лв.

През годината приключи изпълнението и на следните проекти в областта на водната инфраструктура, финансирани по Оперативна програма „Околна среда“:

- Реконструкция, модернизация и доизграждане на ВиК мрежата и изграждане на ГПСОВ, град Момчилград;

- Интегриран воден проект за Кърджали: Изграждане на ПСОВ и довеждащ колектор, разширение и реконструкция на водоснабдителна и канализационна мрежа;

- Изграждане, реконструкция и модернизация на канализационна мрежа, ПСОВ и водопроводна мрежа в гр.Свиленград.

Обектите бяха въведени в експлоатация.

За възстановяване след наводненията и предотвратяване на бъдещи щети в с. Бисер, община Харманли, бе изпълнен проект за реконструкция на водопроводната мрежа с дължина 7 км, изграждане на канализационна мрежа с дължина 8,5 км, изграждане на пречиствателна станция за питейни води, на канализационна помпена станция и на пречиствателна станция за отпадни води – модулна ПСОВ. Проектът на стойност 5250229 лв е финансиран от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и е въведен в експлоатация през 2015г.

През годината бе завършен III етап на Канализация с.Караманци, община Минерални бани - изграждане на канализационни клонове № 30, 35, 38 и 40, с финансиране от ПУДООС в размер на 170025,37 лв.

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В пунктовете за мониторинг на КАВ в градовете Хасково, Димитровград и Кърджали и през 2015г. продължава регистрирането на наднормено съдържание на ФПЧ10 през зимните месец, но се наблюдават по-ниски нива на средногодишните концентрации за

ФПЧ10, а за Хасково и намаляване броя на регистрираните превишения. За Хасково и Кърджали е постигнато спазване на СГН от $40\mu\text{g}/\text{m}^3$ (за Димитровград данните са непълни). Това е резултат от изпълняваните мерки, заложи в Програмите за подобряване на КАВ на съответните общини.

Постигнато е трайно спазване на нормите за КАВ на цялата контролирана територия по отношение замърсяването от промишлени източници. През 2015г. в пунктовете за мониторинг, разположени на територията РИОСВ - Хасково не е регистрирано нито едно превишение на нормите по следните показатели, измервани в съответния пункт: серен диоксид, арсен, кадмий, олово, амоняк, азотен диоксид.

През 2015г. не са установени нарушения на нормативните изисквания при проверките за контрол и управление на веществата, нарушаващи озоновия слой и при ползвателите на флуорирани парникови газове. Забелязва се тенденция за замяна на озоно-разрушаващите вещества в хладилните и климатични инсталации с флуорирани парникови газове.

При оценката на всички представени годишни доклади на оператори, извършващи собствени непрекъснати измервания не са констатирани превишения на нормите за допустими емисии на контролираните замърсители.

При извършените контролни измервания на промишлени източници на шум през 2015г. не са регистрирани нива, превишаващи граничните стойности за шум.

При оценката на представените планове за управление на разтворителите през 2015г. не са регистрирани превишения на нормите за допустими емисии от инсталации източници на летливи органични съединения на територията на РИОСВ - Хасково .

В пунктовете за мониторинг на КАВ в град Хасково и град Кърджали и през 2015г. продължава регистрирането на наднормено съдържание на ПАВ, което се дължи на непълното изгаряне на различни видове горива.

През февруари 2015г „Каменица“АД, Пловдив, Пивоварна Хасково въведе в експлоатация допълнително анаеробно стъпало за първоначално третиране на смесен поток отпадъчни води преди действащата ПСОВ (инвестиция в размер на 2350000 евро). В края на 2015г е въведено и ново пречиствателно съоръжение към ПСОВ – микроситов барабанен филтър. От 26.07.2015г нормите за заустваните води са спазени и наложената ежесмесечна санкция е отменена.

След преразглеждане през 2015г бе издадено ново КР на „Неохим“АД, Димитровград, с което бяха поставени по-строги условия към заустваните води и емисиите в атмосферата. Изпълнени бяха редица мерки за снижаване замърсеността на изпусканите води. Предстои изграждане на пречиствателно съоръжение за инфилтрат и въвеждане в експлоатация на депо за опасни и неопасни производствени отпадъци

Резултатите от мониторинга на качеството на повърхностните води за 2015г показват запазване на доброто химично състояние на водните тела, наблюдавано през 2014г. Не са установени водни тела в лошо химично състояние.

С финансиране по Оперативна програма Околна среда през годината бяха завършени интегрирани водни проекти и въведени в експлоатация ГПСОВ-Момчилград, ГПСОВ-

Кърджали и ГПСОВ–Свиленград, което ще подобри екологичното състояние на р.Върбица, яз.,„Студен кладенец“ и р.Марица. Въведена в експлоатация е и ПСОВ -с.Бисер.

Както контролният, така и собственият мониторинг на ГПСОВ - Димитровград и ГПСОВ- Хасково сочат добро състояние на пречиствателните съоръжения и постигнат висок пречиствателен ефект. Провежданият мониторинг на качеството на повърхностните води за 2015г установяват подобряване на екологичното състояние на р.Марица.

След проверка по сигнал за изпускане на непречистени отпадъчни води в открит канал от „Балканстрой инвест“ООД, Кърджали и предприети мерки от РИОСВ-Хасково е изградено двукамерно пречиствателно съоръжение за формираните промивни води от трошачно-сортировъчната инсталация на дружеството.

Прекратена бе работата без действаща пречиствателна станция на кланица в с.Енчец, общ.Кърджали на „Евромес 2012“ЕООД и изпускането на отпадъчни води от нея до въвеждането на целия обект, включително ПСОВ в експлоатация. В края на годината обектът получи разрешително за заустване.

След наложени от РИОСВ – Хасково административно наказателни мерки и дадени предписания е изградена, но все още не е въведена в експлоатация ПСОВ на винарска изба „Тера Тангра“АД, Харманли.

След проверки по постъпили сигнали за замърсяване на водни течения от дейността на животновъдни обекти са дадени предписания за преминаване на сухо почистване и премахване на заустващите тръби и е прекратено изпускането на отпадъчни води от измиване на помещенията на 5 кравеферми.

Проблеми се установяват при въведените в експлоатация преди няколко години малки ПСОВ за битови води. При извършените проверки е констатирано заустване на отпадъчни води, превишаващи нормите от ПСОВ-с.Прогрес, общ.Момчилград, не работят ПСОВ-с.Ново Соколино, общ.Момчилград и ПСОВ-с.Егрек, общ. Крумовград. Предприеманите от РИОСВ-Хасково мерки спрямо собствениците на съоръженията засега са без резултат.

И през 2015г продължава заустването на отпадъчни води, неотговарящи на определените норми от „Теклас - България“АД, Кърджали, за което на дружеството се налагат текущи месечни санкции. Планира се реконструкция и разширение на ПСОВ при изпълнение на проекта за четвърти завод в най-скоро време.

И редица предприятия от хранително-вкусовата промишленост (винарни, мандри, ракиени казани) продължават да изпускат отпадъчни води, съдържащи наднормени концентрации на замърсяващи вещества. Израдените пречиствателни съоръжения за формираните от дейността им води са остарели и/или неподходящи и недобре поддържани за постигане на ефективно пречистване на водите.

В началото на 2015г Регионалното сдружение на общините - гр.Харманли въведе в действие сепарираща инсталация за битови отпадъци с цел минимизиране количествата на отпадъците, предназначени за обезвреждане и в съответствие с изискването за предварително третиране на отпадъците преди депониране.

През 2015 г. приключи проект „Интегрирано управление на отпадъците в Регион Хасково” по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013”. С реализирането на проекта на територията на съществуващото депо в землището на с.Гарваново се увеличи капацитета на депото, като се построи една допълнителна клетка и се изградиха

съоръжения за компостиране на „зелени“ отпадъци и инсталация за сепариране на битовите отпадъци с производство на RDF- гориво от отпадъци. Към обекта вече са изградени и функционират и 5 бр. пиезOMETри за собствен мониторинг на подземните води.

 През изминалата година са финализирани проектите за закриване и рекултивация на общинските депа, които не отговарят на нормативните изисквания на общини Димитровград, Свиленград и Симеоновград. Старите общински депа са закрити, извършена е техническа рекултивация.

 Забавеното с години изпълнение на проекта за изграждане на “Регионален център за управление на отпадъците – Кърджали” създава сериозен екологичен проблем в близост до гр. Кърджали. Запълнена е определената временна площадка, на която се депонират битовите отпадъци от общини Кирково, Джебел, Крумовград, Момчилград, Черноочене, Кърджали и Ардино и е започнало неправомерно натрупване на големи количества битови отпадъци на съседни терени. С Постановление на Министерски съвет от 09.12.2015г са осигурени средства в размер на 3027496 лв за приключване строителството на РЦУО – Кърджали, с което се очаква проблемът бъде решен.

 Съгласно разпоредбите на ЗУО за обезвреждане на отпадъци на регионално или общинско депо се правят отчисления с цел да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване и отчисления, покриващо бъдещи разходи за закриване на депото. Общините от област Кърджали дължат по забавени вноски сума в размер на 529 167,23 лв, като най-много дължи Община Кърджали, която за 2015 г. не е внесла отчисления в размер на 304198,49 лв. За събиране на дължимите вноски предстои започване на процедури по ДОПК към Община Кърджали и Община Стамболово

 След проверки и дадени предписания през годината са закрити 31 бр. нерегламентирани сметища. За съжаление се констатира, че продължава изхвърлянето на разнородни отпадъци по населените места, в близост до речни корита и пътната инфраструктура.

 През 2105г. приключи окончателно работата по проект DIR-5113325-7-97 „Реализиране на дейности по опазване, поддържане и възстановяване на местообитания и популации на видове на територията на резерват „Вълчи дол” и поддържани резервати „Женда”, „Борака”, „Боровец” и „Чамлъка”. С реализацията на заложените дейности и изпълнените технически и инфраструктурни подобекти е постигнато съществено подобрене на превантивната охрана и условията за стопанисване на мрежата защитени територии изкл. държавна собственост в териториалния обхват на Инспекцията, а с прилагането на изготвените по проекта Планове за управление на резерватите ще се осигури дългосрочното им устойчиво развитие.

 В резултат на засиления контрол върху билкозаготвителните пунктове за спазване изискванията на ЗЛР през последните години се забелязва тенденция за коректно и законно събиране на билки в съответствие с издадените разрешителни и заплащане на таксите към съответните Общини и ДГС.

 В Спасителния център за диви животни - Стара Загора са изпратени за лечение и възстановяване 35 бедстващи екземпляри от защитени видове.

VII. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1. Защитени територии

№	Категория и наименование на защитената територия	землище	площ в ха	стопанисваща организация
ОБЛАСТ ХАСКОВО				
1. Община Хасково				
1	ПЗ "Паламудче"	с. Узунджово	29,5	ТП ДГС - Хасково
2	ПЗ "Находище на снежно кокиче"	с. Гарваново	10,4	Община Хасково
3	ПЗ "Боаза" /Пролома/	с. Гарваново	0,3	общ. Хасково
4	ЗМ "Злато поле"	с. Нова надежда, с. Злато поле, с. Райново	84,8	общ. Хасково, общ. Димитровград
2. Община Димитровград				
	ЗМ "Злато поле"	с. Нова надежда, с. Злато поле, с. Райново	84,8	общ. Хасково, общ. Димитровград
5	ЗМ "Ношувка на малък корморан"	гр. Димитровград, с. Радиево	128,239	общ. Димитровград, ТП ДГС - Хасково
6	ЗМ "Пропадналото блато"	с. Голямо Асеново, общ. Димитровград и с. Бял Извор, общ. Опан	27,294	общ. Димитровград, обл. Хасково и Общ. Опан, обл. Стара Загора
3. Община Минерални бани				
7	ПР "Борака"	с. Сърница	11,1	РИОСВ-Хасково
8	ПЗ "Орлова скала"	с. Сърница	1,5	Община Минарални бани
9	ПЗ "Пробития камък"	с. Сърница	1	Община Минарални бани
10	ПЗ "Находище на момина сълза и божур" местност Дренака	с. Спахиево	3	Община Минарални бани
11	ПЗ "Изправения камък" - Олу дере (Дикилиташ)	с. Сърница	0,2	Община Минарални бани
12	ЗМ "Аида"	с. Спахиево	3,5	Община Минарални бани
13	ПЗ "Огледната скала"	с. Горно брястово	1,5	Община Минарални бани
4. Стамболово				
14	ПЗ "Шейтан кюпрю" - родопски силивряк	с. Рабово	0,5	ДЛ-Хасково
	ЗМ „Находище на тракийски клин“	с. Воденци	13,67	Община Стамболово
16	ПЗ "Скални ниши" - Меден камък (Кован кая)	с. Долно черковище	1,5	ДЛ-Хасково
17	ЗМ "Големия сипей"	с. Рабово, с. Бял кладенец, Светослав	653,9	ДЛ-Хасково
5. Община Харманли				
18	ЗМ "Дефилето"	гр. Харманли	1273,2	ТП ДГС - Харманли, община Харманли
19	ПЗ "Сазлъка" (находище на блатно кокиче)	с. Бисер	10	ТП ДГС - Харманли
20	ЗМ "Бакърлия"	с. Иерусалимово, с. Изворово	387,15	ТП ДГС - Харманли
21	ЗМ „Находище на Жлезист лопен“	с. Браница	5	Община Харманли
22	ПЗ "Долмен"	с. Остър камък	0,1	Община Харманли
23	ПЗ "Водопад Корудере"	гр. Харманли	0,4	ТП ДГС - Харманли
24	ПЗ Хайдушката дупка	с. Дрипчево	0,5	ТП ДГС - Харманли
25	ПЗ "Кюмюрлука"	гр. Харманли	0,4	ТП ДГС - Харманли

6. Община Маджарово				
26	ЗМ "Патронка"	гр. Маджарово, с. Бориславци	180	ТП ДГС - Маджарово
27	ПЗ "Гнездово находище на редки и застрашени от изчезване дневни грабливи птици" - в мест. Кован кая - с. Горно поле	с. Горно поле	78,9	ТП ДГС - Маджарово
28	ЗМ "Гюргена"	с. Габерово	72,4	ТП ДГС - Маджарово
29	ЗМ "Момина скала"	гр. Маджарово, с. Бряговец	782,03	ТП ДГС - Маджарово, ТП ДГС - Крумовград
30	ЗМ "Черната скала"	с. Тополово, с. Румелия, с. Горен Главанак, с. Горно поле	893,7	ТП ДГС - Маджарово
7. Община Свиленград				
31	ЗМ Находище на надделенолистно великденче	с. Щит	35,88	ТП ДГС - Свиленград, общ. Свиленград
32	ЗМ - Лозенски път (находище на блатно кокиче)	гр. Свиленград	31,99	общ. Свиленград
33	ПЗ - Дервишка могила	с. Дервишка могила	33	ТП ДГС - Свиленград, общ. Свиленград
34	ПЗ - Находище на див божур	с. Костур	0,5	общ. Свиленград
35	ПЗ - Калето	с. Мезек	5	ТП ДГС - Свиленград, общ. Свиленград
8. Община Любимец				
36	ЗМ - "Долната ова"	гр. Любимец	20	частни земеделски земи
37	ПЗ - "Глухите камъни"	с. Вълче поле	2	ТП ДГС-Свиленград
38	ПЗ - "Меден камък" (Кован кая)	с. Вълче поле	1	ТП ДГС-Свиленград
39	ПЗ - "Птичи камък"	с. Вълче поле	1	ТП ДГС-Свиленград
	ЗМ "Бакърлия"	с. Иерусалимово, с. Изворово	387,15	ТП ДГС-Свиленград
9. Община Ивайловград				
40	ЗМ - "Дупката"	гр. Ивайловград	6,5	ТП ДГС - Ивайловград
41	ЗМ - "Ликана"	с. Свирачи	3	ТП ДГС - Ивайловград
42	ЗМ "Меандри на Бяла река"	с. Железари, с. Меден Бук	1531,98	ТП ДГС - Ивайловград
43	ЗМ "Хамбар дере"	с. Казак, с. Бял градец	101,1	ТП ДГС - Ивайловград
44	ЗМ „Находище на Триделнолистен ериолобус- Ливадите” пи 416	с. Белополяне	22,203	Община Ивайловград
45	ЗМ „Находище на Триделнолистен ериолобус- Даневата чешма”	с. Белополяне	2	Община Ивайловград
46	ПЗ "Находище на градински чай" до р. Марешница	с. Горноселци	10	ТП ДГС - Ивайловград
47	ПЗ "Находище на градински чай" до р. Луда река	с. Горно луково	80	ТП ДГС - Ивайловград
48	ПЗ "Находище на божур" мест. Халка баир (вр. Победа)	с. Железино	15	ТП ДГС - Ивайловград
49	ПЗ "Находище на божур" с. Хухла	с. Хухла	0,5	ТП ДГС - Ивайловград

50	ПЗ "Пещера" мест. Коджа кае	с. Белополяне	0,8	ТП ДГС - Ивайловград
51	ПЗ "Находище на снежно кокиче" мест. Петков баир	гр. Ивайловград	0,1	ТП ДГС - Ивайловград
Област Кърджали				
1. Община Кърджали				
52	ПЗ "Каменните гъби"	с. Бели пласт	3	ТП ДЛС - Женда
53	ПЗ "Скални гъби" (Каменната сватба)	с. Зимзелен	5	ТП ДЛС - Женда
54	ПЗ "Находище на родопски силивряк"	с. Прилепци (Крайно село)	3,4	ТП ДЛС - Женда
55	ПЗ "Находище на родопска горска майка"	с. Перперек	1,7	ТП ДЛС - Женда
56	ПЗ "Реджеб тарла"	с. Чилик	0,1	ТП ДЛС - Женда
57	ПЗ "Скален прозорец"	с. Костино	0,2	ТП ДЛС - Женда
58	ЗМ "Находище на венерин косъм" - река Кьошдере	гр. Кърджали	1,5	общ. Кърджали
59	ЗМ "Юмрук скала"	с. Калоянци	346	ТП ДЛС - Женда
60	ЗМ "Средна Арда"	с. Звезделина, с. Висока поляна	420	ТП ДЛС - Женда
2. Община Черноочене				
61	Поддържан резерват "Женда" (Къзъл Черпа)	с. Женда	39,9	ТП ДЛС - Женда
62	ЗМ "Боровете"	с. Женда	25,1	ТП ДЛС - Женда
63	ПЗ "Елата" м. Келевия дренак	с. Женда	0,5	ТП ДЛС - Женда
64	ПЗ "Находище на ела"	с. Мурга	11,3	ТП ДЛС - Женда
3. Община Кирково				
65	ПЗ "Гъбата"	с. Дедец	0,02	общ. Кирково
66	ПЗ "Лъвът"	с. Бенковски	0,03	общ. Кирково
67	ЗМ „Находище на Провански салеп-с.Априлци“	с. Априлци	0,56	общ. Кирково
68	ЗМ „Находище на Провански салеп-с.Лозенградци“	с. Лозенградци	7,07	ТП ДГС - Кирково
69	ЗМ „Ултрабазични скали с пионерна тревна растителност“	с. Чичево, с. Крилатица	125,12	ТП ДГС - Кирково
70	ЗМ "Гюмюрджински снежник"	с. Долно Къпиново, с. Горно Къпиново, с. Чакаларово, с. Кремен, с. Шумнатица	1926,4	ТП ДГС - Кирково
4. Община Джебел				
71	Поддържан резерват "Чамлъка"	с. Албанци	5,4	МОСВ, РИОСВ-Хасково
72	ЗМ "Вековните борове"	с. Албанци	77	ТП ДГС Момчилград
73	ПЗ "Скални образувания" мест. Калето	с. Устрен	22,4	ТП ДГС - Момчилград
5. Община Момчилград				
74	Поддържан резерват "Боровец"	с. Равен	35,9	РИОСВ-Хасково
75	ЗМ Равен (биша буферна зона на ПР Боровец)	с. Равен	20,8	ТП ДГС - Момчилград
76	ПЗ "Вкаменната гора"	с. Равен (с. Биволяне)	7,5	ТП ДГС - Момчилград
6. Община Крумовград				

77	Резерват "Вълчи дол"	с. Студен кладенец, с. Бойник, с. Стари чал	776,24	РИОСВ-Хасково
78	Природна забележителност "Водопада"	с. Джанка	0,2	ТП ДГС-Крумовград
79	ПЗ "Душан"	с. Красино	0,1	ТП ДГС-Крумовград
80	ПЗ "Мандрата"	с. Чал	0,2	ТП ДГС-Крумовград
81	ПЗ "Буреще"	с. Падало	0,2	ТП ДГС-Крумовград
82	ПЗ "Находище на градински чай"	с. Кандилка	1,7	ТП ДГС-Крумовград
83	ПЗ "Находище на градински чай" м. Дайма	с. Сърнак	15	ТП ДГС-Крумовград
84	ПЗ "Шестте пещери" в мест. Моста	с. Орешари	0,1	ТП ДГС-Крумовград
85	Защитена местност "Орешари"	с. Орешари	55	ТП ДГС-Крумовград, общ. Крумовград
86	ЗМ "Рибино"	с. Рибино, с. Самовила	66,3	ТП ДГС-Крумовград общ. Крумовград
87	ЗМ "Находище на родопски лопен"	с. Горни Юруци	7,97	Община Крумовград

Приложение 2. Защитени зони

СПИСЪК на защитените зони на територията на РИОСВ-Хасково (Хасковска и Кърджалийска области)					
№	Наименование	код	Заповед за обявяване	Площ в ха	Статут
Защитени зони за опазване на дивите птици					
1	Крумовица	BG0002012	№РД-765/28.10.2008г.	11196.42	
2	Студен каладенец	BG0002013	№РД-766/28.10.2008г.	15995.61	
3	Маджарово	BG0002014	№РД-787/25.10.2008г.	3550.23	
4	Бяла река	BG0002019	№РД-575/08.09.2008г.	44623.98	
5	Радинчево	BG0002020	№РД-783/29.10.2008г.	5786.05	
6	Сакар	BG0002021	№РД-758/19.08.2010г.	125707.13	
7	Мост Арда	BG0002071	№РД-784/29.10.2008г.	15022.48	
8	Добростан	BG0002073	№РД-528/26.05.2010г.	83615.52	
9	Марица-Първомай	BG0002081	№РД-909/11.12.2008г.	11505.23	
10	Харманлийска река	BG0002092	№РД-843/17.11.2008г.	4889	
11	Злато поле	BG0002103	№РД-771/28.10.2008г.	409.11	
12	Язовир Ивайловград	BG0002106	№РД-845/17.11.2008г.	19658.25	
Защитени зони за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна					

1	Сакар	BG0000212		13118.21	Приета от Министерски съвет с Решение №661/16.10.2007г
2	Ждрелото на река Тунджа	BG0000217		7856.99	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
3	Меричлерска река	BG0000287		509.90	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
4	Река Съзлийка	BG0000425		991.77	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
5	Банска река	BG0000434		77.30	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
6	Река Каяклийка	BG0000435		71.40	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
7	Река Мартинка	BG0000442		722.68	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
8	Река Марица	BG0000578		14693.10	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г.
9	Родопи Средни	BG0001031		154845.53	Приета от Министерски съвет с Решение №661/16.10.2007г.
10	Родопи Източни	BG0001032		217352.95	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г
11	Остър камък	BG0001034		15994.31	Приета от Министерски съвет с Решение №122/02.03.2007г

Приложение 3. Информация за изпълнявани проекти с екологично значение:

Наименование на проекта	Кратка характеристика	Източници на финансиране	Стойност на проекта	Етап на изпълнение
1	2	3	4	5
Реконструкция, модернизация и доизграждане на ВиК мрежата и изграждане на ГПСОВ, град Момчилград	Опазване и подобряване състоянието на водните ресурси на агломерация Момчилград, чрез улавяне на отпадъчните води на цялата територия на агломерация Момчилград и осигуряване на тяхното пречистване в съответствие с нуждите на целевия регион, европейските изисквания и стандарти; Подобряване, запазване и възстановяване на естествената околна среда чрез предотвратяване замърсяването с битово отпадъчни води на р.Върбица и респективно язовир Студен кладенец, в който реката се влива; Подобряване състоянието и развитие на екологичната инфраструктура в агломерация Момчилград чрез рехабилитация и доизграждане на канализационната мрежа, както и чрез реконструкция на водопроводната мрежа за намаляване инфилтрацията и хидравличното натоварване на предвижданата пречиствателна станция за отпадъчни води.	Кохезионен фонд	21 942 790 лв.	въведен в експлоатация през 2015г.
Интегриран воден проект за Кърджали: Изграждане на ПСОВ и довеждащ колектор, разширение и реконструкция на водоснабдителна и канализационна мрежа	Прекратяване изливването на отпадъчни води в р. Арда; постигане на траен положителен ефект от предотвратяване риска за здравето на жителите чрез изграждане на ПСОВ с необходимия капацитет и степен на пречистване на отпадъчните води; осигуряване максимално възможен процент покриване на канализационни услуги за населението; подобряване на качеството на повърхностните и подземните води, както и на околната среда, чрез изграждане на завършена канализационна мрежа и съвременни средства за третиране на отпадъчните води; намаляване разходите на Водния Оператор (ВиК Кърджали) и на населението, засегнато от проекта на територията на гр. Кърджали; повишаване качеството на живот на жителите и гостите на гр.Кърджали и намаляване на дисбаланса между инвеститорския интерес и съществуващата водоснабдителна инфраструктура.	Кохезионен фонд	68 527 698 лв.	въведен в експлоатация през 2015г.
Изграждане, реконструкция и модернизация на канализационна мрежа, ПСОВ и водопроводна мрежа в гр. Свиленград	Осигуряване на качествена инфраструктура за отпадъчните води от цялата територия на гр. Свиленград; разширяване обхвата на водопроводните и канализационни мрежи за по-пълно обхващане на населението на агломерацията; осигуряване на екологосъобразно пречистване на отпадъчните води от територията на агломерацията.	Кохезионен фонд	48 004 785 лв.	въведен в експлоатация през 2015г.
Предотвратяване на последствията от наводненията в с. Бисер, общ. Харманли, чрез подобряване на системата за водоснабдяване, изграждане на мрежа за събиране и отвеждане на отпадъчните	Основна цел на проекта е предотвратяване на последствията от наводненията в село Бисер през 2012 г чрез еконструкция на водопроводната мрежа с дължина 7 км., изграждане на канализационна мрежа с дължина 8,5 км., изграждане на пречиствателна станция за питейни води (ПСПВ) и изграждане на пречиствателна станция за отпадни води (ПСОВ) – модулно пречиствателно съоръжение за отпадни води и изграждане на канализационна помпена станция.	Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)	5 250 229 лв.	въведен в експлоатация през 2015г.

води и ПСОВ на с. Бисер				
Канализация с.Караманци - III етап, Община Минерални бани, Област Хасково	Изграждане на канализационни клонове № 30, 35, 38 и 40	ПУДООС	170 025,37 лв.	Договорът е подписан на 28.05.2015г.
Реализиране на дейности по опазване, поддържане и възстановяване на местообитания и популации на видове на територията на резерват „Вълчи дол” и поддържани резервати „Женда”, „Борака”, „Боровец” и „Чамлъка”	Изработване на планове за управление на резерватите, възстановяване на местообитания и популации на видове растения и животни, подобряване туристическата инфраструктура	Европейски фонд за регионално развитие и национално съфинансиране от държавния бюджет	375 490 лв.	през 2015 г. изпълнението на дейностите е приключило
Изграждане на Регионална система за управление на отпадъците в регион Хасково	Регионално депо за неопасни отпадъци (1-ва клетка); инсталация за сепариране на отпадъците и производство на RDF- гориво от отпадъци; инсталация за компостиране на „зелени“ отпадъци; Пречиствателна станция за отпадни води (ПСОВ);	Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма “Околна среда 2007-2013г.” Договор N° DIR-5122130-C001 за безвъзмездна финансова помощ, Процедура N° BG 161PO005/12/2.10/08/30	28 454 919.25 лв.	въведен в експлоатация през 2015г.
Закриване и рекултивация на общинско депо за твърди битови отпадъци на община Димитровград	Реализиран е технически проект по част "Техническа рекултивация" на обект : Закриване и и рекултивация на общинско депо за твърди битови отпадъци на община Димитровград" изпълнен в поземлен имот с идентификатор №153011 и други включени съседни имоти, с обща площ 26.53 дка	Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г." - договор за безвъзмездна финансова помощ №10609 от 2015 г. между ПУДООС и общ.Димитровград	731 897 лв.	приключил етап Техническа рекултивация - 11.2015г.
Закриване и рекултивация на общинско депо за твърди битови отпадъци на община Симеоновград	Реализиран е технически проект по част "Техническа рекултивация" на обект : Закриване и и рекултивация на общинско депо за битови отпадъци на община Симеоновград изпълнен в поземлени имоти с идентификатор № №000263, 106004, 00261 и други включени съседни имоти, с обща площ по проект 26.94 дка	Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г." - договор за безвъзмездна финансова помощ № 10018 от 2014 г. между ПУДООС и общ.Симеоновград	653 551 лв.	приключил етап Техническа рекултивация - 11.2015г.
Рекултивация на общинско депо за твърди битови	Реализиран е технически проект по част "Техническа рекултивация" на обект : Закриване и и рекултивация на общинско депо за битови	Оперативна програма "Околна среда 2007-2013	3 650 494 лв.	приключил етап

отпадъци на община Свиленград	отпадъци на община Свиленград изпълнен в поземлени имоти с идентификатор №001364 и 001635, с обща площ по проект 53.47 дка	г." - договор за безвъзмездна финансова помощ № 10529 от 2015 г. между ПУДООС и общ.Свиленград		Техническа рекултивация - 11.2015г.
Регионален център за управление на отпадъците – Кърджали – I-ви и II-ри етап"	С цел осигуряване на екологосъобразно управление на отпадъците в Регионалния център за третиране на неопасни отпадъци е предвидена следната инфраструктура за третиране на отпадъците: Регионално депо за неопасни отпадъци (1-ва клетка); довеждаща инфраструктура за площадката на Регионалния център за управление на неопасни отпадъци	Държавния бюджет ; ИСПА Мярка № 2003 BG 16 Р РЕ 019	11 817 389.51 лева	През 10. 2014 са стартирали дейности по изграждане на клетка №1 на депото, но през 2015г са спрени поради липса на финансиране - осигурено 12.2015г.

Приложение 4. Събиране и транспортиране на битови отпадъци (БО)

Справка 4.2. Събиране и транспортиране на битови отпадъци (БО)

№	Община	Брой жители	Брой населени места в общината	Брой населени места с въведена система за събиране и транспортиране на БО	Населени места в които не е въведена система за събиране и транспортиране на БО	% население, обхванато в организирана система за събиране и транспортиране на БО	Брой на обслужваното население
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Хасково	94156	36	36	0	100	94156
2	Димитровград	53557	26	26	0	100	53557
3	Свиленград	23004	24	24	0	100	23004
4	Харманли	24947	25	25	0	100	24947
5	Любимец	10214	10	10	0	100	10214
6	Стамболово	5934	26	26	0	100	5934
7	Симеоновград	8755	9	9	0	100	8755
8	Ивайловград	6426	51	4	47	60	3856
9	Минерални бани	5899	12	12	0	100	5899
10	Маджарово	1665	19	6	13	69	1149
11	Кърджали	67460	117	101	16	98	66111
12	Кирково	21916	73	73	0	100	21916
13	Крумовград	17823	80	18	62	80	14258
14	Момчилград	16263	49	46	3	99	16100
15	Черноочене	9607	51	27	24	70	6725
16	Джебел	8167	47	3	44	51	4165
Общо		375793	655	446	209	96,00%	360746